

Icεi Woo Be Nja

À cea Woo be ηau kuwai Hundei Ilaañ

1 Baakɔom, Teofili,

Si tia sintem ñ kɔ mii iyi Jesu í ce do cio iyi í ya maa kɔa inε ηa si fei hai sintee,

2 hee í koo í to ajo iyi Ilaañ í soo lele. Hee ku maa ne, inε ηa iyi í cica wo à je woo be ηau, í ba ηa ide ku fɔ do gbugbāi Hundei Ilaañ í sɔ ηa bεi aa ce.

3 Si anyii ikue í nyisi ηa arae si afei ajo ciiji isε feefelo ku je nηa seeda iyi kù ne sika sika iyi nnju í weε. À yɔɔ nɔ í ce nnja faajii bommai Ilaañ.

4 Ajɔ nnju go, si bεi Jesu do mɔcɔe ηa à wa inya akā í sɔ ηa í ni, i maà tekí hai Zeruzalemu ηa, amma i degbe amua iyi Ilaañ Baaba í wāò ηeu, amua iyi ñ tako ñ sɔ ηe ideeu.

5 Zaa nnju, inyii í dasi ηe wo, amma si ajo minjiu ihɛ aa da nnjε si Hundei Ilaañ.

Jesu í nyi lelei Añ

6 Nɔi woo be ηa iyi aŋaò Jesu ηa à wa inya akāu à beeε à ni, Lafɛɛ, bεbeii aa teese i jile bommai Izireli?

7 Nɔi Jesu í je nηa í ni, kù je baa nnjε i mà ajo u walako i mà yaase bεi mii ηau be á na ku ce ηa. Ilaañ Baabai í jile iyi be ηa do yiikoe.

8 Amma aa ba gbugbā ηa waati iyi Hundei Ilaañ á naa si ηe. Aa jea inε ηa seedam ηa si ilui Zeruzalemu, do si ilei Zudee fei, do si ilei Samari hee ku bɔ do kɔɔi anduny a fei.

9 Iyi Jesu í fɔ ideu í tā, nɔi à waac cɔɔ nɔ à ba wee Ilaañ í soo ikpa lele nɔ kudūi ijí gɔ í jɔ a kù yɔɔ má.

10 Waati iyi à waa cœ wa nœ ikpa lelei Að, ñɔi gbakâ à yε woo dasi ibø fūfū minji gø ña bε à waa leekî kækø nnja.

11 Ñɔi inε ñau à ni, inε inε Galilee ña, na mii í ce ì leekî ì waa cœ lele ña. Jesuu bε iyi Ilaað í so ikpa lele hai bi tu ñeu á nyi wa má do yaase bei ì yøø í neð leleu ña.

Nsui Zudasi

12 Iyi inε ñau à fø bœbœ à tã, ñɔi woo bε ñau à sinda wa hai iri kutai Olivie bii à wau à nyi wa Zeruzalemu. Iri kutau í wa kækø iluu zakai kilo akâ.

13 Iyi à to Zeruzalemu ñɔi à gû lelei ile ku kpeke bii à ya maa wau. Anja iyi à tøtøø beu wee, Piee do Zaa, do Zaaki, do Anderee, do Filipu, do Tomaa, do Baatelemi, do Matie, do Zaaki amai Alifee, do Simœ iyi í ya jabua ilœe do Zudu amai Zaaki.

14 Do anu akâi inε ñau fei à ya tøtøø a maa ce kutoø do himma, anja do iføi Jesu ña do Maari iyee do inaabø gø ña má.

15 Ajo nnju gø woo dasi Jesu naane ñau à tøtøø má. Kukpø nnja í to zakai amanø cifa. Ñɔi Piee í dede í leekî si anini nnja í ni,

16 inε kpaasim ña, Hundei Ilaaði í jø Davidi í fø idei Zudasi wo, nnju iyi í cuaa inε ña iyi à mu Jesuu, na ideu kù ne bei á ce iyi kù ce.

17 Zudasiui í tako í je inε akâ nwa wo, nnju mœ í ya dasi icø nwa awø.

18 Fia iyi í ba na laalø iyi í ceu í raò iko gø. Ñɔi í cuku, irie í tako í to ilø nœ inøe í la, ifñø fei í fita.

19 Ñɔi inε ña iyi à wa Zeruzalemu fei à gbo ideu. Na ñɔi í jø do fee nnja à waa kpe ikou Akedama, waatø Ikoi njè.

20 Idee iyi à kœ si tiai iri kukðu wee.

A jò ideeu ku kpəò bomma.
 Ine gə ku maà buba bə má.
 Nə à kəo má à ni,
 A jò ine gə ku je nsūe si icəu.

²¹⁻²² Debei, ka dasi ine gə si inə nwa ku je nsūi Zudasiu. Nə í gbe lafəe ku je ine iyi í ye kujii Lafəe Jesu hai si bale be i awa mə. Nə lafəe ku je ine akāi ine ḥa iyi à ba wa kuwəe ajo si waati kāma fei iyi Jesu í wəe do awa si andunyau ihə, hai waati iyi Zāa í dasie inyi hee í koo í bə lele.

²³ Nəi à cīca amanə minji gə ḥa, irii ine akāi Zozefu iyi à ya kpe Baasaba, Walakə Zusitu, ine minjisiau mə Matiasi.

²⁴ Nəi à ce kutəo à ni, Lafəe, awə iyi ì mà idəi ine fei, nyisi wa ine iyi ì cīca. Si inəi məcə minjie ḥau ihə

²⁵ nyisi wa ine iyi ì bi ku je nsūi Zudasi si icəi woo bə ḥau, icə iyi Zudasi í jò nə í koo í lə tengi bii í jə à dasie.

²⁶ Nəi à ta nŋa kpasa. Nə kpasau í so Matiasi. Nəi à dasie si inəi woo bə maatakā ḥau.

2

Kunaai Hundei Ilaañ

¹ Iyi ajo Pantekotu í to, ḥoi woo dasi Jesu naanə ḥau fei à tətəo inya akā.

² Gbakā ḥoi à gbə iba gə í naa hai lele, í jə bəi fufu nla, nə si inə ileu fei ine ḥa à gbə ibəu.

³ Si anyie ḥoi à ye ngəgə bəi amei ina í na í lesi irii aŋa fei akā akā.

⁴ ḥoi aŋa iyi à wa bə fei à kɔò Hundei Ilaañ nə à waa fə fee mmu gə ḥa, si bəi Hundei Ilaañ í mu nŋa aŋa fei ikā ikā.

5 Wee waati bεεbε Zuifu gø ηa iyi à mà bεεrei Ilaañ à naa hai ilε fei à wa Zeruzalemu.

6 Iyi à gbø ibau, ηoi zamaa nkpo nkpo í sei í koo í tøtø bε nø à biti jiida jiida si na iyi í jø à gbø woo dasi Jesu naane ηau à waa fø feei aŋa ikā ikā.

7 Ηoi í mu ηa biti hee í caa, nø à bee njε à waa ni, inε ηa iyi à waa fø ideu bε, n jø aŋa fei inε Galilee ηai mεε.

8 Nø beirei í ce awa fei à gbø à waa fø ide do fee nwø ikā ikā.

9 Si inø nwø inε gø ηa à naai hai ilei Paati do hai Medi do Elami, do hai ilei Mezopotami do Zudee do Kapadosi do Pontu do hai ilei Azii.

10 Inε gø ηa mø hai ilei Firizii à naa do Panfili do Ezibiti do hai ikpa Libi iyi í wa kækøi Sireni. Inε gø ηa mø à naa hai Romu.

11 Inε gø ηa Zuifu ηai à bí ηa, inε gø ηa mø à waa too kucei Zuifu ηa. Inε gø ηa à naa hai ilei Kεreti do hai Arabi. Do nju fei, awa fei à gbø à waa fø fee nwø ηa ikā ikā à waa sisiò mii nla ηa iyi Ilaañ í ce.

12 Ηoi aŋa fei à biti hee a kù mà bεi aa lasabu nø à bee njε à waa ni, yoomai í je yaasei mii nøu ihε.

13 Amma inε gø ηa à yaako ηa à waa ni, inε ηau à mø atεi hee í caa.

Waazo iyi Piee í ce

14 Ηoi Piee í dede do woo bε maatakā ηau ajø nø wa la hee lele í sø zamaau wa ni, inε Zuifu ηa do inε mø iyi í wa Zeruzalemu fei, i sofí i gbø ηa.

15 Ñ bi i mà ηa iyi inε ηau ihε a kù mø atε si bεi í waa zamaa ηau bε, domi à wε si daadaakø, baa isø mεesø kù lø titø.

16 Amma iyi ì waa yε daakωoyiu ihε ηa, iyi walii Zoeli í fəu mbε iyi í ni,

17 Ilaañ í ni, si ajɔi ankāanyi ηau an daa inε fei si Hundem.

Ama ineməkɔ do ama inaabɔ nηε ηa aa ce walii.
Awaasū nηε ηa aa ya maa ce kuye ηa,
Nɔ məkɔ ngbo nηε ηa mɔ Ilaañ á ba ηa ide ku fɔ si ala.

18 Waati bεεbε, an dasi Hundem si ineməkɔ do inaabɔ woo ce icem ηa,

Nɔ aa ce walii.

19 An nyisi mii maamaake ηa ikpa lelei Añ,
Nɔ an jò inε ηa a yε mii maamaake ηa má si ilε.
Inε ηa aa yε njè do ina do cuai ina.

20 Inunu á kuku inya

Nɔ cukpa ku kpã bεi njè.

Si anyii nnui ajɔi Lafεe á to wa, ajɔ nlə ilu amboeu.

21 Amma inε ηa iyi à waa kpe Añ Lafεe fei aa ba faaba.

22 Inε inci Izireli ηa, i sofí i gbø ideu ηa. Ilaañ í jò ì mà yiikoi Jesu inci Nazaretiu ηa na maamaake do nyinda ηa iyi í jò Jesu í ce si anini nηε, si bεi inε takə nηε ì mà ηa.

23 Jesuu, Ilaañ takæi í lasabu hai sinte í jilɔɔ si a daa inε ηa si awɔ. Nɔ inε ì daa ilu dulum ηa si awɔ ì jò à kpakpæ si jii ku gaau à kpaa ηa.

24 Amma Ilaañ í jūu hai si bale, í nyaa hai si wahalai iku domi iku kù nε gbugbã kãma siε hee ku gεεε bε.

25 Ideei Davidi í kɔ í ni,

Ñ wa n yε Añ Lafεe ajɔ fei,

Domi í wa awɔ njem ku ba n maà n yaya.

26 Na ηɔi í jò idəm wa dɔ, nɔ ñ wa n fɔ ide do inɔ didɔ.
Nɔ baa bii í je an ku ñ nε kpaa ku cɔ,

27 Domi awə Ilaañ i kaa jò hundem bi ku wai iku ña.
Bεεbe moi i kaa jò arai Inε Kumáe ku sãmi.

28 Ì nyisim kpãa iyi wa bøøm si kuwεε.

An wεε do awə si inø didø.

29 Si anyii nñu nø Pieε í ni má, iñε kpaa sim ña, ñ
wa n sõ ñε nø kù ne sika kãma, Davidi bala nwa í ku
nø à suu. Baleε moi í wa si anini nwa ihε hee do nnyi
fei, mà irei.

30 Amma si bei í je walii, í mà iyi Ilaañ í cea nñu
kuwãi ide gø do kugbasi í ni tøkue gø á na ku buba
si kitãi bommaε.

31 Davidi í mà mii iyi á na ku ce. Na ñøi í jò ide iyi
í fø, iyi í ni Ilaañ kaa jò hundee bi ku wai iku ña nø
araε kaa sãmi, idei kujii inε iyi Ilaañ í cicaui wa fãa.

32 Jesuu iyi ñ wa n fø idee, Ilaañ í jüu hai si bale nø
awa fei à je seeda.

33 Ilaañ Baaba í soo lele nø í muaa Hundee iyi í
wãaò wo. Nø nñu mø í muu awa mø Hundeu. Nñui ì
waa ye nø ì waa gbø ña beε.

34 Davidi takæs kù bø lelei Añ amma í ni,
Añ Lafëe í sõ Lafëem í ni,
Buba awə njem,

35 Hee n ce mbεεε ña

Bi ku lesi isεε.

36 Na ñøi í jò í sña iñε inεi Izireli ña fei i mà iyi ihε
ñ a sãa sãa. Jesu iyi ì kpakpa si jii nœu bε ña, nñui Añ
í ce Lafëe do Kirisi.

37 Iyi inε ñau à gbø bεεbe ñøi ideu í to si ña ntø ntø,
nø à bee Pieε do woo bε iyi à gbe ñau à ni, iñε kpaa si
nwa ña, beirei aa ka ce.

38 Ñøi Pieε í sõ ña í ni, iñε fei i kpaa si idø nñε i jò
a dasi ñε inyi do irii Jesu Kirisi ku ba Ilaañ ku kpá

idei dulum du ηε, nə aa ba amuai Ilaañ ma ηα iyi í jε Hundeε.

³⁹ Beebeε á ce si na iyi í jò Ilaañ í ce nηε kuwāε, iηε do ama nηε ηα do inε ηα iyi à wa hee jiijí fei, inε ηα iyi Añ Lafεε nwa á kpe fei.

⁴⁰ Do ide ikā ikā nkρøi nkρøi Piεε í jε nηα do sεeda nə í mu nηα gbugbā í ni, i nya ara nηε ikā hai bi inε laaløi nsei ηau ihē ku ba i ba faaba ηα.

⁴¹ Nøi à dasi inε ηα iyi à gba idei Piεeu inyi. Ajø nηu zaka bεi amane dubu mεeta í kðøsi si inøi woo dasi Jesu naane ηau.

⁴² Nø à ya gbø cio iyi woo be ηau à ya maa kø ηα siu fei, nø à ya maa wεe do anu akā, à ya maa jε ijε iyi aa yeò gigii ikui Jesu, nø à ya maa ce kutøo ajø.

Kuwεei inε ηα iyi à dasi Jesu naane

⁴³ Nøi ideu í to si inε fei, nø Ilaañ í jò woo be ηau à wasi maamaake nkρøi nkρøi ku ce.

⁴⁴ Woo dasi Jesu naane ηau fei à ce anu akā nø mii iyi à nε fei ti aηα feii í jε.

⁴⁵ Waati iyi inε go í nε bukaatai ngøgo fei à ya ta iko nηα ηai do mii ndu ηα ηα nø a na lafεε fiau zaka bεi í nε bukaatae.

⁴⁶ Ajø fei à ya tøtøi si bantumai kpasëi Ilaañ. À ya tøtøo a maa jεi si inø kpasë nηα ηα do inø didø. Muafiti ci ya wa si.

⁴⁷ À ya maa saabu Ilaañ nø inε fei í mæ beere nηα. Ajø fei inε ηα à ya dasi naanei nø a ba faaba. Beebeε Lafεε Jesu í ya maa kðøsi kukρøi woo dasie naane ηau waati kāma fei.

3

Wεegε go í ba iri

¹ Njoi ale ajø nju gø zakai isø meeta Piee do Zaa à waa bo kutøo bantumai kpasëi Ilaañ.

² Njoi à ye møkø gø be iyì à bí do weegø. Ajø fei à ya na a jiløoi andei bantumai kpasëi Ilaañ iyì à ya kpe ande Ku siáu, ku maa bara waati iyì iné ña à waa lò.

³ Iyi í ye Piee do Zaa à waa lò bantumai kpasëu njoi í tøo ña a muu nju ngøgo.

⁴ Njoi Piee do Zaa à kásie iju, nø Piee í ni, cø wa.

⁵ Njoi í cø ña do laakai domi wa tamaa ngøgo si ña.

⁶ Amma Piee í sõø í ni, n kù ne fia hee má je wura, amma iyì n ne an muue. Do irii Jesu Kirisi inéi Nazaretiu, dede i ne.

⁷ Njoi í mu awø njei møkøu í dedee. Be gbakä, isei inéeu do ikñi isee ñau í ce gbugbä.

⁸ Njoi í fo í dinga wa ne. Njoi añaò ña fei à lò bantumai kpasëi Ilaañ ajø, njoi í fo í dinga wa ne wa saabuò Ilaañ.

⁹ Njoi iné fei í ye wa ne wa saabuò Ilaañ.

¹⁰ Si beï à mà iyì nñui í ya tako ku maa bubø ande kusíai bantumai kpasëi Ilaañ ku maa barau, njoi biti í mu aña fei nø ideu í to si ña.

Waazo iyi Piee í ce

¹¹ Njoi møkø iyi í ba iriu kù je kù ne hai bi Piee do Zaa. Añaò ña à wa ikpa akäi kpasëi Ilaañ iyì à ya kpe bantumai Salomøø. Nø iné ña iyi ideu í mu ña bitiu à sei à bø bi tu ña.

¹² Iyi Piee í ye ña njoi í sõ ña í ni, iné inéi Izireli ña, beirei í ce ì biti ì waa cø wa bœebø ña. Ì tamaa beï gbugbä nwai walakø daa jiida nwai í jø møkøu wa ne ña?

¹³ Aburahamu do Izaaki do Zakøbu aña iyi à je balø nwa ñau, Añ Lafëe nñai í jø Jesu woo ce icëe í

ne amboe. Injei ì muu ì na iné ngbo nja nò ì kòsié nja si wajui Pilati, baà do iyi Pilati wa bi ku jò wo.

¹⁴ Amma injei ì kòsié, nnju iyi í je Iné Kumá do Iné Dee deeu nò ì tòò Pilati ku jò nñé woo kpa inéu si agbèe nja.

¹⁵ Si bëebé ì kpa iné iyi í je irii kuwéeu nja. Amma Ilaañ í júu hai si bale, nò awa à yoo.

¹⁶ Jesuu do naané iyi mòkòu ihé í dasié nñui í jò í ba gbugbá. Mòkò iyi ì waa ye nò ì mà nja ihé, naané iyi í dasi Jesuui í jò í ba iri mam mam si wajui iné fei.

¹⁷ Nseí kpaasim nja, nò mà mii iyi ì cea Jesuu nja, ì cooi si ngógo hai mà nja, bëebéi do iné ngbo nñé nja fei.

¹⁸ Ilaañ í jò walii nja fei à tako à fò idee wo. Nò bëebé mòi bei à fòu fei í kò. Ide iyi à fòu nñui í je à ni, kù ne bei á ce iyi iné iyi Ilaañ í cicau kù ye ijuukpá.

¹⁹ Na nnju, i kpaasi idò nñé i sinda si Ilaañ nja ku ba ku kpa idei dulum du nje.

²⁰ Nò Ilaañ ku mu nñé kusími jiida, nò ku bë Kirisi iyi í cicau wa ku je tu nje, nnju iyi í je Jesuu.

²¹ Tilasii Jesu Kirisi ku maa wa lele hee awaati koo toò mii fei ku je titò si bei Ilaañ í jò walii kumáe nja à tako à fò wo.

²² Moizi, iné akà nñja, í ni, Añ Laféé nñé á jò walii gó ku fita hai si anini nñé iyi á ye bei amu. Nò á sìa i gbó mii iyi á sô nje fei.

²³ Iné iyi kù waa too si idei walii fei aa nyaa hai si inøi zamaai Ilaañi a kpaa.

²⁴ Bëebé mòi Samueli do walii nja iyi à naa si anyié, anja fei à tako à fò idei mii nja iyi wa ce nseiu ihé.

²⁵ Mii iyi walii nja à ni Ilaañ á ceu, injei wa cea. Nñui í je akabuu iyi Ilaañ í dì do bala nñé nja si

waati iyi í sõ Aburahamu í ni, hai si dimiei an jò inei andunya fei ku ba kuwee.

26 Beεbeí Ilaañ í jò woo ce icεε í fita hai bi tu ηε nɔ í bɔɔ wai ku ba ku wee nnε ku ba inε fei i sinda i jò laalə ku ce nnε.

4

Pieε do Zāa à wa bi igbeí woo kiiti ηa

1 Si waati iyi Pieε do Zāa à waa sõ zamaau ideu beεbeε, ηoi woo weeí Ilaañ ηau do inε ngboi inε ηa iyi à ya maa degbe kpaseí Ilaañu do Sadusi ηa à sekeε si ηa wa.

2 Idø nnøa í kð si na iyi í jò mœcø minji ηau à waa kɔ inε ηa si cio à waa sõ ηa iyi Jesu í j̄i hai si bale, waatø iku ηa aa yøkø a nyi wa si kuwee má.

3 Νøi à mu ηa à cimbø ηa si ile piisøø hee iju kumá domi ale í le tā.

4 Do nnø fei, inε nkpo iyi í gbo ideu í dasi naanø. Nøukpø nnøa í kðøsi hee í to zakai amanø dubu miu.

5 Iju kumáø ηoi inε ngboi Zuifu ηa do inε ngbo bubu ηa do woo kɔ inε ηa si wooda ηau à tøøø Zeruzalemø.

6 Νøi à tøøø aηa do woo wee nlau iyi à ya kpe Ani, do Kaifu do Zāa do Alesandu do inε ηa iyi à gbe si nyaanzei woo wee nlau fei.

7 Νøi à nya Pieε do Zāa wa hai ile piisøøu à naa à leekø ηa si waju nnøa nɔ à løsi ku bee ηa à waa ni, do gbugbøi yooi, mà do irii yooi í ceò mii nou be ηa.

8 Νøi Pieε í kðø Hundeí Ilaañ nɔ í sõ ηa í ni, inε ilaañu do inε ngbo ηau,

9 í waa bee wa idei icε jiida ηa iyi à cea wεεgeu ihε do beí í ce í baò iri.

10 Na nnju, í sňa inę fei do inęi Izireli ḥau fei i mà ḥa, məkə iyi wa leekí si waju nŋeu bę, í ba irii do saabui irii Jesu Kirisi inęi Nazaretiu, inę iyi i kpakpa si antai jii ku gaauu ḥa nə Ilaaš i jūu hai si bale.

11 Jesui kukəu wa fää iyi í ni,
Kuta iyi woo ma ḥa à cau,
Njui í baa í je kuta sintei icui ile.

12 Woo faaba gə kù węe má bii kù ję nŋu akă, domi Ilaaš kù na irii inę gə má si andunyä iyi aa ka kpe ka baa faaba.

13 Iyi inę ḥau à gbə ideu ḥoi à biti domi à yę wękɔi Pięe do Zaa nə à mà gbakä iyi táaka ḥai iyi a kù ce baa cio. ḥoi à mà iyi aŋai à węe wo do Jesu.

14 Amma si bei à yę məkə iyi í ba iriu wa leekí do Pięe do Zaa, njui í jò a kù ba ide gə iyi aa ni má.

15 ḥoi à ni a fita hai ile kiitiu. Iyi à fita, inę ḥa iyi à gbe bęu à waa busi nje aŋa duusōo.

16 ḥoi à waa ni, beirei aa ka cea məkə ḥau ihë. Wee inęi Zeruzalemu ḥa fei à mà iyi à ce maamaake nla nla gə, nə a kaa ka yəkə ka jā.

17 Amma ka ganji ḥa ku ba ideu ku maà fangaa si inę ḥa iyi à gbe má, ka kò nŋa do ijuukpä ku ba a maà sɔ inę kämä ide do irii Jesu má.

18 ḥoi à kpe ḥa má nə à kə nŋa a fə ide do irii Jesu má hee má ję a kə inę ḥa si cioi idee.

19 Amma Pięe do Zaa à sɔ ḥa à ni, i bee ara nŋe ide bii á ję dee dee si wajui Ilaaš ka gbə ide nŋe nə ka jò ti Ilaaš.

20 Awę de a kaa ka yəkə ka coko do mii iyi à yę do iyi à gbə.

21 ḥoi à gbagba si ḥa má ntə ntə à beı à jò ḥa. A kù ba yaase beı aa ce a fa iti nŋa si na iyi í jò inę fei wa saabu Ilaaš do mii iyi í ceu,

22 domi məkɔ iyi à faaba do maamadakeu, adɔ̄e í rebaa ciiji.

Woo dasi Jesu naane ḥa à waa təə wəəka

²³ Njøi Piee do Zāa à nyi bi kpaasi nnja ña si waati
iyi woo kiiti ñau à jò ña. Nø à koo à sisi nnja ide iyi
iné nqbo ña do iné nqboi woo weeilaañ ña à sô ñau.

24 Iyi à gbø ideu ñøi aŋa fei à tøø Ilaañ do anu akã à ni, Añ Lafëe, awøi i takà lele do ile do tenku do mii iyi í wa si fei.

25 Hundee i jò bala nwa Davidi woo ce icée í fó wo
í ni.

Na mii í ce idøi inøi dimi mmu ña í kð.

Na mii í ce inę ńja à waa ce anu təəsi a ba a cea Ilaañ
laalɔ, nə wee mii qɔi iyi kaa yəkɔ ku ce məm.

26 Amanlui andunyə nə do ilu iri nə à dede nə à tətəo
Ku bə q ce iqū do Jlaqə̄ do jne ivi í cica.

27 Ilaañ Baaba, ide iyi Davidi í fôu bë ntɔi, domi Herodu do Pônsu Pilati à ce anu akâ. À tøtø do dimi mmu ña do inei Izireli ña si iluu ihë à ye taalei Jesu woo ce icë kumáe iyi ì cica ì nya ikäu.

28 Bεεbεi à ce, nō nnju bε í jò mii iyi ì jilε fei hai tako do iyi í jε idɔɔbiε í kɔ.

²⁹ Na nñu nseí, Laféé, ce laakaii ide ku fó nñá nó i jò awá woo ce iceé ñau ka sisi ideéu do wóokó nla nla.

³⁰ Nyisi gbugb  e ku ba maamaake   a ku ce n  o in  e   a
a ba iri do saabui irii Jesu woo ce ic  e kum  eu.

³¹ Iyi à ce kutəeu à tā ñɔi inya bii à tətəeu í yaya.
Ñɔi aŋa fei à kɔò Hundei Ilaañ nɔ à wasi ku waazo
idei Ilaañ bεhej do wɔækɔ.

Mii iyi woo dasi Jesu naanε ηau à ne ti aŋa feii

32 Akpɔi woo dasi Jesu naane ηau í kɔ̄si nɔ aŋa fei à nε anu akā. Ine gɔ ci ya ni mii iyi nju í nε ti nju akāi amma mii iyi à nε fei ti aŋa feii.

33 Do gbugbā nla nlai woo be ηau à waa sisiò kujii Lafēe Jesu hai si bale, nɔ didɔ nla nlai Ilaaõ í wa si aŋa fei.

34 Ine gɔ kù jε are si inɔ nnja, domi ajɔ minji do ajɔ minji fei ine ηa iyi à nε iko do kpasɛ ηa fei à ya taai nɔ a naað fiau wa,

35 a naa a na woo be ηau, nɔ a ce ikpɛɛ si bεi bukaatai ine fei í to.

36 Bεεbeí Jozefu, inei Levi gɔ iyi à bí Sipu, í ce. Njuí woo be ηau à ya kpe Baanabasi, waatɔ woo muá ine gbugbā.

37 Í ta ikɔe gɔ í naað fiau wa í naa í na woo be ηau.

5

Idei Ananiasi do Safira

1 Amma mɔkɔ gɔ í wεε iyi à ya kpe Ananiasi, aboε mɔ à ya kpoo Safira. Mɔkɔu í ta ikɔe gɔ,

2 nɔ í jile ikɔ akāi fiau ndεε, iyi í gbeu mɔ í koo í na woo be ηau. Nɔ wee aboε í wεεò kumàsie.

3 Iyi í na ηa fiau ηɔi Piee í beeε í ni, Ananiasi, bεirei í ce ì jɔ Seetam í lɔ si idɔe hee ì waa sɔa Hundei Ilaaõ ibo nɔ ì jɔ bubui fiai ikou ndεε.

4 Iko iyi ì tau awɔ si ì nɔɔ ba. Iyi ì taa ì tã, fiau kù jε titεei? To, na mii í jɔ ì ce dimii lasabuu ihẽ. Kù jε amane ηai ì sɔa ibo, Ilaaõi ì sɔa.

5 Iyi Ananiasi í gbɔ ideu gbakã ηɔi í cuku tengi bε í ku. ηɔi ine ηa iyi à gbɔ ideu fei njo í mu ηa hee í caa.

6 ηɔi awaasū ηa à naa à wo ikuu do acɔ à koo à suu.

7 Si anyii isə mεeta má, nɔi aboe mə í lə wa. Wee kù mà mii iyi í ce məkəi nŋu titā.

8 Nɔi Piee í beeé í ni, fia iyi məkəe í naaò wau ihɛ, bεεbeí ì ta iko nŋeu nja? Nɔi Safira í jεaa í ni, bεe mbε.

9 Nɔi Piee í beeé í ni, beirei í ce iŋe minji fei ì ce anu akā i cə laakaii Hundei Aɔ Lafɛe bεεbe nja. Cə, ine nja iyi à si məkəe à wa ande koofa be, aa si awə mɔ.

10 Be gbakā nɔi abou mə í cuku si wajui Piee be í ku. Nɔi awaasú njau à lə be à koo à ba í ku, nɔi à soo wá à naa à suu kəkəi məkəe.

11 Nɔi njo í mu inei igbeí Jesu nja ntə ntə do ine nja iyi à gbo ideu fei.

Maamaake nkpo

12 Nɔi woo be njau à jò maamaake do nyində nkpo í wasi ku ce si wajui ine nja. Nə woo dasi Jesu naanə njau à ya tɔtɔ bantumai Saloməo.

13 Ine kāma kù bi ku lə ino nŋa do muafiti domi à waa ce njo, amma do nŋu fei à waa saabu nja ntə ntə.

14 Amma kukpoi ine nja iyi à dasi Lafɛe Jesu naanə ntə ntə í kɔosi wa koo, hai ineməkə do inaabø nja.

15 Nɔi ine nja à wasi ku naaò bɔɔ nja wa si kpaa nja. À ya naa a jile nja si daayi nja do si sɛe nja ku ba bii Piee wa lə ayaæ ku bii ine gɔ nja si ino nŋa.

16 Nɔi ine nkpo í wasi ku naaò bɔɔ nja wa do ine nja iyi à ne inei inoøko nja hai ilεekoi Zeruzalem nja, aŋa fei à nə à ba iri.

À kpā woo be nja iju

17 Amma woo wee nlai Ilaañu do ine nja iyi à wa si igbeí Saduse nja iyi à wa bi tεeu fei à dedeò igu si gãmei woo be nja.

18 Nɔi à mu nja gbakā à dasi nja piisɔ.

19 Njoi iduu amalekai Aso Lafese i naa i ci gamboi ile piissoou i nya ja no i soso ja i ni,

20 i bo bantumai kpasesi Ilaas i koo i leeksi be ja no i sisia ine ja idei kuweseu fei.

21 No woo be jaau a gbo ideu. Ameejuma gbakaa njoi a bo bantumai kpasesi Ilaas be a wasi ku ko ine ja si cio.

Wee waati beebes woo wee nlai Ilaasu do inee jaau a tsoo no a kpe igbe i woo kiiti jaau do ine ngboi Izireli ja fei, a be a be woo degbe kpasesi Ilaas jaau a koo a kpe woo be jaau wa hai ile piisso.

22 Amma iyi a to a kuu ye woo be jaau ile piisso be. No a nyi bi ine ngbo jaau ma

23 a ni, iyi a to be a ba ile piissoou wa cimbo dim dim no a ba woo degbe jaau a waa leeksi ande be. Amma iyi a ci gambo jaau a kuu ye ine kama ile be.

24 Iyi ine ngboi woo degbe kpasesi Ilaasu do ine ngboi woo wee jaau a gbo ideu, njoi a biti a kuu ma be i ideu a kpa iri.

25 Njoi ine go i naa i soso ja i ni, i gbo ja, ine ja iyi i dasi piisso jaau a wa bantumai kpasesi Ilaas a waa ko ine ja si cio.

26 Njoi ine ngboi woo degbe kpasesi Ilaasu, nju do inee ja a koo a gba ja a naao ja wa bi ine ngbo ja. Amma kuu je do gbugba domi a waa ce njozi zamau a maa na a ta ja kuta.

27 Iyi a naao ja wa a leeksi ja si wajui igbe i woo kiiti jaau no woo wee nlai Ilaasu i soso ja

28 i ni, a koo nje mam mam a ni i ma a ya ce waazo do irii mokou ma ja. Amma wee, i ce waazo nje i waa koo ja hee i ko inei Zeruzalemu ja fei si cio nje no i waa bi i dasi wa taalei ikui mokou ja.

29 Nɔi Pieε do woo bε kpaasie ηau à jε à ni, tilasi idei Ilaaši aa ka jirima, kù jε ti amane ηa.

30 Að Lafšei bala nwa ηai í j̄i Jesuu hai si bale, inε iyì i kpakpa si j̄ii i kpaa ηau.

31 Nɔi Ilaaš í soo lele í jiləo awə njee ku jε ilaaloo do Woo faaba nə ku muadò inei Izireli ηa kpaa a kpaasi idø nηa ku ba ku kpa idei dumlu du ηa.

32 Awai à jε seεdai mii ηau bε, awa do Hundei Ilaaš iyì Ilaaš í mua inε ηa iyì à waa jirimae.

33 Iyi à gbø ideu ηoi idø nηa í kɔ hee à waa dε a kpa ηa.

34 Amma inε akā nηa iyì à ya kpe Gamalie í dede í leekí si aninii woo kiiti ηau í ni a nya woo bε ηau wa titā. Gamalieu Farisii wa jε do woo kɔ inε ηa si wooda, nə í ne beere ntø ntø bi inε fei.

35 Nɔi í sɔ inε ηau í ni, inε inei Izireli ηa, i laakai ηa do mii iyì i waa bi i cea inε ηau.

36 Kù kpe məm titā iyì məkɔ gø í naa ihε à ya kpoo Tedasi nə í ya maa so aræe lele bεi inε nla gø nə amane bεi c̄lø mæe wa tooe. Amma à kpa, nə mæcœ ηau fei à fangaa, nə à gbeje idee.

37 Si anyiε, waati iyì à na à waa ce kuka, ηoi məkɔ gø mə í naa à ya kpoo Zudasi inei Galilee. Nηu mə í j̄ò inε nkpo nkpo wa tooe. Amma à kpa nηu mə nə inε ηa iyì à waa tooeu fei à fangaa.

38 Na nηu, bii í jε aa gbø idem ηa, i j̄ò inε ηau bε a ne ηa. Bii í jε ideu do icε ηa iyì à waa ceu hai bi amane ηai wa naa, á na ku kpa iri.

39 Amma bii kuce nηau hai bi Ilaaši wa naa, i kaa yøkɔ i kāmia ηa ηa. I ce laakai i maà ti i na i maa ba Ilaaš ku ja ηa.

40 Nə à gbø idee. Nɔi à kpe woo bε ηau à cā ηa do kpøtø à ni a maà fɔ ide do irii Jesu má à bεi à j̄ò ηa.

41 Njøi woo be ñau à ne hai bi igbeí woo kiiti ñau do inø didø nla nla si na iyi í jò Ilaañ í ka ña si inø ña iyi à to a maa yaako ña na irii Jesu.

42 Ajø fei si bantumai kpasëi Ilaañ do si inø kpasë ña à ya maa ce waazoi laabaañ jiidau nø a maa kø inø ña si cio waati kãma fei a maa ni Jesui í je inø iyi Ilaañ í cicau.

6

À cica amanë meejé ku sobi woo be ña

1 Waati bëëbe kukpøi inø ña iyi à waa too kpãai Jesuu wa kðøsi. Njøi Zuifu ña iyi à ya fo Gërekìu à waa gbagba si Zuifu alala ñau domi si ijë iyi à ya maa kpëa jaañ ña waati kãma fei à ya maa gbeje jaañ nnja ñai.

2 Njøi woo be maateeji ñau à tøtø inø ña iyi à waa too kpãai Jesu ñau fei à ni, kù sìa ka jò idei Ilaañ ku waazo ka maa ce idei ijë ña.

3 Na nnju, inø kpaasi nwa ña, i cica amanë meejé si inø nnje, inø ña iyi à waa je nnja seeda jiida, iyi à kðò Hundei Ilaañ do bisi, nø ka kãa nnja iceu.

4 Amma awa taka nwa aa ka maa ce kutø nø ka maa Waazo idei Ilaañ waati kãma fei.

5 Inø ñau fei à jesi ideu. Njøi à cica Etiensi iyi í kðò Hundei Ilaañ nø naanee í la. Si anyii nnju nø à cica Filipu, do Pokø, do Nikanø, do Timø, do Pamenasi, do Nikola inø Antiøsi iyi í too kucei Zuifu ña wo í beí í na í dasi Jesu naaneu.

6 Njøi à bøò ña bi woo be ñau. Nø woo be ñau à ce kutø à le nnja awø si iri ku ba a sintiø ice.

7 Bëëbe møy idei Ilaañ í fangaa wa koo nø kukpøi inø ña iyi à waa too kpãai Jesuu í kðøsi wa koo si ilui Zeruzalemu, nø woo weeí Ilaañ nkø í dasi naanø.

À mu Etiensi

⁸ Wee Etiensi í ne gbugbā ntō ntō nō Ilaañ í ceaa didɔ
nō í ce maamaake do nyinda nla gø ña si aninii iné
ñá.

⁹ Amma iné gø ña à ba Etiensi kakɔɔ ku ce. Iné ñau
gøgø ña hai ilei Silisii à naa do hai ilei Azii, gøgø ña
mɔ inei Sireni ñai do Alesandiri, aŋai à je inei igbe
Zuifu gø ña iyi à ya kpe aru ña iyi à jò.

¹⁰ Amma a kù nɔɔ domi wa fɔ idei do bisi do
gbugbāi Hundei Ilaañ.

¹¹ Ñɔi à muu mɔkɔ gø ña fia si asii ku ba a máa ide.
Nō iné ña iyi à muua fia ñau à sɔ iné ña à ni à gbɔ
inéeu ihɛ wa fɔ laalɔi Moizi do Ilaañ.

¹² Bεεbeí à dedeò idɔɔkɔi iné ña, do iné ngbo ña
do woo kɔ iné ña si wooda ña. À sekeε si Etiensi nō à
muu à bɔðε si wajui igbeí woo kiiti ñau.

¹³ Si anyie ñɔi à naaò mɔkɔ gø ña wa iyi à naa à máa
ide à ni, inéeu ihɛ waati kãma fei í ya maa fɔ laalɔi
kpasɛi Ilaañ do woodai Moizi.

¹⁴ À gbɔ iyi í fɔ í ni Jesu inei Nazaretiu á legɛ kpasɛu
ihɛ nō ku kpaasi dedemba ña iyi Moizi í sɔ wa fei.

¹⁵ Iné ña iyi à wa si igbeú fei à kãsi Etiensi iju ñɔi à
yε wajue wa daana bεi wajui amaleka.

7

Waazoi Etiensi

¹ Ñɔi woo wee nlai Ilaañu í bee Etiensi í ni, ideu
ntɔi?

² Ñɔi Etiensi í jεaa í ni, inε baam ña do kpaasim ña,
i gbɔ iyi n̄ wa n fɔ. Waati iyi Aburahamu bala nwa
í wa ilei Mesopotami, Ilaañ ilu amboe í naa bi tεε.
Waati bεεbeí, kù bø Harãa titã.

3 Njoi Ilaañ í sñó í ni, jò ilei idee do nyaanzeε ηa nə i bə ile bii an nyisiε.

4 Njoi Aburahamu í fita hai ilei inεi Kaladee ηa nə í koo í buba Harāa. Hai be, si anyii ikui baæeu ηoi Ilaañ í jò í naa ile bii ì wa nsei ηau ihε.

5 Waati bεεbe kù muaa bii kāma si ileu, baæa bii á lesi kute titā. Amma do iyi Aburahamu kù bí fei Ilaañ í ceaa kuwā í ni nñu á muaa ileu nə ku je ti nñu do amae ηa.

6 Njoi Ilaañ í sñ Aburahamu má í ni, təkue ηa aa wa si ile mmu gø, bei aa mu ηa a je aru a wahala ηa zakai adɔ cíø meεe.

7 Ilaañ í nə ñi, amui an kiiti dimi iyi à mu ηa aruu. Si anyii nñu təkue ηau aa fita hai ile bε a baæa ileu ihε bii aa tɔɔm.

8 Waati bεεbe Ilaañ í na Aburahamu woodai bango ku dasi ku je seεdai akabuuε. Si anyie ηoi Aburahamu í na í bí Izaaki nə í dasie bango si ajo mεejøsiaε. Bεεbei Izaaki mo í cea Zakəbu, nə Zakəbu mo í cea ama maateejiε ηa bεεbe, anja iyi à je balai dimi maateeji Zuifu ηa.

9 Amai Zakəbu ηau à waa ba Zozefu ifo nñ a igu ku ce nə à muu à taa inε ηa iyi à waa bə ilei Ezibiti. Amma Ilaañ í wa anyie,

10 ηoi í nyaa hai si wahalaε fei. Í muaa bisi nə í jò í ne bεεre bi Farañ ilaañ ui Ezibiti. ηoi Farañ í coo minjisiasε si ileu nə í jò í je inε ngboi kpasε má.

11 ηoi ari í naa si ilei Ezibiti do si ilei Kanañ fei, í kpā inε ηa iju ntə ntə. Bala nwā ηau a kù ba baæa mii iyi aa je.

12 ηoi Zakəbu í gbə iyi ijε í wa ilei Ezibiti, nə í bε amae ηau bε gbakā akā, anja iyi à je bala nwā ηa.

13 Iyi à koo bε isε gbeejisia ηοι Zozefu í tuse arae bi igbæ ηau do iføe, nø Faraõ mø í tøtø ì màò ηa.

14 Νοι Zozefu í sô ηa í ni a koo a kpe Zakøbu baai nju wa do nyaanzee ηa fei. Wee inε ηau à weei amane kitø fεewa do miu.

15 Beεbeí Zakøbu í bøò Ezibiti. Bei í ku, bε møi bala nwa ηau à ku.

16 Nø à so iku nηa à bøò Sikemu à koo à si ηa si bale iyi Aburahamu í tako í ra bi amai Hemøø ηau.

17 Ide iyi Ilaaõ í wøò Aburahamu, iyi waatii kucee í maai wa inε nwa ηa à kpø à waa kðosi si ilei Ezibitiu.

18 Si anyii adõ nkpo nkpo inε mmu go í naa í jø bomma, inε nju kù mà Zozefu.

19 Nñui í dñ i cui inε nwa ηa nø í ce nñia laalø, nø í nyi í tilasi ηa má a nyø ama kpøtø nñia ηa a ku.

20 Waati beεbeí à bí Moizi. Ama kpøtøi iyi í sña hee í caa. Νοi à wøò bε si kpasëi baas zakai cukpa meëta.

21 Iyi à koo à jiløø, ηοi ama inaaboi Faraõ í so ndee í muu bεi amai nju takæ.

22 Νοi à køa Moizi si bisii inεi Ezibiti ηau fei nø í baø í jø ilu gbugbæ si ide ku fø do si kucee.

23 Iyi Moizi í to adõ ciiji, ηοi í dasi idø nju koo cø inεi Izireli ηa dimie ηau.

24 Νοi í yε inεi Ezibiti go wa kpæ inε akã nñia iju, ηοi í bo inεeu ku faaba nø í cã inεi Ezibitiu í kpaa.

25 Í tamaa bεi inεi nju ηa aa mà iyi Ilaaõ í be nju wai nju ku na ku faaba ηa, amma a kù mà.

26 Iju kumáe ηοi Moizi í yε inε Izireli minji go ηa iyi à waa ja. Νοi wa bi ku la ηa, nø í ni, kpaasim ηa, inε iyi ì jø nyaanze akã ηa, na mii í ce ì waa wahala nje beεbeí ηa.

27 Njoi inε iyi wa wahala kpaasiεu í tale Moizi í ni, yooi í ceε inε ngbo i na i kiiti nwa.

28 I bi i kpa amu mə bεi ì kpa inεi Ezibitiu anai?

29 Iyi Moizi í gbo ideu njoi í sa í ne ilei Madiāa í koo wa je inε njoo bε. Bεi í so abo nə í bí ama inεməkə minji.

30 Si anyii adə ciiji njoi ajə nηu gə amaleka gə í naa bi tεe si gbaau kəkəi geetei Sinai. Amalekau í naai si ama wua tütü gə iyi í ce bεi wa jo.

31 Iyi Moizi í yəo njoi í biti. Nə í sekeε siε í bə ku cəa, njoi í gbo ide ku fəi Añ Lafεe wa ni,

32 amui n̄ je Ilaañ, Lafεe Aburahamu do Izaki do Zakəbu, balae njia. Njoi Moizi í yaya do njo, kù waa bi inyau ku cə má.

33 Njoi Añ Lafεe í səo í ni, bó baatae bε, domi inya bii ì waa leekiu bε inya kumái.

34 Wee n̄ ye wahalai inεm njia iyi à wa ilei Ezibiti. N̄ gbo kukpata njia, nə n̄ kita wa n naa n faaba njia. To, nseι, naa wa, n bεe Ezibiti.

35 Moiziu, iyi inεi Izireli njia à kəsi wo nə à nia, yooi í ceε inε ngbo woo kiiti, njui Ilaañ í bε ku je inε ngbo woo faaba njia do sobii amaleka iyi í naa bi tεe si ama wuaau.

36 Moiziu njui í nya inεi Izireli njia hai ilei Ezibiti nə í ce nyinda njia do maamaake njia si ileu do si Tenku Nkpau do si gbaa zakai adə ciiji.

37 Moizi takae í nyi í sə inεi Izireli njau má í ni, Ilaañ á bε si njε walii wa bεi amu, iyi á je inε akā nnjε.

38 Moizii í tako í wa bii inεi Izireli njau à tətəo si gbaau. Njui í wa afei bala nwa njia do amaleka iyi í baa ide ku fə si geetei Sinai. Nə hai bi tεe i gba idei kuwεe í na wa.

39 Amma bala nwa ḥau a kù waa bi idee ku gbo. À kosiè à waa bi a nyi ikpa ilei Ezibiti ma.

40 Njøi í jò à sɔ Arðo à ni, ce nwa iwẽ iyi á cua nwa si kpaa domi Moiziu iyi í nya wa wa hai ilei Ezibiti a kù mà mii iyi í coo.

41 Njøi à ce iwẽ go iyi í jo ama kete, nɔ inɔ nnja í dɔ na ic ei awa nnja nɔ à ceaa kuwee.

42 Na nnju, Ilaað í fa arae hai bi tu ḥa nɔ í jò à waa tɔɔ inunu do cukpa do andaiya ḥa. Ide nnui à kɔ si tiai walii ḥau à ni,

Ilaað í ni,

Inje inei Izireli ḥa, kù je amui í cea dimii kuwee ikā ikā

Adɔ ciiji si gbaa ihẽ ḥa.

43 Amma iwẽ ḥa iyi inje taka nn̄e ì ce ḥai ì cea kuwee ḥa.

Ilei acɔi iwẽ Mələkui ì ya maa so ḥa do andaiyai iwẽ Refää.

Na ḥøi í jò an jò a mu ḥe a neò ḥe hee ilei Babiləni.

44 Nɔ Etieni í ni má, bala nwa ḥau à ne ilei acɔ si gbaau, nnui wa nyisi iyi Ilaað í wee do aŋa. Moizi í cooi bei Ilaað í nyisie í ni ku coou.

45 Ilei acɔu, bala nwa ḥa iyi à naa si anyii inε sinte ḥau, aŋa do Zozue woo cua nnja à soo à neò wa ileu ihẽ. Ileu Ilaaði í lele dimi ḥa iyi à tako à wa si wo. Nɔ ilei acɔu í wa ihẽ hee waatii ilala Dəvidi.

46 Si bei Dəvidi í ba didɔi Ilaað, nnui í jò í tɔɔe ku jò nnju ku maa ile tengi bii tɔkui Zakəbu ḥa aa ya guleaa *

47 Amma Saloməɔi í maa ileu.

* **7:46** *ku maa ile, tengi bii tɔkui Zakəbu ḥa aa ya guleaa* À kɔɔi si tia nwo go ḥa à ni, ku maa ile, nnju iyi í je Ilaað Lafəei Zakəbu.

48 Amma Ilaañ kù nε saa. Ci ya wa si ile iyi amane
ηα à ma. Beεbeι walii gø í tako í fø wo í ni,

49 Ilaañ í ni, lelei í je kitai bommam,
Nø ile í je bi ku lesi isem.

Debeι, dimii ile yoomai aa yøkø i maaam ηα.
Mà iwoi inya í wa bii an ya n sìmi.

50 Kù je amui n̄ ce fei ndee?

51 Nø Etieni í ni má, iŋe inε ku gaabu ηai, idø nŋe
do ifi nŋe fei í le. Í ya maa kəsi Hundei Ilaañ ηai
waati kāma fei. Inε mo i waa ce bei bala nŋe ηα à
tako à ce wo.

52 Walii yooma ηai bala nŋe ηα a kù kpã iju. À kpá
hee do inε ηα iyi à fø kunai Inε Dee deeu, inε iyi inε
taka nŋe i zambae si nse i kpaa ηau.

53 Inε iyi do saabui amaleka ηau Ilaañ, í na ηε
woodae, i kù too si woodau ηα.

Etieni í ku

54 Iyi inε ηau à gbø ideu ηøi idø nŋa í kɔ si Etieni
hee à waa ηø amaaawø nŋa ηα.

55 Amma Etieni í kɔò Hundei Ilaañ nø í cø lele, ηøi í
ye amboei Ilaañ nø í ye Jesu mo wa leekø do ikpa awø
nŋeε.

56 Νøi í ni, i gbø ηα, n̄ ye lele í cí nø Amai Amane
wa leekø do ikpa awø nŋe i Ilaañ.

57 Amma à dñ ifi nŋa à bei à dñ anu nlø nlø nø à sei
ajø à koo à wo siε.

58 Νøi à faa hai inø ilu à koo à nyøø ku ba a taa kuta
a kpaa. Νøi inε ηα iyi à tako à máa ideu à bø kumboo
nŋa ηα à jøa awaasø gø be à ya kpoo Sølu.

59 Si bei à waa ta Etieni kutøu ηøi Etieni í ce kutoø
í ni, Laføe Jesu, gba hundem.

60 Njɔi í cuku í gule wa dɔ̄ anu hee lele wa ni, Lafɛɛ, maà mu ña do dulum nɔ̄u ihɛ. Iyi í fɔ̄ bɛɛbe í tā njɔi í ku.

8

1 Nɔ̄ waatii kukpai Etienniu Sɔ̄lu mɔ̄ í jesi.

Sɔ̄lu í kpā inei igbeij Jesu ña iju

Hai ajɔ̄ nñu bɛi à sinti ku kpā inei igbeij Jesu ña iyi à wa Zeruzalemu iju. Bii kù jɛ woo bɛ ñau baasi, woo dasi Jesu naane ñau fei à fangaai si ilei Zudee do si ilei Samari.

2 Nɔ̄ ine gɔ̄ ña iyi à mà bɛɛrei Ilaañ à si Etienni do kukpata.

3 Amma Sɔ̄lu í wasi inei igbeij Jesu ña ku kpā iju. Í ya lɔ̄ kpasɛ̄ do kpasɛ̄ ñai ku maa mu inemokɔ̄ do inaabɔ̄ ña do gbugbā koo dasi ña piisɔ̄.

Filipu wa sisi laabaau jiida si ilei Samari

4 Ine ña iyi à fangaau à koo à waa waazo laabaau jiidañ bii fei.

5 Filipu í bɔ̄ ilu nlai Samari nɔ̄ wa cea inei ilu bɛ ña faaqii ine iyi Ilaañ í cicau.

6-7 Nɔ̄ í ce maamaake ña. Í lele inei inɔ̄oko ña hai si ine nkɔ̄ nɔ̄ à fita do anu ku dɔ̄ nla nla, nɔ̄ í jɔ̄ wɛɛge nkɔ̄ do ilu kute akã ña à ba iri. Iyi ine ña à waa gbɔ̄ waazoeu nɔ̄ à ye maamaake ñau, njɔi aŋa fei à teese à de ití jiida.

8 Nɔ̄ inei ilu ñau à wɛɛò inɔ̄ didɔ̄ nla nla.

9 Wee mɔ̄kɔ̄ gɔ̄ mɔ̄ í wa si iluu bɛ, à ya kpoɔ Simɔ̄. Í ya maa ce dobu dobu í jɔ̄ inei ilu ñau fei à biti nɔ̄ í ce arae ine nla.

10 Hai ama keeke do inε ngbo fei à ya gbo ideε ntɔ ntɔ nɔ à ya maa ni, inεeu ihεi í je inε iyi à ya kpe gbugbā nlai Ilaañ.

11 À ya maa gbo ideεi domi hai kukpε dobu dobuε ηau í ya maa mu ηa bitii.

12 Amma iyi inε ηau à dasi naanε si laabaañ jiida iyi Filipu wa fɔ si gãmei bommai Ilaañ do si gãmei Jesu Kirisiu, ηoi à dasi ηa inyi hai inemækɔ do inaabø fei.

13 Simω takae í dasi Jesu naanε nɔ à dasie inyi. Í ya maa too Filipu bii fei nɔ í biti ntɔ ntɔ iyi í ye maamaake nla ηa iyi wa ce.

14 Woo be ηau à gbo iyi inε Samari ηau à gba idei Ilaañ. ηoi à be si ηa Pieε do Zãa hai Zeruzalem̄ bε.

15 Iyi à to ηoi à ce nηa kutɔ ku ba a ba Hundei Ilaañ.

16 À ce bεεbeí si na iyi í jò Hundei Ilaañ kù kita si kãma nηa wa titã, anja de à ce inyi ku dasi nηai do irii Lafεε Jesu nηu akã.

17 ηoi Pieε do Zãa à le nηa awɔ si iri, nɔ à ba Hundei Ilaañ.

18 Iyi Simω í ye woo dasi Jesu naanε ηau à ba Hundei Ilaañ waati iyi woo be ηau à le nηa awɔ si iriu, ηoi wa bi ku mu nηa fia.

19 Í ni a muu nηu gbugbāu be ku ba inε iyi nηu á lea awɔ si iri fei ku ba Hundei Ilaañ.

20 Amma Pieε í sɔɔ í ni, awɔ do fiaε fei aa ce nfe, domi ì tamaa beí aa yøkø i ra amuai Ilaañ do fiai.

21 I kù ne kpãai ngøgø ihε domi idøe kù je dee dee si wajui Ilaañ.

22 Na nηu, sinda idøe hai si laalɔ ku cee, nɔ i tɔɔ Ilaañ ku cee suurui lasabu laalɔ ku cee bii á ce.

23 Ñ wa n fō bēebēi si na iyi í jō n̄ yē daae í ro nō dulum í dīe.

24 N̄oi Simoə í je nn̄a í ni, iŋe taka nn̄e i ceem kutoə bi Lafēe ku ba ide n̄a iyi í sōm n̄au bē kāmae ku maa bam.

25 Waati iyi à ce waazo à sisia iné n̄a yaasei idei Ilaañ à tā n̄oi à sinda à waa nyi Zeruzalemu. Iyi à waa ne, n̄oi à wasi ku sisi laabaau jiidau si ilu nkpoi Samari má.

Idei Filipu do akawe nlai Etiopi go

26 N̄oi amalekai Lafēe gō í ba Filipu ide ku fō í ni, dede i bō ikpa awō cangai kpāai inunu, too kpāa iyi í wa hai Zeruzalemu ku bō Gaza. Kpāa nn̄ui í bō ikpa gbabuaau be.

27 N̄oi Filipu í dede í ne. Si kpāau, n̄oi í ye inei Etiopi go. Ineeeu akawe nlai. N̄n̄ui í ya maa mu amanii inaaboo ilaalui Etiopi. Í naa Zeruzalemui Ilaañ ku gulea,

28 N̄oi í sinda wa bō ikpa idee má. Wa buba si saretiu aci wa cio tia iyi walii Ezai í kō.

29 N̄oi Hundei Ilaañ í sō Filipu í ni ku bō kōkōi saretiu.

30 N̄oi Filipu í sei í bō bi saretiu, nō í gbo inei Etiopiwa cio si tiai walii Ezaiu. Nō í beeë í ni, ide iyi í waa ciou be ì waa gbo beí wa fō mbé?

31 N̄oi ineeeu í jéaa í ni, beirei an ce n̄ gbo bii kù jé iné gō í tuseem. N̄oi í tō Filipu ku gū wa si saretiu ku buba bi n̄ju. N̄o Filipu í gū.

32 Ide iyi mēkōu wa cio si kukōi idei Ilaañ wee.
À kooòe beí angudā iyi aa saka.

Beí ama angudā í ya maa coko waati iyi à waa bu n̄toe,

Bēebēe mōi n̄ju mō kù la gelē.

33 À kayee nə à kə ku kiitiε dee dee.

Si bεi à kpa irii kuwεεε, kù wa si ilεu ihε má,
Yooi á fə idei inei anyie ηa má.

34 Nəi akaweu í sõ Filipu í ni, n̄ wa n təεe i sõm inε
iyi waliiu wa fāa. N̄ju takaei wa fāa arae de. M̄a inε
goi wa fāa.

35 Nəi Filipu í so ide í sinti do idei waliiu í sisiaaò
laabaau jiidai Jesu.

36 Si bεi à waa nε si kpāau ηoi à to ido ḡo iyi í nε
inyi. Nəi akaweu í ni, cɔ inyi ihε. To, mii á ganjim n
ce inyi ku dasim má. [

37 Nəi Filipu í sõ í ni, bii ì dasi Jesu naanε do idεe
fei aa yəkə i ce inyi ku dasiε mεe. Nə akaweu í jε í ni,
n̄ dasi naanε iyi Jesu Kirisi Amai Ilaañi.]

38 Nəi í ni a leekī saretiu. Iyi à leekīe nə n̄ju do
Filipu à kita aŋa minji nn̄a si inyiu, n̄o Filipu í dasiε
inyi.

39 Iyi à fita hai si ino inyiu, ηoi Hundei Añ Lafεe í
nεò Filipu. Nə akaweu kù yəo má, amma í dasi kpāa
wa nε do ino didñ.

40 Nəi Filipu í ba n̄ju í wa ilu ḡo iyi à ya kpe Azətu,
n̄o í ce waazoi laabaau jiida bε do ilu ηa iyi à wa si
kpāau fei hee í toò Sezaree.

9

Idə ku kpaašii Səlu (Cə IWB 22:6-16; 26:12-18)

1 Waati bεεbe Səlu í ya maa kpā inε ηa iyi à waa
too kpāai Jesu ηau iju n̄o wa bi ku kpa ηa məm nii.
Na ηoi í jø í bø bi woo wee nlai Ilaañu,

2 í təεe ku cea n̄ju tia ηa. Tia ηauí á koo ku na
inε ngboi ile bi ku ce kutətəo ηa iyi à wa Damasi.

Do saabui tia njaui á baò gbugbã iyi á koo ku muò iné ña iyi à waa too kpãai Jesu, bii inemokoi wala bii inaaboi, ku ba ku yekõ ku dì ña ku bøò ña Zeruzalemu. Iyi í gba tia njaun no í dasi kpãa wa ne.

³ Si bei Sølu wa ne í maai Damasi, ñøi anu akã inya kuma gó í naa sie wa hai lele.

⁴ Ñøi í cuku ile no í gbø imui iné gó í ni, Sølu, Sølu, na mii í ce ì waa kpãm iju.

⁵ Ñøi Sølu í bee í ni, Lafëe, awøi yoo. Ñøi Lafëe í jøaa í ni, amui Jesu iyi ì waa kpã ijuu.

⁶ Dede i bo inø iluu, bei aa sðø mii iyi aa ce.

⁷ Waati bøebø iné ña iyi à waa ne do Søluu à leekí à coko sðøm sðøm, à gbø ide ku føu amma a kù ye iné káma.

⁸ Ñøi Sølu í dede hai ile í cí ijuø amma kù ye ilu. Ñøi à mu awøe à bøðø Damasi.

⁹ Í feejø zakai ajo meeta, kù je kù mø.

¹⁰ Wee møcøi Jesu gó í wa Damasi be à ya kpoo Ananiasi. Ñøi Lafëe Jesu í naa sie si kuyø í kpoo í ni, Ananiasi. No í je í ni, Amu wee Lafëe.

¹¹ Ñøi Lafëe í sðø í ni, dede i koo i mu kpãa iyi à ya kpe Kpãa Kuteu i bo idei Zudasi. Bii ì to be bee møkø gó iyi à ya kpe Sølu inei Tarusiu. Wa ce kutøø,

¹² no í ce kuyø í ye møkø gó iyi à ya kpe Ananiasi í lø wa no í lesi nnju awø ku ba nnju ku ye ilu má.

¹³ Amma Ananiasi í ni, Lafëe, iné nkøøi í sðø laabaauí møkøø be do laalo ña iyi í cea inee ña Zeruzalemu fei.

¹⁴ No à gbø iyi iné ngboi woo wee ñai à naa gbugbã ku mu iné ña iyi à waa ce kutøø do irie ihë fei.

¹⁵ Amma Lafëe í sðø í ni, koo, domi n̄ cica ineeu bei ku je woo ce icøm ku fø laabaauí irim bi dimi mmu ña do bi ilaalu nnja ña do bi inei Izireli ña.

16 An nō n nyisié bēi nnju mō á yε ijuukpā nā irim.

17 Njoi Ananiasi í dede í koo. Iyi í to, njoi í lesi Səlu awo í ni, Səlu kpaasim, Jesu Lafɛsε, nnju iyi í naa siε si kpāau si waati iyi í waa naa, nnui í bεm wa ku ba í yε ilu má nō i kɔð Hundei Ilaað.

18 Be gbakā ngøgø í cuku wa hai si ijui Səlu í yε bēi kpakai cεsε, nō í yε ilu má. Njoi í dede nō à dasie inyi.

19 Si anyie njoi í je sənda nō gbugbāe í baa má.

Səlu wa ce waazo Damasi

Nō Səlu í ce ajɔ minji Damasi bε do inε njia iyi à waa too kpāai Jesu.

20 Gbakā í bø ile bii Zuifu njia à ya ce kutətəo njia wa waazo wa fɔ iyi Jesu Amai Ilaaði.

21 Inε njia iyi à waa gbø ideeu fei à biti à bee njε à waa ni, kù je məkəu iyi í ya maa wahala inε njia iyi à waa ce kutəo do irii Jesu Zeruzalemuu mbe ya. Kù je nnui wa naa ihε wo ku na ku mu inε njia ku dì njia koo na inε ngboi woo wee i Ilaað njau?

22 Amma gbugbāi Səlu í ya maa kɔðsii, nō Zuifu njia iyi à wa Damasiu a kù mà bēi aa jεaa waati iyi wa sɔ njia kam kam iyi Jesui í je inε iyi Ilaað í cicau.

23 Zakai ajɔ minji má njoi Zuifu njau à waa busi njε a ba a kpa Səlu.

24 Amma inε gø í koo í sisia Səlu ide iyi inε njau à diu. Inε njau à ya maa degbe iluui hee do ande koofa njau fei dasā do idū ku ba a kpaa.

25 Amma idū gø məcɔi Səlu njia à jø í lø inə kələ à bēi à koo à kitae hai do antai bindii iluu.

Səlu í wa Zeruzalemu

26 Njoi Səlu í bø Zeruzalemu. Iyi í to bε í bi ku tətəo do inε njia iyi à waa too kpāai Jesuu, amma aŋja fei à

waa ce njoε si na iyi í jò a kù mà mà ntə ntə wa too kpāai Jesui.

27 Njɔi Baanabasi í bɔðe bi woo be ηau nə í sɔ̄ ηa bei Səlu í ye Lafɛɛ si kpāa, do bei Lafɛɛ í baa ide ku fɔ̄. Nə í sɔ̄ ηa bei Səlu í ce waazo Damasi do irii Jesu do wɔɔkɔ̄.

28 Hai waati bεεbeι Səlu wa dabii si ilui Zeruzalemu do woo be ηau wa waazo do irii Lafɛɛ Jesu do wɔɔkɔ̄.

29 Nə í ce kakɔ̄ do Zuifu ηa iyi à waa fɔ̄ Gεrεkiu, amma aŋa mɔ̄ à waa de kpāa bei aa ce a kpaa.

30 Iyi kpaasi woo dasi Jesu naane ηau à gbɔ̄, njɔi à bɔðe Sezaree nə à jò í ne Tarusi.

31 Inεi igbeι Jesu ηa iyi à wa ilei Zudee do ilei Galilee do ilei Samari fei à wεεð laakai ku sū, à waa jirimia Ilaað, à muə nje gbugbā nə akpɔ̄ nηa í kɔ̄si wa koo do sobii Hundei Ilaað.

Iri ku bai Enee

32 Piεε mɔ̄ wa dabii bii fei. Nə í bɔ̄ bi inεi Jesu ηa iyi à wa Lida.

33 Bei í ye wεεge gɔ̄ à ya kpoo Enee, kù dede hai bi ku sūe hai zakai adð mεεjɔ̄.

34 Njɔi Piεε í sɔ̄o í ni, Enee dede, Jesu Kirisi í jò ì ba iri, ka sεεe. Gbakā ηɔi í dede.

35 Njɔi inεi ηa iyi à wa Lidau fei do inεi ilekoi Sarðɔ̄ ηa à yɔ̄o nə à dasi Lafɛɛ Jesu naane.

Dɔɔkasi í ku nə í nyi wa si andunya má

36 Wee si ilui Zopee inaaboo woo dasi Jesu naane gɔ̄ í wa be à ya kpoo Tabita. Nηui à ya kpe Dɔɔkasi má do feei Gεrεki, waatɔ̄ kabua. Í ne daa jiida nə í ya maa sobi ilu are ηa.

37 Nɔi ajɔ nɔju gɔ í na í ce bɔɔ í ku. Iyi à wε ikuε nɔi à koo à jilɔɔ ile lele.

38 Inε nja iyi à waa too kpāai Jesu iyi à wa Zopee à gbo iyi Pieε í wa Lida kɔkɔi Zopee bε. Nɔi à bε sie inε minji à ni a koo a sɔɔ ku naa wa bi aŋa nseι nseι.

39 Nɔi Pieε í dede í too nja wa. Iyi í to bε, nɔi à bɔðε lelei ileu. Nɔi jaaɔ nja fei à naa à kaakoe à waa kpatað nɔ à waa nyisiε ibɔ do jaaε nja iyi Dɔɔkasi í ce Waati iyi í wεε aŋað nja.

40 Nɔi Pieε í nya aŋa fei hai ilaawa í bεi í gule wa ce kutɔɔ. Í sinda si ikuu í ni, Tabita dede. Nɔi í cɔ ijuε. Iyi í yε Pieε nɔ í dede í buba.

41 Nɔi Pieε í mu awɔε í dedeε. Nɔ í kpe jaaɔ nja do inε Jesu nja iyi à gbe í nyisi nja Dɔɔkasi iyi í jí má.

42 Nɔi laabaauu í fangaa si ilui Zopee fei, nɔ inε nkpo í dasi Lafɛε Jesu naanε.

43 Nɔ Pieε í ce ajɔ minji Zopee bε bi anà gɔ iyi à ya kpe Simɔɔ.

10

Pieε do Kɔɔnεi

1 Inε gɔ í wa Sezaree, à ya kpoo Kɔɔnεi. Njui wa jε inε ngboi wuai sooge gɔ nja iyi à ya kpe Inε Itali nja.

2 Mɔkɔu wa too Ilaaɔ nɔ í ya maa jirimae ntɔ ntɔ, nɔju do nyaanzee nja fei. Í ya maa ce kutɔɔ waati kāma fei, í ya nɔ ku sobi ilu arei Zuifu nja ntɔ ntɔ.

3 Nɔi ajɔ akā zakai issɔ mεeta í ce kuyε. Í yε amalekai Ilaaɔ dee dee. Amalekau í lɔ sie wa, nɔi í kpoo í ni, Kɔɔnεi.

4 Nɔi í cɔ amalekau í kāsiε iju nɔi njo í muu nɔ í beeε í ni, Lafɛε, mii í ce. Nɔi amalekau í jεaa í ni,

Ilaaă Í gbo kutɔoε, nɔ kù gbejε yaase bεi ì sobi ilu are ηau.

⁵ Nsei, be inε gɔ ηa Zopee a koo a kpe Simoø iyi à ya kpe Pieee wa.

⁶ Inε njooi, í wa kpasēi anà gɔ iyi à ya kpe Simoø. Kpasēe í wa kɔkɔi tenku.

⁷ Iyi amalekau í baă ide ku fɔ í tā ì ne, ηɔi Kɔɔnei í kpe inε minji gɔ ηa si inɔi woo ce icεe ηau. Nɔ si inɔi sooge ηa iyi à ya wa kɔkɔeu í kpe inε akă gɔ má iyi í mà bεerei Ilaaă.

⁸ Νɔi í sisi nŋa ide iyi í ce fei, í bεi í bε ηa Zopee.

⁹ Iju kumáe zakai dasă à wa si kpāau nɔ à maai si iluu. Waati bεebε í ko Pieee í gū antai ile sikifa wa ce kutɔo.

¹⁰ Νɔi ari í na wa kpaa, nɔ wa bi ku jε. Waati iyi à waa tekεa caka ηɔi í ce kuyε.

¹¹ Í ye lelei Aă í cī nɔ acɔ nlɔ gɔ iyi à waa mu gonta mεεε wa kita wa ilε.

¹² Inε bεi dimii inja kute mεε fei í wa si do iyi wa că ilε do dimii yεi fei.

¹³ Νɔi Pieee í gbo ide ku fɔ gɔ í ni, Pieee dede, kpa i ηɔ.

¹⁴ Amma Pieee í jεaa í ni, jām, Lafεe. Ajɔ kāma n kù ηɔ inja iyi í jε iwò hee mà jε iyi í riisi.

¹⁵ Nɔ ide ku fɔu í ni má, mii iyi Ilaaă í ni í má maà ti i kɔsi.

¹⁶ Bεebεi í ce hee isε gbεeta. Nɔ gbakă acɔu í nyi lele.

¹⁷ Νɔi Pieee wa bee arae yoomai í jε yaasei kuyεu. Waati bεebεi inε ηa iyi Kɔɔnei í bε ηau à to Zopee bε. Νɔi à bee kpasēi Simoø nɔ à nyisi ηa. Waati iyi Pieee í wasi ku lasabu si ideu ηɔi à to wa andε koofa bε.

18 Njoi à kpe inei kpasë ñau à bee ña mà inë njoo gø í wa bë iyi à ya kpe Simao Piee.

19 Si bei Piee í wasi ku lasabu si idei kuyeeu njoi Hundei Ilaañ í sõ ñ ni, wee amane mœeta gø ña à waa dëdëe.

20 Dede i kita i koo i ba ña. Nø injeò ña i ne. Maà leekì leekì, domi amui ñ be ña wa.

21 Njoi Piee í kita í koo í ba ña í ni, inë iyi ì waa dë ñau amui ihë mëe. Mii ì bi ña.

22 Nø à ni, Kœnei, inë ngboi sooge ñauí wa dëdëe. Inë dee deeí, í ya maa jirima Ilaañ nø Zuifu ña fei à ya maa fô jiida ku jee. Amalekai Ilaañ gø í sõ ñ ni ku kpeé bi tée ku ba ku gbø ide iyi aa sõ.

23 Idúu njoi Piee í dasi inë ñau kpasë í ce nnja yaae.

Iju kumáe í dasiò ña kpâa, nø kpaasi woo dasi Jesu naanei Zopee gø ña à suu.

24 Iju kumá mmue njoi à to Sezaree. Wee hee a maa to wa Kœnei í tøtøa nyaanzee ña do kpaasi jiidae ña à waa degbe ña.

25 Iyi Piee wa bi ku lø ino kpasëu njoi Kœnei í bø ku koe í koo í seebata si wajué.

26 Amma Piee í dedee í ni, dede, domi amu mœ amanei bei awø.

27 Njoi wa ba Kœnei ide ku fô hee í koo í lø ino ile, nø í ye inë nkpa í tøtøa be.

28 Nø í sõ ña í ni, inje takâ nnje ì mà ña iyi woodai awa Zuifu ña í kœnwa ka tøtøa do inje dimi mmu ña, wala ka bø kpasë nnje. Amma Ilaañ í sõm í ni kù sña n kpe inë gø îlu riisi hee má je n kœsié.

29 Njui í jò iyi ì kpem ña n kù kœ. Nseï, ñ bi i sõm na mii í ce ì kpem wa ña.

30 Njoi Kœnei í ni, í to ajø mœe wa ihë nnyi iyi zakai isø mœeta be ihëi ñ wa kpasëm ihë ñ wa n ce kutoø.

Njoi inε gø í naa bi tom, wa dasi ibøi jaaε ku daana gø.

³¹ Nø í sõm í ni, Koønei, Ilaañ í gbø kutøøe nø kù gbejeε jiida ku cee do bei ì ya maa sobi ilu are ηa.

³² Na nnju, be inε gø ηa Zopee a koo a kpe Simøø Pieε wa. Inε njooi wa je. Í wa kpasëi anà gø iyi à ya kpe Simøø. Kpasëe í wa kækøi tenku.

³³ Iyi amalekau í fø bεεbe, ηøi ñ be siε inε ηau be wa gbakã, ñ nø ì je ì naa. Iyi be í sña. Nseι awa fei à wa si wajui Ilaañ ihë à waa de itf si ide iyi Lafεe í sñø fei í sñø wa.

Waazo iyi Pieε í ce kpasëi Koønei

³⁴ Njoi Pieε í so ide í ni, ñ mà bεbe iyi Ilaañ kù waa cø inε kãma dimi mmu.

³⁵ Inε iyi í ya maa jirimaa Ilaañ fei nø wa ce iyi í sña dee dee, Ilaañ í ya gba lafεe si dimi iyi í je fei.

³⁶ Ì mà laabaau jiida iyi Ilaañ í jø à waazoa inεi Izireli ηa à ni inε ηa aa ba laakai ku sñ do saabui Jesu Kirisi nnju iyi í je Lafεe inε fei.

³⁷ Ì nø ì mà ηa mii iyi í sinti si ilei Galilee í bei í ce si ilei Zudee fei waati iyi Zãa í sisi idei inyi ku dasi iyi í ya maa ce bεεbe i.

³⁸ Ì mà bei Ilaañ í muaa Jesu inεi Nazaretiu Hundeeηa do bei í muaa gbugbã. Nø í dabii si ilεu fei wa ce jiida nø í jø inε ηa iyi à wa si awøi Seetam fei à ba iri. Í ya maa ce bεεbe si na iyi í jø Ilaañ í weε do nnju.

³⁹ Awai à waajøa inε ηa seεdai mii iyi í ce ilei Zuifu ηa do ilui Zeruzalem fei. Nø à kpakpæs si jñi à kpaa.

⁴⁰ Amma si ajo mεεtasia Ilaañ í jñu hai si bale nø í jø í tusea inε gø ηa aræs.

⁴¹ Kù nø kù je inε feii í yøø bii kù je awa iyi à je seεda iyi Ilaañ í cica hai tako, awa iyi à je nø à mo do nnju si anyii kujiε hai si bale.

42 Nō í dasi wa ka maa waazoa iné nja, nō ka jea iné nja seeda iyi nju Ilaaõ í cica ku kiiti ilu hunde do iku nja.

43 Beεbe məi walii nja fei à fə idee à ni iné iyi í dasie naane fei Ilaaõ á kpa idei dulum ndii lafëe na saabui irie.

Dimi mmu nja mo à ba Hundei Ilaaõ

44 Waati iyi Piee wa fə ide má, nji Hundei Ilaaõ í naa si iné nja iyi à waa gbo ideu fei.

45 Zuifu woo dasi Jesu naane nja iyi à si Piee beu, à biti do iyi Ilaaõ í muá dimi mmu nja mə Hundee,

46 domi à gbo iné nja à waa fə ide do fee nja iyi à kù waa gbo à waa sisiò beí kulai Ilaaõ í to.

47 Njoi Piee í ni, si beí iné nja ihë à ba Hundei Ilaaõ beí awa mə, yooi á yekó ku ganji nja a dasi nja inyi.

48 Njoi í ni a dasi nja inyi do irii Jesu Kirisi.

Njoi Kœnei nja à tœe à ni ku buba bi aŋa be ku ce ajo minji.

11

Piee í sisia inei igbei Jesu nja iyi à wa Zeruzalemu idei Kœnei nja

1 Woo be nja do kpaasi woo dasi Jesu naane nja iyi à wa ilei Zudee à gbo iyi hai je Zuifu nja mə à gba idei Ilaaõ.

2 Njoi Piee í baa Zeruzalemu nō Zuifu woo dasi Jesu naane nja à ye taalee,

3 à ni à lə kpaséi iné nja iyi a kù ce bangó nō aŋaò nja à je.

4 Njoi Piee í sisi nja ideu hai sintee beí í ce fei.

5 Í sô nja í ni, waati iyi n̄ wa Zopee n̄ wa n ce kutoo ajo nju go, njoi n̄ ce kuyé. N̄ ye acɔ nla go iyi à waa

mu gonta mεεε wa kita wa hai lelei Að í naa í leekí kókóm.

⁶ Iyi ñ wa n cø do laakai, ñøi si inøe ñ ye inøai sako ilu kute mεe ña do inøa ku cã ilø ña do yei ña.

⁷ Ñøi ñ gbo ide ku fø go í sõm í ni, Piee dede, kpa i ñø.

⁸ Amma ñ ni, jām Laféé. Ajø kāma inøa iyi í je iwò hee má je iyi í riisi kù lø gelem.

⁹ Nø ide ku føu í sõm má hai lele í ni mii iyi Ilaað í ni í má, n maà n kosi.

¹⁰ Beεbeí í ce isø gbeεeta í beí í nyi lele.

¹¹ Wee hai Sezaree à be sim amanø mεεta go ña wa. Be gbakã inø ñau à to wa andø koofai kpasë bii ñ wau.

¹² Ñøi Hundei Ilaað í ni n too ña n maà n leekí leekí. Nø kpaaasi mεefam ñau ihë à sim Sezaree be nø à lø kpasëi Køønei ajo.

¹³ Nø Køønei í sõ wa beí nnju í ye amaleka si kpasëi nnju wa leekí nø í ni, be inø go ña Zopee a koo a kpe Simøo Piee wa.

¹⁴ Nñui á sðø beí awø do nyaanzee ña fei aa ce i baò faaba ña.

¹⁵ Ñøi ñ koo. Iyi ñ sinti ku waazo, ñøi Hundei Ilaað í naa si ña wa beí í naa si awa mø tako wo.

¹⁶ Ñøi ñ ye gigii ide iyi Laféé í føu iyi í ni, Zāa í dasi inø ña inyí, amma Hundei Ilaaði an da nnjø si.

¹⁷ Beεbe møi Ilaað í ce nnju amua beí í mu nwø wo waati iyi à dasi Laféé Jesu Kirisi naane. Na nnju, beirei amu an ce n ganjiò mii iyi Ilaað í ce.

¹⁸ Iyi inø ñau à gbo ideu, ñøi idø nnøa í tø, nø à saabu Ilaað à waa ni, debei, Ilaað í muø hee do dimi mmu ña mø kpaa a kpaa si idø nnøa a baò kuwee hai tā.

Igbøi inøi Jesu ña iyi í wa Antiøsi

19 Wee woo dasi Jesu naane ḥa iyi à fangaa bii fei na ijuukpā iyi í naa si waati iyi à kpa Etienu, gogó ḥa à sa à bɔ hee gungum gɔ iyi à ya kpe Sipu. Gogó ḥa mɔ à bɔ ilei Fenisi, gogó ḥa mɔ à ne Antiəsi. Zuifu ḥa aŋa akāi à ya maa waazoa laabaau jiidau.

20 Do nnju fei, inε gɔ ḥa hai si ino nnja à naa hai Sipu do hai Sireni à bɔ Antiəsi nɔ à waa sisia hai je Zuifu ḥa mɔ laabaau jiidai Jesu Lafɛɛ.

21 Nɔ gbugbāi Að Lafɛɛ í weε nŋa, nɔ inε nkpo í kpaasi idɔ í dasi Lafɛɛ Jesu naane.

22 Iyi inei igbeí Jesu ḥa iyi à wa Zeruzalemu à gbɔ ideu, ḥɔi à be Baanabasi Antiəsi be.

23 Iyi í to be í ye bei Ilaað í cea inε ḥau didɔ nɔ inoε í dɔ. ḥɔi í mu nŋa gbugbā ku ba a leekí dim dim si Lafɛɛ do idɔ nŋa fei.

24 Baanabasiu inε nceεi iyi í dasi Jesu naane ntɔ ntɔ nɔ í kɔò Hundei Ilaað. Nɔ akpɔi woo dasi Lafɛɛ Jesu naane ḥau í nyi í kɔəsi má.

25 Si anyie ḥɔi í bɔ Səlu ku dede ikpa Tarusi.

26 Iyi í yɔø ḥɔi í bəðe Antiəsi. Adɔ akāi aŋa minjiu à ce be à ya tətəo do inei igbeí Jesu ḥa nɔ à ya kɔa inε nkpo si ctoi idei Ilaað. Antiəsi bei à tako à kpe inε ḥa iyi à waa too kpāai Jesuu inei Kirisi ḥa.

27 Waati bεεbe walii gɔ ḥa à bɔ Antiəsi hai Zeruzalemu.

28 Inε akā nŋa iyi à ya kpe Agabusi í dede í leekí nɔ í ce walii do sobii Hundei Ilaað í ni ari nla nla á ce si andunya fei. Bεεbe mɔi ariu í nɔ í ce si waatii Kolodu ilqalu nlai Romuu.

29 Si bei inε ḥa iyi à waa too kpāai Jesuu à gbɔ bεεbe ḥɔi à dasi idɔ aŋa a samba amua ḥa zaka bei inε fei í ne, ku ba ku sobi kpaasi nŋa ḥa iyi à wa ilei Zudee.

30 Njoi à ce bεεbe, nə à jò Baanabasi do Səlu à kooò amuau bi inε ngbo nŋa ηau.

12

À kpa Zaaki nə à mu Piεε mə à dasie piisəo

1 Waati bεεbe ilaluu Herodu í sinti ku kpā inεi igbeí Jesu gə ηa iju.

2 Í jò à kpa Zaaki igbāi Zāa do taakuba.

3 Njoi í ye ideu í dāa Zuifu ηau si, nə í jò à mu Piεε má. Wee waatii jingaui Pεε hai ne lefee.

4 Iyi à mu Piεε njoi Herodu í jò à dasie piisəo nə í jò sooge ηa à waa degbeε, aŋa mεε ikə mεε. Herodu í bi nŋu ku ceaa kiiti si wajui zamaa bii jingaui Iku ku kuaū í lo.

5 A waa mu Piεε si ile piisəo be, amma inεi igbeí Jesu ηa à wasi ku ce kutəo na iriε do himma jiida jiida bi Ilaaš.

Amaleka gə í nyā Piεε hai ile piisəo

6 Piεε wa sī njoo si aninii sooge minji gə ηa idū iyi iju kumáe Herodu wa bi ku nyaa hai ile piisəou ku bəðe si wajui zamaa. À dūu do sesee minji nə sooge gə ηa à waa degbe andei ile piisəou be.

7 Njoi gbakā amalekai Aš Lafēe gə í naa si ile piisəou, njoi inya í má. Njoi amalekau í cā Piεε si cingaε í jūu í ni, dede ηya ηya. Be gbakā njoi sesee ηau í cuku hai si awəε ηa.

8 Njoi amalekau í ni, dasi ibəε do baataε. Njoi Piεε í ce bεεbe, njoi amalekau í səo má í ni, bii dabiiε nə i toom wa.

9 Njoi Piεε í fita hai ile piisəou í tooε, amma kù mà iyi mii ηau be fei amalekau wa cooi ntə ntə. Í tamaa bei nŋu wa laalaai.

10 À lɔ woo degbe piisɔ̄o sinteu do minjisiau nɔ à tosi gamboi isəu. Ine nŋu ikpa inɔ ilui wa cɔ. Nɔi í ci do arae nə à fita à mu kpāa à ne hee à lɔ kpāa kókò sinte, nɔi gbakā amalekau í ne í jɔ Piee.

11 Nɔi Piee í yɔɔ bεbeí iyi kù je àlá. Nɔ í ni, ntɔ ntɔ Ilaañi í bε sim amalekae wa ku na ku nyam hai si awɔi Herodu, do laalɔ iyi Zuifu nŋau à bi a ceem fei.

12 Iyi í yε yaasei ideu nɔi í bɔ kpasɛi Maari iyei Zāa Maaku. Wee í ko ine nkpa nkpaí í tɔtɔo be à wasi ku ce kutɔɔ.

13 Iyi Piee í to be nɔi í cã gamboi ande koofau nɔi abo woo ce ice gɔ iyi à ya kpe Rodu í koo í bee í ni, yooi.

14 Iyi í mà imui Piee nɔi inɔ didɔ kù jɔ kù cūu. Nɔi í seí í nyi ile í koo í sɔ ine nja í ni Piee í wa ande koofa.

15 Nɔi à sɔɔ à ni, ì waa sūmui. Amma í ni, ntɔ ntɔi. Nɔi à ni, á má je ayaesi.

16 Wee Piee wa leekí be í wasi ku cã gambo. Iyi à naa à cūu nɔ à ba wee nŋui, nɔi í mu nja biti.

17 Nɔ í ni a coko do awɔ í beí wa sɔ nja beí Lafɛe í ce í nya nŋu wa hai ile piisɔ̄ou. Nɔi í ni a koo a sɔ Zakɔbu ideu do kpaasi nja íyi à gbe, í beí í fita í bɔ inya mmu má.

18 Iju kumáe daadaakɔ ideu í jɔ sooge nŋau à biti hee à bee njε à waa ni, ikpa iwoi Piee í bɔ.

19 Nɔi Herodu í ni a dεdεe. Nɔi à dεdεe amma a kù yɔɔ. Nɔi í bee woo degbe nŋau ide. Si beí a kù yɔkɔ a kù jεaa, nɔ í ni a kpa nja. Nɔi Herodu í beí í dede hai iliei Zudee í koo í bubɔ ikpa Sezaree ajo minji titā.

Ikui Herodu

20 Wee idɔi Herodu í kɔò inei Tii nja do inei Sidɔɔ nja ntɔ ntɔ, nɔi ine nŋau à tɔtɔo njε nɔ à nya ine gɔ nja

à be ηα bi Herodu. Nō à ce Balatu akawei ilaałuu kpaasi à bei à bə bi Herodu a koo a təøe suuru domi inei ile nŋa ηα si il ei Herodui à ya bə ije ku dede.

²¹ Nɔi Herodu í da nŋa ajɔ si bii á ye ηα. Iyi ajɔu í to ηɔi Herodu í dasi ibɔi ilaałue í bei í bubə si antai kitai bommae í bei í so ide wa sɔ ine ηau.

²² Nɔi ine ηau à dɔ anu à saabue à waa ni, kù jε baa amanei wa fɔ ideu, Ilaañi.

²³ Be gbakă amalekai Ilaañi í dasi Herodu bɔo í jɔ kokoo ηα à ηɔ arae í ku, si na iyi í jɔ nŋu amane í gba amboei Ilaañi, kù kɔsi.

²⁴ Amma idei Ilaañi nje í fangaa wa kɔosi.

²⁵ Iyi Baanabasi do Səlu à ce mii iyi à dasi ηα ku ceu Zeruzalemu be à tā ηɔi à sinda à nyi Antiøsi má. Iyi à waa ne à gbă Zăa Maaku í si ηα.

13

À cica Baanabasi do Səlu à be ηα

¹ Walii do woo kɔsi cio gɔ ηα à wa si inei inei igbeí Jesu ηα Antiøsi be. Iri nŋa wee. Baanabasi, do Simeñ iyi í jε amane dūdū, do Lusiu inei Sireni, do Manahenu, nŋu iyi à bii do Herodu ilaałuu inya akă, do Səlu.

² Ajɔ nŋu si bei ine ηau à waa tɔ Lafɛe do anu ku dī ajɔ, ηɔi Hundei Ilaañi í sɔ ηα í ni, i cica Baanabasi do Səlu i nya ηα ikă ηα a ce icε iyi n kpe ηaò.

³ Iyi à ce anu ku dī do kutɔou à tā, ηɔi à lea Baanabasi do Səlu awɔ si iri, nə à jɔ ηα à ne.

Baanabasi do Səlu à bə Sipu

⁴ Bεεbeí Hundei Ilaañi í bε Baanabasi do Səlu fei. Nō à to ilu gɔ iyi à ya kpe Selesi. Hai bei à lə akɔi inyi à bə gungum gɔ iyi à ya kpe Sipu.

5 Iyi à to si ilui Sipu gø iyi à ya kpe Salamini njoi à wasi ku waazo idei Ilaañ si ile ikã ikã bii Zuifu ña à ya ce kutotœ nñia ñau. Zää Maaku mœ í too ña ku sobi ña.

6 Nø à kua gungum nœu à bœi à to Pafœsi. Pafœsi bœi à yœ Zuifu woo ce dobu dobu gø iyi í jœ walii ilu ibo. Iriei Baajesu.

7 Í wœe do Seejiu Pœlusi, ilu ilei Sipu ilu bisiu. Ilu ileu í ni a kpe Baanabasi do Sœlu wa si na iyi í jœ wa bi ku gbœ idei Ilaañ.

8 Amma woo ce dobu dobuu iyi à ya kpe Elimasi do feei Gerœki wa bi ku ganji ña. Wa ce kookaai ku sinda ilu ileu hai si kpœai naane ku dasi si Jesu.

9 Nø Sœlu iyi à ya nyi a kpe Pœlu mau í kœò Hundei Ilaañ na í kœsi woo ce dobu dobuu iju,

10 í ni, awœ iyi í jœ ilu bisi laalo do woo taki inœ, awœ inœ Seetam nii nœ í jœ mbœei mii iyi í jœ dee fei. Hee waati yoomai aa leekœide ntœ Aœ Lafœeu ku kpaasi do ibo má.

11 To, nœi, Ilaañ á to sie awœ, aa fœeju, i kaa yœ ilu má si zakai ajœ minjiu ihœ. Be gbakœ í fœeju, nœ í ne wa dabii wa dœde inœ gø iyi á mu awœ.

12 Iyi ilu ileu í yœ mii iyi í ceu ñoi í dasi naane si na iyi í jœ idei Lafœe Jesu í to sie ntœ ntœ.

Pœlu do Baanabasi à wa Antiœsi si ilei Pisidi

13 Si anyie ñoi Pœlu do kpaasie ña à lœ akœi inyi hai Pafœsi à ne nœ à to Pœezu si ilei Panfili. Amma Zää Maaku í jœ ña hai be í sinda í nyi Zeruzalemœ.

14 Hai Pœezu be Pœlu ngu ña à mœsi à bœ Antiœsi si ilei Pisidi. Iyi ajœi kusœmi í to ñoi à bœ ile bii Zuifu ña à ya ce kutotœ à buba.

15 Nə inε gə í cio si tia iyi Moizi do walii ηau à kə. Iyi í cio í tā, ηoi inε ngboi igbe ηau à bε si ηa inε go koo bee ηa ku ni, inε kpaasi ηa, bii ì nε ide iyi aa muadò inε ηa gbugbā i fə ηa.

16 Nəi Pəlu í dede í ni a coko do awə nə í ni, inε inε Izirəli ηa do inε dimi mmu ηa iyi ì waa jirimə Ilaañ, i de itʃ i gbə ηa.

17 Añ Lafəe nwai í cica bala nwa ηa nə í kðəsi kukpə nnja waati iyi à waə jε inε njoo si ilei Ezibiti. Si anyii nnju, í nya ηa hai ilei Ezibiti do gbugbāe,

18 nə í yəkəò ηa temua zakai adə ciiji si gbaau.

19 Í kpa dimi ikā ikā mεeje si ilei Kanañ nə í so ilε nnja í na ηa í jε tu ηa.

20 Iyi bε ηa fei í cei zakai adə ciō mεe do ciitaa.

Si anyii nnju, Ilaañ í jile nnja woo kiiti ηa hee í koo í toò waatii Samueli waliiu.

21 Nəi à ni aŋa à bi ilaañ, nə Ilaañ í mu nnja Səlu amai Kisi hai si dimii Benzamee nə í jε bommau zakai adə ciiji.

22 Nə Ilaañ í nyaa bomma í səsi Davidi. Davidiui í jεaa seeda í ni, n̄ yε Davidi amai Izai í jε dimii inε iyi n̄ bi, nnui á ce idəobim fei.

23 Hai si dimii Davidii Jesu í fita, inε iyi Ilaañ í cica ku jε woo faabai inε Izirəli ηa si bei í tako í ce nnja kuwāeu.

24 Jesu ku bei ku naa, Zāa í cea inε Izirəli ηa fei waazo í ni a kpaasi idə nnja nə a ce inyi ku dasi.

25 Waati iyi icei Zāa í maai ku kpa iri í ni, kù jε amui ì waa degbe ηa, amma inε gə á naa si anyim iyi n kù to n bate n fū ikūi baatae.

26 To, inε kpaasi ηa, inε iyi ì jε dimii Aburahamu ηa, do dimi mmu ηa iyi ì waa jirimə Ilaañ, inεi à sambaa idei faabau ihə wa.

27 Wee inεi Zeruzalemu nja do inε ngbo nja nja a kù mà yooi Jesu í jé dee dee, a kù nə a kù gbo yaasei idei walii nja iyi à ya maa cio si ajoi kusimi feiu. Amma do nnju fei à jò ideu í kɔ si waati iyi à ye taalei Jesu.

28 A kù ye siε ngøgo iyi á jò a kpaa, amma do nnju fei à tɔ Pilati ku jò a kpaa.

29 Njɔi à ce mii iyi à kɔ na irieu fei. Si anyie nə à kitae hai si jii ku gaauu à dasi ikue si ino bale.

30 Amma Ilaaõ í jūu hai si bale,

31 nə si afei ajɔ nkpo nkpo í nyisi inε go nja arae. Inε nja, aŋai à tooε wa wo hai ilei Galilee à naa Zeruzalemu. Aŋai à waa je seendai idee nse bi inε Izireli nja.

32 Awa mɔ idei kuwā iyi Ilaaõ í cea bala nwa nja, nnui à waa sɔ nja.

33 Í jò kuwāu í kɔ si waati nwa. Awa tɔku nja nja, awai à ye kukɔi kuwāu waati iyi í jí Jesu hai si bale si bei à kɔ si Tiai Iri Kukɔ iri minjisia à ni,

Ilaaõ í ni, awoi i je amam,

Hai nnyi n je Baaε.

34 Ilaaõ í fɔ wo í ni nnju á jūu hai bi iku nja ku ba ku maà na ku sāmi. Beεbeí í fɔ waati iyi í ni,

An wee nnje dee dee bei n wāò Davidi wo, kù nə kù ne sika.

35 Na njɔi í ce Davidi í fɔ má í ni,

I kaa jò arai Inε Kumáε ku sāmi.

36 Davidi takae í ce mii iyi Ilaaõ í dasie í bei í ku, nə à suu kɔkɔi balae nja nə arae í sāmi, mà irei.

37 Amma Jesu inε nnju Ilaaõ í jūu hai si bale kù sāmi.

38 Debei, inje kpaasim nja, i jò i mà nja iyi na saabuei à waa sisi nnje iyi Ilaaõ á kpa idei dulum du nja.

39 Inε iyi í dasie naanε fei, nñui á jò lafεε ku jε dee dee bi Ilaañ. Amma woodai Moizi kaa yøkø ku ce bεεbe.

40 Na nñu, i ce laakai ña mii iyi walii ña à føu ku maà ba ñε, iyi à ni,

41 Iñε woo yaako amu Ilaañ, i gbø idem ña.

Aa biti ña nø aa ce nfe ña,

Domi an ce mii gø si waati nñε iyi baa bii í je inε gø í na wa sisi nñε i kaa dasi naanε ña.

42 Iyi Pølu í fø bεεbe í tã ñøi nñu do Baanabasi à waa bi a fita hai ile bii à ya ce kutøtøou be, ñøi inε ñau à waa tøø ña a nyi wa má a naa a waazo si ide akñu si ajøi kusími mmu iyi wa baa.

43 Iyi inε ñau à fita ñøi Zuifu nkøø do inε ña iyi à waa too kucei Zuifu ña nø à mà bεεrei Ilaañu à waa too ña. Ñøi Pølu do Baanabasi à ba ña ide ku fø à mu nñø gbugbø ku ba a maa leekø dim dim si didøi Ilaañ.

44 Si ajøi kusími mmuu inε ilu ñau fei à tøtøøi a ba a gbø idei Lafεε.

45 Iyi Zuifu ñau à ye zamaañ ñøi à dedeò igu ku ja à waa jã ide iyi Pølu wa føu nø à waa buu.

46 Amma Pølu do Baanabasi à sõ ña do wøøkø à ni, tilasii inε Zuifu ña a tako a sõ ñø idei Ilaañ. Amma si na iyi í jò í waa køsi ña nø i kù ka ara nñε si inε ña iyi à bi a ba kuwεε hai tã, na nñu, aa ka jò ñø nø ka bø bi dimi mmu ña,

47 domi nñu beøi Lafεε í dasi wa ku ce í ni,

N ce ñøi beøi fitila bi dimi mmu ña

Ku ba i bøø idei faabau hee køøi andunyau ña.

48 Iyi hai jø Zuifu ñau à gbø ideu, ñøi í dø nñø si, à waa saabu Añ Lafεε na ideeu. Nø inε ña iyi Añ Lafεε í jiløø si a ba kuwεε hai tøø fei à dasi naanε.

49 Nø idei Lafεεu í fangaa si iløø fei.

50 Amma Zuifu ɳau à dede idaōk̄i ilu irii ilu ɳau do inaab̄o ilu amani ɳa iyi à waa too kucei Zuifu ɳau. Nŋui í jò à kpā P̄elu do Baanabasi iju à lele ɳa hai b̄e.

51 N̄oi woo be ɳau à gbugbā si ɳa s̄ai baata nŋa ɳa à waa nyisiò iyi mii iyi á na ku ba ɳa í j̄e idei iri nŋa. Si anyie n̄o à ne Ikonimu.

52 Amma iné ɳa iyi à waa too kpāai Jesu Antīsiu ngu ɳa à weeò ino did̄i n̄o à k̄ò Hundei Ilaañ.

14

P̄elu do Baanabasi à wa Ikonimu

1 Ikonimu bei P̄elu do Baanabasi à l̄o ile bii Zuifu ɳa à ya ce kutat̄oou n̄o à ce waazo hee iné nk̄o í dasi naane, hai Zuifu ɳa hee do hai j̄e Zuifu ɳa fei.

2 Amma Zuifu ɳa iyi à k̄o ku dasi naaneu à dede idaōk̄i dimi mmu ɳa ku ba a ce lasabu laalo si ḡamei kp̄aasi woo dasi Jesu naane ɳau.

3 Do nn̄u fei, P̄elu do Baanabasi à kp̄e Ikonimu à waa waazoa iné ɳa do wəok̄. Laf̄e í mu nn̄a gbugbā à ya maa ceò maamaake ik̄a ik̄a ɳa. Maamaake ɳau wa nyisi iyi waazo nn̄a iyi à waa ce si idei did̄i nn̄uu nt̄oí.

4 Amma inéi ilu ɳau à kp̄e minji. Iné go ɳa à leekio Zuifu ɳa, iné go ɳa mo à leekio woo be ɳau.

5 N̄oi Zuifu ɳa do hai j̄e Zuifu ɳa do iné ngbo nn̄a ɳa à ce anu ak̄a a wahala woo be ɳau a ta ɳa kuta a kp̄a ɳa.

6 Iyi P̄elu do Baanabasi à m̄a ideu gbak̄a, ɳ̄oi à sa à b̄o Lisiti do D̄eεbu si ilei Likoni do si ileεkoε ɳa.

7 N̄o à wasi laabaau jiidau ku waazo be.

P̄elu do Baanabasi à wa Lisiti

8 Məkə gə í wa Lisiti, isee ḥa fei í ku nə bεεbεi à buu do, kù dede kù ne baa ajə akā.

9 Si bεi Pəlu wə ba inε ḥa ide ku fə məkəu wa gbo. ḅoi Pəlu í kā siε iju nə í ye iyi naanee á yəkə ku jò ku ba iri.

10 ḅoi Pəlu í səo do gbugbā í ni, dede i leekí si kuteε. ḅoi məkəu í dede í fo í dinga wa ne.

11 Iyi zamaau í ye mii iyi Pəlu í ce ḥoi à də anu hee lele do fee nŋa à ni, iwε nwa ḥau à kpəò amanε à naa si wa.

12 ḅoi à waa kpe Baanabasi Susi, Pəlu mə Hεεmεεzi domi Pəlui í je woo waazo.

13 Wee ilei iwε iyi à ya kpe Susiu í wa hai do angulei bi ku lɔi iluu wa. ḅoi inε ḥa à koo à de kεtε kombo ḥa wa nə à ce booda do kokoi jii ḥa à da nŋa si kɔo. Nə woo wee Susiu í naaò ḥa wa ande koofai iluu. Nŋu do inε ḥau fei à waa bi a cea woo be ḥau kuwee.

14 Amma iyi woo be minji ḥau à gbo ideu, à ga ibɔ nŋa ḥa à waa nyisiò iyi aŋa a kù jesi, nə à də anu à seí à waa neò bi zamaau à waa ni,

15 na mii í ce ì waa ce bεεbε, inε kpaasi ḥa. Awə mə amanei bεi inε taka nŋe. Laabaau jiidai à naa ku sɔ ḥe ku ba i jò iwε nfe nŋe ḥau nə i sinda si Ilaaõ, nŋu iyi í je icui kuwee. Nŋui í ce lele do ilε do tenku do mii iyi í wa inə nŋa fei.

16 Tako wo í jò dimi fei wa too kpāa iyi í bi.

17 Amma do nŋu fei í nyisi wa iyi nŋu í wεε domi wa ce nwa jiida ḥa. Í jò iji wa wə ku ba ka ba ijε si iko si waatii atε ku ba ka ne inə didɔ.

18 Amma baa do iyi Pəlu ḥa à fə bεεbε fei, bεi à ce à ganji kuweei zamaau í gaabu.

19 ḅoi Zui fu gə ḥa à naa hai Antiɔsi do hai Ikonimu

à wa inyii ifli inε ηau nə à ta Pəlu kuta ku ba a kpaa, ηɔi à faa à bɔò alalai iluu domi à tamaa bei í kui.

20 Amma inε ηa iyi à waa too kpāai Jesu à naa à kaakoe, ηɔi í dede í bɔ ino ilu. Iju kumae ηɔi nŋu do Baanabasi à dede à bɔ Dεebu.

À nyi Antiøsi si ilei Siri

21 Iyi Pəlu do Baanabasi à to Dεebu à waazo laabaa si iluu nə inε nkpo í lɔsi kpāai Jesu ku too bε. Si anyie nə à nyi ikpa Lisiti do Ikonimu do Antiøsi iyi í wa ilei Pisidi.

22 Nə à mua inε ηa iyi à waa too kpāai Jesuu gbugbā ku ba a leekí si naanε dim dim. Nə à sɔ ηa à ni, wahala nkpo nkpoí aa ka yε ka bei ka lɔ si andunya titɔi Ilaañ.

23 Νɔi à cicaa igbeí inεi Jesu ηa fei inε ngbo ηa. Si anyie nə à ce kuto do anu kudí à so ηa à daa Lafée si awɔ, nŋu iyi à dasi naanε.

24 Si anyii nŋu nə à ne hai bε à koo à lɔ ilei Pisidi à bɔ ilei Panfili,

25 nə à to ilue gø iyi à ya kpe Peεzu à ce waazø bε à bei à bɔ Atali.

26 Hai bei à lɔ akɔi inyì à nyi ikpa Antiøsi si ilei Siri bε. Ilu bei à tako à le nŋa awɔ si iri wo na icε iyi aa koo a ceu ku ba Ilaañ ku mu nŋa didɔε. Nə icεui à ce à kpa irie wa bε.

27 Iyi à to Antiøsi ηɔi à tətəo inεi igbeí Jesu ηa nə à sisi nŋa mii iyi Ilaañ í cea aŋa fei do si bei í ceò kpāa hai je Zuifu ηa mə à dasiò naanε.

28 Nə à kpe ilu bε do inε ηa iyi à waa too kpāai Jesu aŋɔ.

15

À ce kutɔtɔɔ Zeruzalem̩u

¹ Nɔi ine gɔ nja à naa Antiɔsi bɛ. Ine njau à naai hai ilei Zudee, nɔ à waa sɔ kpaasi woo dasi Jesu naanɛ njau à ni, i kaa ba faaba nja bii a kù dasi nje bango si bɛi woodai Moizi wa fɔ.

² Iyi Pɔlu do Baanabasi à gba bɛebɛ nɔi à ba nja kakɔɔ ku ce jiida jiida si ideu. Nɔi woo dasi Jesu naanɛ njau à cica Pɔlu do Baanabasi do ine gɔ nja hai ilui Antiɔsi bɛ à bɛ nja Zeruzalem̩u bi woo bɛ njau do ine ngbo njau na irii ideu.

³ Pɔlu nja à dasi kpāa à waa nɛ nɔ inei igbeij Jesu njau à koo à leekí nja. Nɔi à ce iseeñe nja à koo à lɔ ilei Fenisi do ilei Samari nɔ à wasi ku sisia kpaasi woo dasi naanɛ njau bɛi hai je Zuifu nja mɔ à sinda idɔ nja si Jesu. Nɔi laabaaui ideu í jɔ inɔi aŋa fei í dɔ ntɔ ntɔ.

⁴ Iyi à to Zeruzalem̩u, nɔi inei igbeij Jesu njau do woo bɛ njau do ine ngbo njau à gba nja do inɔ didɔ. Nɔi Pɔlu do Baanabasi à sisi nja mii iyi Ilaaɔ í ce fei na icei aŋa.

⁵ Amma Farisi gɔ nja iyi à dasi Jesu naanɛ à dede à ni, hai je Zuifu nja iyi à dasi Jesu naanɛ fei, tilasii a dasi nja bango nɔ a sɔ nja a too woodai Moizi.

⁶ Nɔi woo bɛ njau do ine ngbo njau à tɔtɔɔ a wūa ideu.

⁷ Si bɛi à waa fa ideu nɔi Piee í dede í ni, inɔ kpaasim nja, i mà nja iyi hai ku kpe Ilaaɔ í nyam hai si inɔ nŋe ku ba n koo n sisia hai je Zuifu nja mɔ labaaui jiidau ku ba aŋa mɔ a dasi naanɛ.

⁸ Nɔ Ilaaɔ, nju iyi í mà idɔi ine fei, í mu nja Hundee bɛi í mu a awa mɔ ku ba ku nyisi iyi nju í gba nja.

9 Kù ce nkāma iyi í je ikā si gāmē nñā do awa. Í jò idō nñā í má na naané iyi à dasie bei í cea awa mō.

10 Debei, na mii í ce ì waa cā idai Ilaañ ña nseí, ì bi i kāa hai je Zuifu ña iyi à waa too kpāai Jesuu aso iyi bala nwa ña do awa taka nwa à mōngó ku so.

11 À mà iyi na didži Laféé Jesui awa à baò faaba, nō bεebe mōi baa do hai je Zuifu ñau mō.

12 Nøi iné ñau fei à coko à waa desi Pølu do Baanabasi ití waati iyi à waa sisi nñā yaasei maamaake ña iyi Ilaañ í jò aŋa à ce fei si wajui hai je Zuifu ñau.

13 Iyi à fō ide à tā ñøi Zaaki mō í so ide í ni, iné kpaasim ña, i gbø iyi ñ wa n fō.

14 Simøo í sisi nné bei Ilaañ í ce hai sinte í cicàò iné gø ña hai si inøi dimi mmu ñau à kpe ña inee ña.

15 Nø ideu í je akā do ti walii ñau si bei kukøi idei Ilaañ í ni,

16 Amu Ilaañ, waati bεebei an nyi wa,
Nø n teese ilei Davidi iyi í cuku.

An dede ile kúkúú,
Nø n maa má,

17 Ku ba iné ña iyi a kù je inéi kpaséu fei a dede amu Añ Laféé.
Anjai à je iné ña iyi à je titom hai si dimi mmu ña.

18 Bεebei amu Añ Laféé ñ fō, amu iyi ñ jò à mà mii ñau ihé hai ku kpe.

19 Nø Zaaki í ni má, na nñu, si kuyem, kù sña a sñ
hai je Zuifu ña iyi à sinda idō nñā si Ilaañu wooda ku gaabu ña.

20 Amma ka ce nñā tia ka sñ ña a maà ya je ijéi kuwee, nø a maà ya tøtøø sñé do inaabø mmu gø walakø inaabø mō do mokø mmu gø, a maà ya ñø iné jifa, nø a maà ya ñø kpaai inéa.

21 Hai tako wo, si ilu fei à ya cio woodai Moizi ile bii Zuifu ña à ya ce kutotoo si ajoi kusimi fei no a waazo idee.

À sambaa hai je Zuifu woo dasi Jesu naane ñau tia

22 Iyi Zaaki í fô bëebë í tâ ñoi woo bë ñau do inë ngbo ñau do inei igbe ñau fei à ye iyi í sîa ku je aña a cica inë gø ña hai si inoi aña a bë ña Antiësi do Pôlu do Baanabasi ajo. Ñoi à cica Silasi do Zudu iyi à ya kpe Baasaba má, aña iyi à ne bëerë si inoi kpaasi woo dasi Jesu naane ñau.

23 Ñoi à ni a kooò tiaw. Si tiaw à ni,

Awa woo be ña do inë ngbo ñau, awa woo dasi naane kpaasi nñë ña, awai à samba nñë tiaw ihë wa. Injei à sambaa wa, inje hai je Zuifu woo dasi naane ña iyi ì wa Antiësi do Siri do Silisi. À waa ce ñë fôo.

24 À gbo iyi inë gø nwa ña à naa bi tu ñë à fô inë nñë no à sinda laakai nñë do ide nñia ña. Amma awa si à dasi ña ideu be wa.

25 Na ñoi í jà à busi një no à yøo iyi í sîa ka cica inë gø ña ka be si ñë wa. Añai aa si Baanabasi do Pôlu, baakoo nwa ñau wa,

26 aña iyi a kù saalu kuwëe nñia ngøgo na irii Lafëe nwa Jesu Kirisi.

27 Zudu do Silasi añai à je inë ña iyi à cicau. À waa be ña wai a na a sñ ñë ide akäu gélé ñé gélé.

28 Awa do Hundei Ilaaõ í sîa nwa si ka maà kã nñë aso gø bii kù je iyi ihë iyi í je asoi tilasi.

29 Nñui í je, i maà ya je ijëi kuwee ña, no i maà ya ñø kpaas ña, i maà ya ñø inja jifa ña, no i maà ya tøtoø sëe do inaaboo mmu gø walakø inaaboo mø do mëkø mmu gø ña. Bii ì mu ara nñë si mii bëebë ñau be ña í sîa. To, ka sukudõ.

30 Iyi à tøø njø sukudø à tøø ñøj iñø ñøu à dasi kpaa à nø Antiøsi. Beì à koo à tøøø iñøi igbeì Jesu ñøu fei à na ñø tiau.

31 Iyi à cio tiau í mu nñø gbugbø nø iñø nñø í dø.

32 Zudu do Silasi ñø mø walii ñøj, à muø kpaasi woo dasi naane ñøu gbugbø nø à sobi ñø si ide nkpo nkpo.

33 Iyi à ce ajø minji be kpaasi woo dasi naane ñøu à tøø ñø sukudø nø à ni a to bi iñø ñø iyi à be ñø wa baani. [

34 Amma Silasi iñø nñø í dasi idø nñø ku ce ajø minji be má.]

35 Pølu do Baanabasi à gbe Antiøsi be. Añøò iñø nkpo ñø ajø à waa køø iñø ñø si cioi idei Lafëe nø à ce Waazøe.

Pølu do Baanabasi à kpë

36 Iyi í ce ajø minji má ñøi Pølu í sø Baanabasi í ni, ka koo kaa kaako kpaasi nwa ñøu má si ilu ñø bii à tako à waazo idei Lafëe fei wo nø ka ye beì iñø ñøu à wæèò si nseï.

37 Ñøi Baanabasi wø bi ku gbø Zää Maaku añaò ñø.

38 Amma Pølu í fø í manteë í ni kù sña aña a gbäa, nñø iyi kù sobi aña wo si icøu amma í sinda í jø aña wø hai Panfili.

39 Ñøi à ce kakøø nø a kù gbø si njø hee à na à kpë. Ñøi Baanabasi í gbø Maaku à lø akøi inyi à bø Sipu.

40 Nø Pølu mø í cica Silasi, nø kpaasi woo dasi naane ñøu à so ñø à daa Lafëe si awø à beì à nø,

41 à koo à lø ilei Siri do Silisi à wasi iñøi igbeì Jesu ñø ku muø gbugbø si naane nñø.

1 Nøi Pølu do Silasi à to Døebu do Lisiti. Wee inø gø í wa bø wa too kpääi Jesu. À ya kpoø Timøtee. Iyeø Zuifu woo dasi Jesu naanei, amma baæe Gørekii.

2 Kpaasi woo dasi naane øa iyi à wa Lisiti do Ikonimu à ya maa fø jiida ku jøeø.

3 Pølu í bi Timøtee ku too nñu nø í gbä í neø. Amma ku bøi ku gbä ku neø í dasie bangoi na Zuifu øa iyi à wa bøu domi aøø fei à mà iyi baæe Gørekii.

4 Nø à bø ilu do ilu øa à sø woo dasi Jesu naane øau mii øa iyi woo bø øau do inø ngboi igbeøi Jesu øa iyi à wa Zeruzalemu à jile nø à ni a jirimø øa.

5 Nøi woo dasi Jesu naane øau, naane øa í teese í kðøsi nø akpø nñu mø í ya maa kðøsii ajø fei.

Pølu í ce kuyø Torasi

6 Hundøi Ilaað í ganji Pølu øa a waazo idei Ilaað si iløi Azii, øøi í jø à too do ikpa iløi Firizi do ti Galati.

7 Iyi à to iløi Misi øøi à waa bi a bø iløi Bitini, amma Hundøi Jesu í kø øa.

8 Nøi í jø à too do iløi Misi à bø ilu iyi à ya kpe Torasi.

9 Nøi Pølu í ce kuyø idø. Si kuyøeu í ye inøi Masedøni gø wa leekø nø wa tøø nñu ku naa Masedøni ku na ku sobi aøø.

10 Si bøi í ce kuyøu øøi gbakø à waa dø kpää ku ba ka bø Masedøni domi à mà iyi Ilaað í bi kaa waazo øøja laabaau jiidøu.

Lidi í dasi naane Filipi

11 Hai Torasi bøi awa à lø akøi inyi nø gbakø à bø gungøm gø iyi à ya kpe Samøtasi. Iju kumæ nø à bø Neapolisi.

12 Hai bø do kutøi à ne à bø Filipi, ilu nlai Masedøni nø à ce ajø minji bø. Wee inøi Romu øøi à ne iluu.

13 Si ajøi kusímuu ñøi à fita hai ilu be à bø ifñi ido gø, à bø ku cø mà tengi bii à ya ce kutøø í wa be. Nøi à koo à ye tengi bii inø ñøi à ya ce kutøø nø à buba à ce faaji do inaabø gø ñø iyi à tøtøø be.

14 Abo gø í wa be à ya kpoo Lidi, inøi Tiatiii, í ya ta acoi fia nkøø nø í ya maa jirima Ilaañ. Iyi à waa ba ñø ide ku fø nø wa de ifñ, nø Lafæø í ci idøø ku ba ku gbø ide iyi Pølu wa fø.

15 Abou do inøi kpasëø ñø fei à ce inyi ku dasi nø í tøø wa í ni, bii ì mà iyi nø dasi naanø ntø ntø ñøi i naa wa i naa i ce baø ajø minjø kpasëø ñø. Nø í mante wa hee à jø nø à koo kpasë be.

Inø piisøøi Filipi

16 Nøi ajø nñø gø iyi awa à waa bø tengi bii à ya ce kutøøu, à ko ama inaabø woo ce ice gø iyi í ne inøi inøøko. Bii inøi inøøkou í dede siø í ya maa fø ide iyi á na ku cei. Nø lafæøø ñø à waa ba fia jiida na irie.

17 Nøi í too awa do Pølu wa la hee lele wa ni, inø ñøau ihë woo ce icei Ilaañ ilu gbugbø ñøi. À naa ku nyisi ñø kpäai faabøi.

18 Beøbeøi í ya maa fø ajø fei, hee ideu í caa si Pølu nø í sindø í sð inøi inøøkøøu í ni, do saabui irii Jesu Kirisi nø ni, fita. Be gbakä ñøi í fita siø.

19 Iyi lafæøø ñø à mà iyi aña a kaa ba siø fia má, ñøi à mu Pølu do Silasi à tale ñø à bøò ñø bantuma bi woo kiiti ñø.

20 À bøò ñø si wajui inø ngboi Romu ñø à ni, inø ñøau ihë à waa beje ilu nwai. Zuifu ñøi,

21 nø à wasi ku sisi ide gø ñø iyi woodø nwø kù bi ka gbø hee ka tooø, awa iyi à jø inøi Romu ñø.

22 Njøi idøi zamaau í kð si ña. Njøi ine ngbo ñau à bø ibøi Pølu do Silasi do gbugbã nø à ni a cã ña do faqtaa.

23 Iyi à cã ña jiida jiida à tã njøi à koo à cimbo ña ile piisðø nø à sð woo degbe piisðøu ku degbe ña ku sia.

24 Iyi woo degbeu í gþø à sðø bæebæ, njøi í koo í dasi ña hee ilaaawai ankãanyii piisðøu nø í da nnø si gþeegþeekui jíi.

25 Zakai idø laja njøi Pølu do Silasi à waa ce kutøø nø à kð iri à waa Saabuò Ilaað. Nø inei piisðø ña iyi à wa bøø à waa de si ña iti.

26 Njøi gbakã ile í yaya do gbugbã hee icui ile piisðøu í yaya. Njøi gambo ñau fei à cí nø sesee ña iyi à dñò inei piisðø ñau fei à fñ à cuku.

27 Njøi gbakã woo degbeu í jí í ba gambo ñau fei wa cí njøi í tamaa bøi inei piisðø ñau à sai. Njøi í nya taakuba wa bi ku kþa aræ.

28 Amma Pølu í la hee lele í ni, maà cea aræ laalo kãma. Awa fei à wa ihë.

29 Njøi woo degbeu í de fitila í seí í lø hee ilaaawa bii Pølu do Silasi à wau nø í gule nnø do kuyaya.

30 Njøi í fitaò ña wa waduude í ni, i suuru ña, mii an ce n baò faaba.

31 Njøi à sðø à ni, dasi Jesu Lafëe naanø aa ba faaba, awø do inei kpasëe ña fei.

32 Njøi à waazoaan idei Lafëe Jesu, nnø do inei kpasëe ñau fei.

33 Njøi idøu bøe woo degbeu í gbã ña í koo í wië kumee nnø ñau. Nø nnø do inee ña fei à ce inyi ku dasi gbakã.

34 Njøi í gbã Pølu do Silasi í bøò ña lele bii ilee í wa nø í na ña ijø à je. Nñø do inee ña fei, inø nnø í dñ do bøi à dasi Ilaað naanø.

³⁵ Iyi iju í má n̄oi inε ngboi Romu n̄a à be polisi n̄a a koo a s̄õ woo degbeu ku j̄ò inε n̄au.

³⁶ N̄oi woo degbeu í s̄õ P̄olu ideu í ni, inε ngbo n̄a à ni n̄ j̄ò n̄e. Na n̄ju, i fita i ne n̄n̄e s̄ee.

³⁷ Amma P̄olu í s̄õ polisi n̄au í ni, aawo. À cã wa si bantuma hai a kù ce nwa kiiti, awa m̄ iyi à je inεi Romu n̄a n̄ à c̄imbo wa si ile piisõõ. N̄o n̄sei à bi a nya wa do asii? Kù je b̄eεbeí à ya ce. Í gbe aŋa taká n̄n̄ai a naa a nya wa.

³⁸ N̄oi polisi n̄au à koo à s̄õ inε ngboi Romu n̄au. Iyi à gb̄ P̄olu do Silasi inεi Romu n̄ai n̄oi zigi n̄ja í da nt̄o nt̄o.

³⁹ N̄oi à koo à t̄o n̄a suuru n̄o à nya n̄a hai ile piisõõu à beí à t̄o n̄a a fita hai in̄ iluu.

⁴⁰ Iyi P̄olu do Silasi à fita hai ile piisõõu n̄oi à b̄o kpas̄i Lidi. Iyi à koo à yε kpaasi woo dasi naanε n̄au à mu n̄ja gbugbā, à beí à nε.

17

P̄olu do Silasi à b̄o Tesalonika

¹ N̄oi P̄olu do Silasi à waa ne n̄o à l̄o ilu minji ḡo n̄a iyi à ya kpe Anfipolisi do Apoloni n̄o à to Tesalonika bii Zuifu n̄a à ne ile bii à ya ce kut̄t̄o.

² N̄oi P̄olu í b̄o ileu be si beí í ne d̄oñee. N̄o aŋaò n̄a à wūa tiai idei Ilaað aj̄oi kus̄imi meeta à m̄oø.

³ Wa s̄õ n̄a iyi kù ne beí á ce iyi inε iyi Ilaað í cicau kù yε ijuukp̄a. Á kú n̄o ku j̄i hai si bałe má. N̄oi í s̄õ n̄a í ni, Jesuu iyi n̄ wa n̄ sisi n̄n̄e ideeu ih̄e n̄n̄ui í je inε iyi Ilaað í cicau be.

⁴ Inε n̄a iyi à de it̄i siεu inε ḡo n̄a à dasi ideu naanε, n̄o à baa anu ak̄a ku ce, n̄ju do Silasi. B̄eεbeí hai je

Zuifu nkpo mō do inaabobo ilu iri njaau ilu iri njaau à ce, aŋa iyi à mà bęerei Ilaaš.

⁵ Amma Zuifu njaau à dedeò igu ku ja nō à tətəo inε nfe nja bereteké à jò hoyo hoyo í dede nō aŋa fei à sei à bə Pəlu do Silasi ku dede kpasēi Zasəo ku ba a fitaò nja wa si wajui zamaau.

⁶ Iyi à dede nja a kù ye nja, nō à mu Zasəo do kpaasi woo dasi Jesu naanε gə nja à fa nja à bəò nja bi inε ngboi ilu nja. Nō à wasi ku la à waa ni, inε nja iyi à waa sinda andunya feiu à to wa ih̄e,

⁷ nō wee Zasəo í jò à sō kpasēe. Aŋa fei à waa bęje woodai ilaalu nlai Romu à waa ni ilaalu gə í wee má iyi à ya kpe Jesu.

⁸ Njoi ideu í dede idɔi zamaau do inε ngboi ilu njaau.

⁹ Njoi à ni Zasəo do kpaasisie njaau a sā fia si bęi wooda í jile a bęi a jò nja a ne. Iyi à sā fiau nō à jò nja.

Pəlu do Silasi à bə Beree

¹⁰ Iyi idū í dū gbakă njoi kpaasi woo dasi naanε njaau à jò Pəlu do Silasi à ne Beree. Iyi à to bę njo à bə ile bii Zuifu njaau à ya ce kutətəou.

¹¹ Amma inε nja iyi à wa bę njaau à lasabu si ideu do laakai í re Zuifu nja iyi à wa Tesalonika. À gba idei Ilaaš do inɔ didɔ. Ajɔ fei à ya maa cio kukoui ku ba a mà bii í je mii iyi Pəlu í ya maa sɔ njaau ntɔi.

¹² Nō Zuifu nkpo í dasi Jesu naanε do inaabobo Gereki gə nja iyi à je ilu iriu do inεməkə nkpo.

¹³ Amma Zuifu nja iyi à wa Tesalonika à gba iyi Pəlu wa waazoo idei Ilaaš Beree njoi à koo à dede idɔi inε nja à fó inɔ nja.

¹⁴ Be gbakă njoi kpaasi woo dasi naanε njaau à bəò Pəlu ikpa tenku ku ba ku ne hai bę, amma Silasi do Timotée à gbe Beree bę.

15 Ine ḥa iyi à koo à leekia Pəluu à bəðei hee Ateni. ḅoi Pəlu í samba ḥa anu í ni a sə Silasi do Timətee a hāmee nñu wa ñya ñya. Nə ine ḥau à sinda à ne Beree má.

Pəlu í wa Ateni

16 Waati iyi Pəlu wa degbe ḥa Ateni laakaε ci ya sū domi iwē í kpø si iluu.

17 Na nñu, Zuifu ḥa do Gərekı ḥa iyi à ya maa jirima Ilaað, í ya ba ḥa faqji ku ce ile bii Zuifu ḥa à ya ce kutətəou. Nə ajə fei, ine ḥa iyi í ko si bantumai iluu aŋað ḥa mə à ya maa ce kakəo má.

18 Si bəi í ya maa ba ḥa kakəo ku ce ḥai woo mə gə ḥa iyi à je inei Epikuri * do Sitosi † ḥa à bə bi təe à waa baa kakəo ku ce. Ine gə ḥa à ni, woo ce ide nkpo yoomai ihē. Nə ine gə ḥa mə, iyi à gbə wa fə idei ikui Jesu do kujie má à ni, mə iwē mmu gə ḥai wa fāa ya.

19 Nəi à bəðe iri kuta gə iyi à ya kpe Arepagu, tengi bii ine ngboi ilu ḥau à ya ce kutətəou nñu nə à ni, à bi ka gbə ide titə iyi í waa dabiiò,

20 domi í waa sisi nwə ide titə nə à bi ka mə yaaseε.

21 Wee inei Ateni ḥa fei do ine njoo ḥa iyi à na à bubə ilu be à ya so waati nñu fei a maa fə walako a gbəð baai mii titə.

22 Nəi Pəlu í dede í leekí Arepagu be í sə ḥa í ni, ine inei Ateni ḥa, n̄ ye iyi idei iwē ḥai wa mu ḥe ntə ntə.

23 Waati iyi n̄ wa n̄ dabii si inə ilu nñe n̄ ye mii nkpo iyi í waa təo ḥa. N̄ ye bi kuwee gə à kə si à ni, tengi ihēi à ya təo ine iyi a kù mə. Nse ine iyi ine í waa təo iyi i kù mə ḥau be, ideei n̄ wa n̄ sisi nñe.

---

* **17:18 inei Epikuri ḥa aŋa à ya ni, inə didəi í re mii fei si kuwεεi amanε.**   † **17:18 inei Sitosi ḥa aŋa à ya ni, ine ku jesı mii iyi á naa si fei.**

24 Ilaañ, nñu iyi í taká andunyau do mii iyi í wa si fei, nñu iyi í je Laféei lele do ilé, kaa buba si ile iyi amane ña à ma do awo nñu.

25 Awøi amane kaa yøkø ku muua nkãma, domi kù ne bukaatai ngøgø. Nñu takæi wa muu amane ña kumi do kuwëe do mii fei.

26 Hai si iné akã iyi í takoí takoui dimi iyi wa te si andunyau ihë fei í fita. Hai takoi í jile waati nñu do tengi bii aa maa wa.

27 Ilaañ í ce bëebëi ku ba a ce kookaai a maa dëdëe do kubabii nò si kudëdeu aa yøø. Amma ntò ntò Ilaañ kù jìò kãma nwa gø,

28 domi na irieí à ne kuwëe, nò nñui í jò ara nwa wa ne. Woo kò tia nñe gø ña à ni, awa mò amae ñai.

29 Debeí, si na iyi í jò à je amai Ilaañ ña, kù sìla ka maa ce lasabu ka ni Ilaañ í ye bei iwë iyi amane í lasabu í coo ku sìla do wura wala do isø fufü wala do kuta.

30 Ilaañ í temuaò amane ña wo si kumà hai mà nñu, amma nsei wa sò iné ña tengi bii à wa fei a naa a kpaasi idø nñu.

31 Nò í jile ajø si bii iné iyi í cicau á kiitiò inéi andunya ña fei nò kiitiëu dee deeí á je. Nò í júu tâ hai si bale ku ba ku nyisi iné fei iyi iné be á na ku cei.

32 Iyi à gbø Pølu wa fò idei kujii iku ña hai si bale ñøi iné gø ña à waø yaakoe. Iné gø ña mò à ni, à bi faqjii ideu be má ajø gø.

33 Nøi Pølu í ne í jò ña.

34 Do nñu fei, inemøkø gø ña à bø bi tee à dasi Jesu naanë. Si inø nñai Deni woo ce kiitii Arepagu gø í wa. Abo gø mò iyi à ya kpe Damarisi í dasi naanë do iné gø ña má.

18

Pəlu í bə Kərenti

¹ Si anyii nju, Pəlu í ne hai Ateni be í bə Kərenti.

² Njoi í ko Zuifu go be iyi à ya kpe Akilasi, iyi à buu ilei Pəntu. Kù kpe titā iyi í naa hai ilei Itali, nju do aboe Pirisila, domi Kolodu ilaalu nlai Romu í na wooda í ni Zuifu fei ku fita hai Romu. Njoi Pəlu í bə ku cə ña.

³ Nə í bubə aŋaò ña à ce icə ajə domi í ya ce ilei aco bəi aŋa mo à ya ce.

⁴ Ajəi kusimi fei í ya bə waazo ku ce ile bii Zuifu ña à ya ce kutətəo. Nə í ya maa mu nŋa ide aŋa do Gerekki ñau ku ba a dasi Jesu naane.

⁵ Waati iyi Silasi do Timətee à to wa hai ilei Masedəni, Pəlu í ya maa ce icəi waazoi waati kāma fei ku maa sə Zuifu ñau iyi ntə ntə Jesui í je inə iyi Ilaað í cicau.

⁶ Amma à jāa nə à waa buu, njoi í gbugbā si ña irurui ibəe nə í sə ña í ni, bii ì na ì ce nfe ña, í je idei iri nŋe. Kù je baam má. Hai nnyi an jò ñe n koo n cea hai je Zuifu ña waazo.

⁷ Njoi í ne hai be í bə kpəsəi Titee Zusitu, inə iyi í ya maa jirimə Ilaaðu. Iləe wee kəkəi ile bii Zuifu ña à ya ce kutətəoui í wa.

⁸ Njoi Kirisipu inə ngboi igbeu í dasi Lafəe Jesu naane, nju do inəi kpəsəe ña fei. Inəi Kərenti nkəpí gbo waazoi Pəlu nə aŋa mo à dasi naane, nə à dasi ña inyi.

⁹ Njoi Að Lafəe í sə Pəlu si kuyə idū í ni, maà ce njo. Hanya i sə ña, maà coko,

10 domi n wεε do awo. Ine go kaa yekə ku lesie awo hee ku cee laalo. Sō nja ideu domi ine nkpa i wa si iluu ihē iyi a je titom.

11 Pəlu í buba ilu be adə akā do bubu nō wa kō nja si idei Ilaaə̄.

12 Waati iyi Galiō̄ wa je ilalu si ilei Geresi, nji Zuifu nja à ce anu akā à tətəo à gbā Pəlu à bəðe bi ku ce kiiti.

13 A ni, məkəu ihē njei wa lele ine nja ku ba a təo Ilaaə̄ si bei wooda nwā kù bi.

14 Iyi Pəlu wa bi ku fə ide, nji Galiō̄ í sō nja í ni, bii í je idei kurara walakə laalo gəi í ce an nyi wa n naa n gbə ide nji.

15 Amma bii í je idei kakəo nja do idei irii ine nja do woodai iŋe taka nŋei, iŋei aa wūa ndu nje. N kaa n je woo kiitii ide dimi bεebε.

16 Nji í lele nja hai bi ku ce kiitiu.

17 Nō ine nja fei à mu Səositeni ine ngboi igbezi Zuifu nja à ləsi ku cāa tengii andei ile bi ku ce kiitiu. Amma baai Galiō̄ kù wa si ideu.

Pəlu í nyi ikpa Antiə̄si

18 Pəlu í kpə Kɔrenti má. Si anyie nō í təo kpaasi woo dasi naane nja sukuð nō í koo í wa irie Sankeree ku ba ku nyisi iyí í tako í cea Ilaaə̄ kuwā do kugbasi wo. Nō í lə akəi inyi do Pirisila do Akilasi ajo à ne ikpa ilei Siri.

19-21 Iyi à to Efεezu nji Pəlu í lə ile bii à ya ce kutətəo nō í ba Zuifu nja faaqi ku ce. Nji à təəe ku ce ajo minji bi tu nja, amma kù waa je. Iyi wa ne nji í sō nja í ni, bii Ilaaə̄ í bi an nyi wa má. Nō í jà Pirisila do Akilasi be í koo í lə akəi inyi í ne hai Efεezu.

22 Iyi í to Sezaree, nji í kita í bə Zeruzalemu í koo í ce inei igbezi Jesu nja fəo. Si anyie nō í bə Antiə̄si.

²³ Iyi í ce ajø minji be ñøi í nyo í dasi kpää má í koo wa dabii si ilei Galati do Firizi wa muu iné ña iyi à waa too kpääai Jesu fei gbugbä.

Apolo í bø Efëezu do Kørenti

²⁴ Zuifu go iyi à ya kpe Apolo iyi à bi Alesandiri í bø Efëezu. Ilu bisii nø í mà tiai idei Ilaañ sää sää.

²⁵ Wee í mà kpääai idei Lafëe nø í ya ce Waazoe do himma nø í sisi idei Jesu dee dee. Amma inyi ku dasii Zää nju akäi í mà.

²⁶ Wa ce nnja waazo do naane ile bii Zuifu ña à ya ce kutetøou. Ñøi Pirisila do Akilasi à gbø waazie nø à kpoo ide nnja à koo à teese à sisiaa yaasei idei Ilaañ dee dee.

²⁷ Si anyie, Apolo í dasi idø nju ku bø ilei Geresi. Nø kpaasi woo dasi naane ñau à muua gbugbä ku ba ku koo nø à cea iné ña iyi à waa too kpääai Jesu iyi à wa ilei Geresiu tiaku ba bii í to be a coo cenkä. Waati iyi í to be í sobi woo dasi Jesu naane ñau jiida jiida na didži Ilaañ.

²⁸ Nø í kämia Zuifu ñau do wøøkø si bantuma ku ba a mà iyi aña à wa si kurarai nø í nyisi ña hai si tiai idei Ilaañ iyi Jesui í je iné iyi Ilaañ í cicau dim dim.

19

Pølu í bø Efëezu

¹ Waati iyi Apolo í wa Kørenti Pølu í too kpää iyi wa bø ikpa iri kuta ñau nø í to Efëezu. Ñøi í ba iné go ña iyi à waa too kpääai Jesu be.

² Ñøi í bee ña í ni, i kù ba Hundei Ilaañ titä hai waati iyi í dasi naane ña? Ñøi à jøaa à ni, aawo. A kù gbø mà Hundei Ilaañ í weee møm.

³ Ñøi Pølu í bee ña má í ni, debøi, inyi ku dasi yoombai à ce nñø. Ñøi à jøaa à ni, inyi ku dasii Zääi.

4 Nəi Pəlu í sənja í ni, inə nja iyi à kpaasi idə, anja Zāa í dasi inyi. Nə í sənja í ni a dasi Jesu naanə, nju iyi á na ku naa si anyii nju.

5 Iyi à gbo idei Pəluu nja à ce inyi ku dasi do irii Lafēe Jesu.

6 Nəi Pəlu í le nja awə si iri nə Hundei Ilaañ í naa si nja nəi à waa fə ide do fee mmu nja nə à ce walii.

7 Inə nju à to zakai aŋa maateeji.

8 Si anyii nju, Pəlu í bə ile bii Zuifu nja à ya ce kutətəəu wa Waazo idei bommai Ilaañ do naanə nə í ce bεebε zakai cukpa mεeta, nə aŋaō nja à wasi ku busi nje nə í wasi ku ləle nja ku ba a dasi naanə.

9 Amma inə gə nja à lele idə nja à kə ku dasi naanə, nə à nyi à waa fə ide laalə má si kpāai idei Lafēe si wajui zamaau. Na nəi í jə Pəlu í təkəe hai bi tu nja, nju do inə nja iyi à waa too kpāai Jesuu. Í ya maa kə nja si cio aŋə fei si ile cioi Tianusi.

10 Bεebε à ce adə minji hee inə nja iyi à waa ilei Azii fei, hai Zuifu nja do hai jə Zuifu nja, à gbo idei Lafēe Jesu.

Idei ama inəməkəi Seva nja

11 Ilaañ í mua Pəlu gbugbā ku ceò maamaake nla nja.

12 Na nəi í jə jaæ iyi í lu aræ fei, bii à so à leə bðə nju si aræ à ya ba irii. Inə nja mə iyi à nə inəi inəako nja, bii à lu njaō, inəi inəako nju à ya fitai.

13-14 Zuifu gə nja à ya maa dabii bii fei a maa nyə inəi inəako inə nja. Si inə nja gəgə nja nja à dasi idə a kpe irii Lafēe Jesu a nyəo inəi inəako inə gə. Zuifu inə ngboi woo weeil Ilaañ gə iyi à ya kpe Seva, ama inəməkə mεejee nja à waa bi a ce bεebε. Ajə nju gə à

sõ inei inoakoi ine gø ña à ni, do irii Jesu iyi Pølu wa Waazou, fita.

¹⁵ Amma inei inoakoi ineeu í ni, nà mà Jesu nò nà mà Pølu, amma yooi inje mæ ì jé.

¹⁶ Nøi mækø iyi í ne inei inoakou í fo í bata ña nò í kãmia ña í cã ña í mœe ña ntø ntø hee aña fei à sa hai kpasëe basi.

¹⁷ Nøi inei Efëezu ña hai Zuifu do Gerekì ña fei à gbo ideu, nò njo í mu ña, nò irii Lafëe Jesu í ne bëerë ntø ntø.

¹⁸ Nøi woo dasi Jesu naanë nkpo í naa í tuuba si bantuma. À fò mii iyi aña à ya ce wo.

¹⁹ Ine ña iyi à ya tako a maa ce dobu dobu wo aña nkpo nkpoi à naaò tia nñu ña iyi à ya maa ceò dobu dobuu wa à naa à joo si wajui zamaa. Ine gø í ce dooai fiai tia ñau, nò à ba wee jiaë í to zakai kpékélé dubu ciita^{*}.

²⁰ Bëebëi gbugbäi Að Lafëe í jò idei Jesu wa fangaa bii fei do gbugbä.

Ijai Efëezu

²¹ Iyi nñu ñau í ce í tã, ñøi Pølu í dasi idø nñu ku too do iløi Masedøni do si iløi Geresi nñu ku bø Zeruzalem. Í ni bii nñu í to bë, tilasii nñu ku bø Romu mò.

²² Nøi í bë Timëtee do Erasitu, aña iyi à waa sobié si icëu, ikpa Masedøni, amma nñu takæ í kpë keeke má iløi Azii bë.

²³ Waati bëebë wahala nla gø í dede Efëezu bë na kpääai idei Jesu.

* ^{19:19} **kpékélé dubu ciita** fiai tia ñau iyi à fña à yøkø ku to fia iyi aa sña woo ce icë zakai adø cijeò fëewa si waati nñu.

24 Gbèdè woo cā isə fūfū gō í wa bē à ya kpoò Demetiusi. Í ya ce mii gō nja iyi à jō ilei iwē nja Aritemi. † Nō woo ce icé dimi bēebé nja fei à ya ba si amanii jiida.

25 Njɔi í tɔtɔo woo ce icεε nja do gbèdè mmue gō nja má í ni, i kù mà nja iyi si icεu ihɛi à waa ba si amani?

26 Inje takà nñej ì waa yoo nja, ì nɔ ì waa gbə nja mii iyi Pølu wa ce. Wa ni kù jé iwē nja iyi amané nja à ce do awɔ nnai aa tɔo. Nō í yækø í kãmia iné nkpo nkpo, kù nɔ kù jé baa Efεεzu ihɛ nñju akã, do si ilu nkpoi ilei Azii feii.

27 Á na ku jà icé nwá ku ba iri sãmi. Si anyié á nyi ku jà a kaa saalu baa ilei iwē nwá Aritemi, nɔ bεerε nlae á na ku tã, iwē iyi inei Azii nja do inei andunyá fei wa tɔo.

28 Iyi à gbə ideu nji idɔ nñja í kɔ, nɔ à wasi ku dɔ anu hee lele à waa ni, Aritemi nwá í la.

29 Njɔi hoyá hoyá í dede si iluu fei nɔ do anu akã iné nja à fo à bata Gayusi do Aritaaki à mu nja à bɔò nja bii à ya cεiu. Iné nja inei Masedɔni nja, aŋai à waa si Pølu si isεεnεu. Nō iné nkpo í sei í bɔ bε.

30 Pølu wa bi ku bɔ bi zamaau amma kpaasi woo too kpãai Jesu nja à kɔ.

31 Nō hee do akawei ilε bε nja gogó nja iyi à jε kpaasiε nja aŋa mɔ à bε ama wa à ni a koo a tɔe suuru ku maà naa ile bε.

32 Ilε bεi aŋa fei à waa dɔ anu à wasi ku fɔ ide nñja ikã ikã. Iné nkpo nñja kù mà na mii í ce à tɔtɔo bε mɔm.

33 Njɔi Zuifu gō nja à sisia Alesandu yaasei ideu nɔ à tale siε wajui zamaau. Njɔi Alesandu í ni a coko do awɔ nɔ wa bi ku sɔ nja ideu do yaasee.

† **19:24 iwē nja Aritemi** iwēn ihɛ inaaboi.

34 Amma waati iyi à mà iyi nnju mə Zuifui, aŋa fei à wasi ku dɔ̄ anu hee zakai isə minji à waa ni, Aritemi nwa í la.

35 Si anyie ḥoi woo kə tiai ilu nŋau í jò à coko nə í ni, inε inε Efεεzu ḥa, yooi kù mà iyi ilu nwai ilei Aritemi ilu bεεreū í wa, awai à nə à waa ceaa icε. Nɔ̄ ì mà ḥa hai lelei mii iyi í jɔ̄u í cuku wa.

36 Inε gə kaa yəkə ku jā ideu. Na nnju, i mu ara nŋε ḥa i maà ce ngəgə do saasa.

37 Inε ḥa iyi ì naaò wa nseɪ ḥau ihε ḥa a kù ce ilei mii ndii ilei iwε nwa ḥa a kù nə a kù fɔ̄ laalɔ̄e.

38 Na nnju, bii Demetiusi do gbede ḥa iyi à wa bi tεε ḥau à nε ide gə do inε gəi à jile ajo ḥa iyi à ya ce kiiti do woo ce kiiti ḥa, i jò ḥa a ce ide nnja be.

39 Na bii ì nε ide gə si antae má ḥa, aa yəkə i wūlae bi inε ngboi woo ce kiiti ḥa.

40 Aa yəkə a ye taale nwa a ni awai à dede ija si idei nnyiu ihε domi kù nε yaase. Bei à bee wa yaasei ideu a kaa ka ba iyi aa ka fɔ̄ məm.

41 Iyi í fɔ̄ bεεbe í tā ḥoi í jò zamaau í fangaa.

20

Pəlu í bə Masedəni do Gεresi

1 Iyi hoyə hoyau í leekí ḥoi Pəlu í tətəo inε ḥa iyi à waa too kpāai Jesu ḥau í mu nŋa gbugbā nə í təo ḥa sukudɔ̄ í beí í nε ilei Masedəni.

2 Í dabii si ileu fei í muə inε ḥa iyi à waa too kpāai Jesu ḥa gbugbā ntə ntə, í beí í to ilei Gεresi

3 í ce be cukpa mεeta. Waati iyi wa bi akoi inyi ku lə ku bə ilei Siri ḥoi í gba iyi Zuifu ḥa à waa de nnju ku kpa. Na nnju, í dasi idə nnju ku too do ikpa Masedəni má.

4 Inε ḥa iyi à suu si isεεnεεu wee, Sopatεε amai Pirusi inei Beree, do Aritaaki do Sikundusi inei Tesalonika ḥa, do Gayusi inei Dεεbu, do Timatee do Tisiki do Torofimu, inei ilei Azii ḥa.

5 Aŋai à cua à koo à degbe wa Torasi.

6 Iyi awa taka nwa à je jingaui Pεε hai nε lefeeu à tā à koo à lə akɔi inyi Filipi bε. Nə si isεεnε nwau si aŋɔ̄ miusia à koo à ba ḥa Torasi nə à ce aŋɔ̄ mεεje bε.

Pəlu í ce waazo Torasi

7 Nɔ̄i aŋɔ̄ sintei azuma aleu awa à tətəo à waa je ijεi Lafεε, nɔ̄i Pəlu í wasi ku cea inε ḥau WaazO. Bii iju í mái Pəlu á nε. Nɔ̄i í jà waazoeu í sə hee í to idū laja.

8 Wee fitila í kpo lelei ile kukpεkε bii à tətəou.

9 Nɔ̄i awaasú gɔ̄ wa bubu si fεrenti bε à ya kpoo Etiki. Si bei waazoi Pəlu í sə ḥɔ̄i í siiko hee í na í s̄i njoo nə í cuku wa ilε hai lelei ile kukpεkε mεεtasiāu. Iyi à koo à dedee à ba wee í ku.

10 Nɔ̄i Pəlu í kita wa nə í bate í soo í ni, i maà ce njo ḥa, hundee í wεε.

11 Iyi Pəlu í gǔ lelei ileu má í so pεε í bububue nə aŋaò ḥa à je, nə í ləsi ku waazO má hee iju í máu í bei í nε.

12 Amma à bəðε Etiki iyi í nyə í cuku wau kpas̄ baani nə inɔ̄i aŋa fei í dɔ̄ jiida jiida.

Hai Torasi Pəlu í bə Miletu

13 Awa à koo à lə akɔi inyi à cua à bə Asosi. Tengi bei Pəlu á na ku ba wa nə ka soo. Bεεbei í bi si na iyi í jà wa bi ku koo do isε.

14 Iyi í naa í ba wa Asosi, hai bei í lə akɔi inyi awaò ḥa à bə Mitilεni.

15 Njoi à nε hai bε nø iju kumáe à to gungum gø iyi à ya kpe Kio. Iju kumá mmue nø à to gungum mmu gø iyi à ya kpe Samøsi, njoi ajo mæetasiae à to Miletu.

16 Wee Pølu í dasi idø nnju ku maà leekí Eføezu ku ba waati ku maà lø nnju si iløi Azii. Wa ce kookaafei ku ba nnju ku to Zeruzalemu na jingaui Pantikotu.

Pølu wa tøø inø ngboi Eføezu ñau sukudø

17 Njoi hai Miletu Pølu í bε ama Eføezu í ni a kpe inø ngboi igbeí inøi Jesu ñau wa a naa a ba nnju bε.

18 Iyi inø ñau à to wa bi tøø njoi í sø ña í ni, inø takø nnø ì mà ña bei n je kuwøem waati iyi n wa si anini nnø hai ajo sinte iyi n naa si iløi Azii.

19 N ce icei Laføe Jesu do ara ku kaye do cikøaju ajo, n nø n yø wahala si na iyi í jø Zuifu ñau à leekí si aŋa a kpam.

20 Inø takø nnø ì mà mii ña iyi á ce nnø aranføani, n kù singa nnø kámæ. Amma n sø ñø ntø fei nø n kø ñø si cio si bantuma do si kpasø nnø ña.

21 N sø Zuifu ña do hai je Zuifu ña a naa a kpaasi idø nnø a sindø si Ilaaø a dasi Laføe nwa Jesu naanø.

22 Nø wee bøbøi má, Hundøi Ilaaø wa tilasiim n bø Zeruzalemu, nø n kù mà mii iyi á koo bam bε.

23 Amu de n mà si ilu fei Hundøi Ilaaø wa søm iyi piisø ku ce do ijuukpø wa degbem.

24 Amma kuwøem kù je ngøgø bi tom, n kù nø n kù wa saalue, amu de n bø n tambø icøm iyi Jesu Laføe í dasim n ce. Iceu nnøi í je n sisi laabaau jiidai didø iyi Ilaaø í ce nwa.

25 Inø iyi n dabii n wa n waazo idei bommai Ilaaø si aninii nnø fei, nseøi n mà iyi i kaa yøm má ña.

26 Na njoi í ce n wa n sø ñø si bantuma hai nnyi, bii inø gø nnø í na í ce nfe kù je idei irim,

27 domi n̄ sisi nn̄e ide iyi Ilaañ í jile fei n̄ kù singa nn̄e ḡḡe.

28 I mu ara nn̄e ku s̄la, n̄o i ya maa degbe iné ña iyi Hundei Ilaañ í da nn̄e si aw̄ fei, aŋ̄a iyi à j̄e igbeí inéi Laféé Jesu ña iyi nn̄u takae í ya do nj̄ee.

29 N̄ mà do anyim amane ña aa naa si anini nn̄e beí in̄ai sako í ya naa si angudā ña, a kaa n̄o a j̄ò ñe.

30 N̄o baa hai si in̄o nn̄e iné go ña aa kpaasi nt̄ou ku ba ku je ibo n̄o aa wa inyili it̄ii woo dasi Jesu naané ñau a jeò m̄c̄o nn̄a.

31 Na nn̄u, i w̄o njoo ña. I ye gigi ña beí amu takam n̄ ce ad̄ m̄eeta bi tu ñe Efēezu be wo n̄o n̄ k̄o ñe akā akā aleò daak̄o do cikāaju ña.

32 N̄sei n̄ so ñe n̄ wa n̄ daa Ilaañ si aw̄ n̄o n̄ wa n̄ da nn̄e idei did̄e si aw̄. N̄n̄ui á yōkō ku mu nn̄e gbugbā n̄o ku mu nn̄e tubu iyi í jilea iné ña iyi í cica a je t̄ee fei.

33 Waati iyi n̄ wa bi tu ñe, in̄e taka nn̄e i mà ña iyi n̄ kù ne k̄odeei iso fūfūi iné go hee má je wura wala ib̄e.

34 I n̄o i mà ña iyi n̄ ya n̄ ce icei do aw̄om n̄ beí n̄ ba bukaatai mii ña iyi n̄ bi fei, amu do iné ña iyi à waa toom.

35 N̄ nyisi ñe si mii fei iyi á s̄la i ce ice beebé ña i ya sobiò hai ne gbugbā ña n̄o i ye gigii idei Jesu Laféé iyi í ni, woo ce amua í ne in̄o did̄i re iné iyi wa gba amuaú.

36 Iyi P̄olu í fo beebé í t̄ā ñoi í gulé aŋ̄aò ña fei n̄ à ce kut̄o.

37 N̄oi aŋ̄a fei à kpata n̄o à yáa à t̄oøe sukud̄ do kubi

38 à beí à suu hee bi ak̄oi inyiu. Aŋ̄a fei à w̄eeò in̄o ku f̄oi si na iyi í j̄ò í ni a kaa na a ye nn̄u má.

21

Pəlu í bə Zeruzalemu

¹ Iyi à təə ña sukudə ñɔi awaò Pəlu à koo à lə akɔi inyi à ne suusuu à bə gungum gə iyi à ya kpe Kosi, iju kumáe nə à to gungum mmu gə iyi à ya kpe Rodu. Həi bə má nə à bə Patara.

² Bei à ba akɔi inyi iyi wa bə ikpa ilei Fenisi nə à lə à nε.

³ Ñɔi à ye gungum gə iyi à ya kpe Sipu, à dalee do ikpa awə canga nə à bə ikpa ilei Siri. Ñɔi à to Tii bii akɔi inyiu á kita asoe.

⁴ Ilu bei à ye inε gə ña iyi à waa too kpāai Jesu nə à ce ajo mεeje bi tu ña be. Ñɔi Hundei Ilaañ í jə à sɔ Pəlu à ni ku maà bə Zeruzalemu.

⁵ Amma iyi ajo kune nwa í to à nyi bi akɔu má. Anja fei do abo nnja ña do ama nnja ña à naa à leekí nwa hai iluu. Awa fei à gulə ifli tenkuu nə à ce kutoə.

⁶ Iyi à təə njε sukudə à tā awa à lə akɔi inyiu à nε, ñɔi aña mo à nε à nyi kpasē nnja ña.

⁷ Hai Tii à dasi kpāa má nə à to Tolemasi. Bei à kita hai si akɔi inyiu nə à koo à ce kpaasi woo dasi Jesu naané ña fɔɔ nə à sū be idū akā.

⁸ Iju kumáe nə à nε à bə Sezaree. Nə à koo à sɔ kpasēi Filipu woo waazou, nnju iyi wa je inε akāi amane mεeje ña iyi à cica wo si ilui Zeruzalemuu.

⁹ Məkɔu í nε mudēe mεe gə ña iyi a kù mà məkɔ, walii ñai.

¹⁰ Iyi à ce ajo minji be walii gə iyi à ya kpe Agabusi í naa be hai ilei Zudee.

¹¹ Í naa bi tu wa nə í so santiikii Pəlu í dìò isee ña do awəe ña nə í ni, ide iyi Hundei Ilaañ wa fɔ wee. Inε iyi í nε santiikiu ihəs be ihəsi Zuifu ña iyi à wa Zeruzalemu aa dūu nə a daa dimi mmu ña si awə.

12 Iyi awa do inei Sezaree nja iyi à wa be à gbo ideu, njo à wasi ku tao Pølu ku maà bø Zeruzalemu má.

13 Amma í ni, na mii í ce ì waa kpata beεεbe nja ì waa ganji wøkøm nja. Ñ tā søelu n ku na irii icei Lafëe Jesu Zeruzalemu be, kù je ku dì nju akã.

14 Iyi à yε kù gbo ide nwa, à coko nø à ni, Að Lafëe ku ce idøobiε.

15 Si anyii nju nø à dede à ce søelu à waa bø Zeruzalemu.

16 Nøi si inøi inε nja iyi à waa too kpäai Jesu nja, inε go nja à dede hai Sezaree be à si wa, nø à bøò wa hee kpasëi Nasøo inei Sipu bii aa ka sœu. Møkøu í dasi Jesu naane í kpe.

Pølu í bø Zaaki ku cø

17 Iyi à to Zeruzalemu be njo i kpaasi woo dasi Jesu naane nja à gba wa do inø didø.

18 Iju kumáe njo awaò Pølu nja à bø bi Zaaki nø inε ngboi igbeí Jesu nja fei à tøtøø be.

19 Nøi Pølu í ce nja føø nø í sisi nnja mii nja iyi Ilaaø í ce akã akã si gãmei hai je Zuifu nja na ice iyi nju í ce.

20 Iyi à gbo idees njo à saabu Ilaaø. Nøi à sø Pølu à ni, kpaasi nwa, ì gboø? Zuifu nkpo nkpoí í dasi Jesu naane nø aŋa fei à waa too woodai Moizi do himma.

21 Amma inε nja à mæs ide à ni ì waa sø Zuifu nja iyi à wa bi dimi mmu nja a jø woodai Moiziu do dedembøi bala nwa nja, nø a maà ya dasi ama nja nja bango.

22 Debøi, bøirei aa ka ce. Kù ne sika kãma inε nja aa mà iyi ì to wa ilu ihë.

23 Na nju, ce iyi aa ka sõe. Amane mee gõ ηa à wa ihẽ iyi à cea Ilaañ kuwã *.

24 Kooò ηa nõ inę fei i ce buki iyi á jò ì má ηa, nõ i sã fiai iri ku wa nja. Njui á jò inę fei ku mà mii iyi à gbo na irieu kù je ntõ, amma aa ye iyi awa takae ì waq too woodai Moizi.

25 Amma iyi í je ti dimi mmu woo dasi Jesu naanę ηa, awa à kõ tia à samba nja si na iyi í jò à yøo iyi í sña ka jile nja wooda ka ni a maà ya je ijei kuwee nõ a maà ya ηo kpaai inja nõ a maà ya ηo inja jifa nõ a maà ya tætæ sëe hai ce abedõ.

26 Iju kumáe nõ Pølu í kooò inę ηau nõ à ce buki iyi á jò a má. Si anyie Pølu í lø bantumai kpasëi Ilaañ í koo í sõ woo weeí Ilaañ ηau ajø iyi bukii aŋa á kõ, ajø nju bëi a cea aŋa kuwee akã akã.

À mu Pølu kpasëi Ilaañ

27 Iyi ajø meejeu wa tã ηoi Zuifu ηa iyi à naa hai ilëi Azii à ye Pølu kpasëi Ilaañ bë. Νoi à dede idøi zamaau fei nõ à muu.

28 À dõ anu à waa ni, inę inëi Izireli ηa, i faaba. Møkou ihẽ í ya maa bø bii fei ku maa kõ inę fei si cio ku maa fòò taalei inëi Izireli ηa do woodai Moizi do kpasëi Ilaañu ihẽ. Wee í naaò dimi mmu gõ ηa wa si kpasëu ihẽ má, nõ í dasi ile kumáu riisi.

29 À fø bëebëi si na iyi í jò à tako à ye Torofimu inëi Efëezuu, nju do Pølu si iluu, nõ à tamaa bëi Pølu í naaës wa kpasëi Ilaañ bëi.

30 Nõ inę ηa à cã bii bii si iluu fei. Νoi inę ηa à seï à wasi ku naa hai bii fei, nõ à mu Pølu à faa à fitae

---

* **21:23 à cea Ilaañ kuwã** Si waati nja, bii inę í cea Ilaañ kuwã, kù në kpäai ku wa irie. Amma bii kuwãu í kõ, waati nju á wa iriei, nõ ku ce kuwee ηa.

wa hai bantumai kpasēu. Be gbakā à cimbo gambo ηau.

³¹ Waati iyi à waa bi a kpaa ηoi inε ngboi igūi Romu í gbə iyi hoyo hoyo í dede si ilui Zeruzalem fei.

³² Νoi gbakā í so sooge gə ηa do inε ngboi sooge gə ηa má nə í sei í bəò ηa bi zamaau. Iyi zamaau í yε nñu do sooge ηau, ηoi à jò Pəlu ku cã.

³³ Νoi inε ngboi igūu í bə bi Pəlu í muu nə í ni a dñu do sese minji. Nə í bee ηa í ni, yooi. Mii í ce.

³⁴ Amma si zamaau inε gə ηa à waa la do ide akā, inε gə ηa mə do ide mmu hee í jò inε ngboi igūu kù yəkə ku mà ntəi ideu na wakatau. Na ηoi í ce í ni a bəò Pəlu bii kuwai sooge ηa.

³⁵ Iyi à toò Pəlu hai bii à ya gū a ləò inə ileu, ηoi sooge ηau à soo lele na kugaabui zamaau,

³⁶ domi inε ηau fei à waa too ηa à waa laò à waa ni, i kpaa.

Pəlu wa kəò arae

³⁷ Si bei à waa bi a ləò Pəlu inə ileu, ηoi í bee inε ngboi igūu í ni, aa yəodaam n fə ide gə? Amma inε ngbou í beeε í ni, asee i waa gbə Gereki məm?

³⁸ Debei, i kù jə inε Ezibiti iyi si ajə gbeejiu ihə í bi ku keke ilaaluu nə í tətəwo woo kpa inε ηa aŋa dubu mεε í bəò ηa si gbabuau?

³⁹ Νoi Pəlu í jεaa í ni, amuu Zuifui. Amuu amalui si ilu gə iyi í nyə iri. À bim ni Tarusi si ilei Silisi. N̄ wa n təəei, jò n ba inε ηau ide ku fə.

⁴⁰ Nə inε ngboi igūu í muaa kpāa. Νoi Pəlu wa leekī bi ku gū ku ləò inə ileu í ni zamaau ku coko do awə. Νoi aŋa fei à coko cau. Nə Pəlu wa sɔ ηa ide do feei Ebεε.

22

¹ Í ni, inje kpaasim nja do baam nja, i gbø iyi n ne ku sñ nje n kòò aram.

² Iyi à gbø wa ba aña ide ku fø do feei Ebëe njo à mu ara nnja sëe í re baa bëi à tako à mu ara nnja wo. Njoi Pølu í sñ nja í ni,

³ amuu Zuifui, à bim nii Tarusi si ilei Silisi, amma Zeruzalemu ihëi à bíím. Gamalielii í kóm si cio, nnui í kóm si woodai bala nwa nja sãa sãa, nø n ne himma si icei Ilaañ si bëi inje fei i wëeò nnyi nja.

⁴ N kpä woo too kpäai Jesu nja iju jiida jiida hee n kpä gëgë nja. N mu inemækö nja do inaabò nja n dñ nja n dasi nja piisñ.

⁵ Woo wee nlai Ilaañ do igbeí iné ngbo nja fei aa yøkë a je seëdam. Hai si awø nnai n gba tia iyi à këa Zuifu kpaasi nja iyi à wa Damasi. Nø n bø bë ku ba n mu woo dasi Jesu naane nja iyi à wa bëu n dñ nja n naad nja wa Zeruzalemu n jò a kpä nja iju.

*Pølu wa sñ nja bëi nju í kpaasi idø
(Cø IWB 9:1-19; 26:12-18)*

⁶ Njoi Pølu í sñ nja má í ni, si bëi n wa n koo n maaí Damasi zakai dasáu, si kpäau gbakä njo inya kumá nla go í naa sim hai lele í biim piu.

⁷ Njoi n cuku ile nø n gbø ide ku fø go wa kpem wa ni, Sølu, Sølu, na mii í ce i waa kpäm iju.

⁸ Njoi n bee n ni, awøi yoo Lafëe. Njoi í ni, amui Jesu iné Nazareti, amui iyi i ya maa kpä ijuu.

⁹ Iné nja iyi à waa toom nja à yë inya kumáu amma a kù gbø imui iné iyi wa bam ide ku føu.

¹⁰ Nø n bee n ni, Lafëe, bëirei an ce. Njoi í ni, dede i bø Damasi. Bëi aa sñe mii iyi Ilaañ í bi i ce fei.

11 Kulai inya kumáu í jò n fεεju. Na nηu, kpaasim ηa à mu awəm nii à toò Damasi.

12 Wee məkə gə í wa bε à ya kpoo Ananiasi, í mə bεεrei Ilaañ nə wa too woodai Moizi. Zuifu ηa iyi à wa ilu bε fei à waa je sεeda jiidaε.

13 Njøi í naa bi tom nə í ni, Səlu kpaasim, yε ilu. Tengi bε gbakā ijum í cí nə n yøo.

14 Nøi í ni má, Ilaañ Lafεεi bala nwa ηai í cicæs ku ba i mə idøobie nə i yε Jesu Inε Dee deeu, nə i gbø idei gεlεε.

15 Awøi aa je sεedaε i sø inε fei mii iyi ì yε do iyi ì gbø.

16 Nseí, maà jò ku kpε má. Dede i kpe irii Añ Lafεε, i jò a dasiεò inyi ku ba i wε i má hai si dulum dεε ηa.

Pølu wa sisi bεi Lafεε í be nηu bi dimi mmu ηa

17 Pølu í ni má, iyi n nyi Zeruzalemu ηøi ajø nηu gø n wa n ce kutøø kpasεi Ilaañ nə n ce kuyε.

18 Si kuyεm nəu n yε Lafεε Jesu nə í søm í ni n ce nýa n fita hai Zeruzalemu domi inε ηau a kaa gba ide iyi n wa n sisi na irii nηuu.

19 Nø n ni, Lafεε, ngu ηa à mə sña sña iyi n ya n bø ile bii à ya ce kutøø ηa n mu inε ηa iyi à dasiε naanε n cã ηa nə n dasi ηa piisøø.

20 Nø à mə si ajø iyi à kpa Etieni woo je sεedaε, amu takam n wa bε n jøsi a kpaa. Amui n cøa inε ηa iyi à kpaa ηau jøne nηa møm.

21 Amma í søm í ni n koo, domi hee jiijì bi dimi mmu ηai nηu á bøm.

Pølu do inε ngboi igüi Romu

22 Inε ηau à waa desi idei Pølu ití hee í fø ide ηau bε. Amma waati iyi à gbø í ni Ilaañ í bε nηu bi dimi

mmu nja, njo i aŋa fei à ləsi ku dɔ̄ anu à waa ni, i kpaa. Dimii lafɛe kù s̄la ku maa wee.

²³ Idəækɔ̄ nnja í jò à waa dɔ̄ anu nə à bɔ̄ ibɔ̄ nnja nja à nyɔ̄, nə à waa dede iruru lele.

²⁴ Njɔ̄ i ne ngboi igūi Romuu í ni a bɔ̄ò Pəlu inə ile nə a təaa kpətɔ̄o ku ba ku fɔ̄ ntɔ̄. Í ni bεebεi si na iyí í jò wa bi ku m̄a na mii í jò zamaau wa dɔ̄ sie anu.

²⁵ Iyi à d̄i Pəlu à waa bi a cāa njɔ̄ i bee i ne ngboi sooge nja iyí í wa bεu í ni, i nε kpāa i cā inεi Romu tit̄i i bei i ceaq kiiti?

²⁶ Iyi i ne ngboi sooge njaú í gbo ideu í koo í sɔ̄ i ne ngboi igūu í ni, bεirei aa ce. Məkɔ̄u inεi Romui.

²⁷ Njɔ̄ i ne ngboi igūu í naa bi Pəlu í beeε í ni, awəu inεi Romui? Nə Pəlu í ni, oo.

²⁸ Njɔ̄ i ne ngboi igūu í ni, amu n̄ s̄a fiai jiida jiida n̄ bei n̄ jɛò inεi Romu. Njɔ̄ Pəlu í jεaa í ni, amu, bεebεi à bím.

²⁹ Njɔ̄ gbakā i ne nja iyí à waa bi a cāau à j̄ɔ̄, domi njo í mu baa i ne ngboi igūu takae do iyí í gbo Pəlu takae inεi Romui nə wee nja í jò à d̄u do sesee wo.

À bɔ̄ò Pəlu bi igbe i woo kiiti nja

³⁰ Inε ngboi igūu í bi nja ku m̄a kam kam mii iyí í jò Zuifu nja à waa ye taalei Pəlu. Na njɔ̄ i jò iju kumáe í jò à fūu, nə í ni i ne ngboi woo wee i Ilaañ nja do igbe i woo kiiti nja fei a tətɔ̄o wa. Nə í bɔ̄ò Pəlu waju nja.

23

¹ Pəlu í kāsi i ne nja iyí à tətəou iju nə í ni, i ne kpaa sim nja, idəm kaa ye taalem domi n̄ ce kuwεem nii dee dee si wajui Ilaañ hee do nnyi fei.

² Njøi Ananiasi woo wee nlau, í sɔ̄ inε ηa iyi à waa leekɪ bi Pəluu í ni a cāa si qelee.

³ Nə Pəlu í buu í ni, Ilaaõi á cāe, awə id̥i fūfū *! Ì buba ì waa kiitiim si woodai Moizi, nə ì kua wooda má ì ni a cām.

⁴ Nøi iné nja iyi à waa leekí kókøeu à ni, woo wee nlai Ilqaði i yøkø i waa bu bëëbe?

⁵ Njɔi Pɔ̄lu í ni, kpaa sim ña, n kù mà mà woo wee nlai. N mà iyi kukɔi idei Ilaañ í ni, i maà ya fɔ taalei ilu iri nn̄e ña.

6 Pôlu í mà si igbeu iné gô ña Sadusi ñai, iné gô ña mò Farisi ñai. Nøi í fô ide hee lele si igbeu í nî, iné kpaasim ña, amuu Farisii, iné iyi Farisi ña à bí. Ì waa kiitiim ñai si na iyi í jò ñ dasi naanë iyi iku ña aa na a ñ hæ si bale.

⁷ Iyi í fô bœbœ gbakâ, ñoi Farisi ñau do Sadusi ñau à waq ce kakwo nô iqbeu í kpë minji.

⁸ Sadusi ኃላ à ya ni iku ኃላ a kaa jì hai si bale, amaleka do hunde mmu gó ኃላ mo a kù wεε, amma Farisi ኃላ à jesi iyi mii ኃሉ be fei í wεε.

⁹ Nō wakata í dede si anini nn̄ja à waa jā do gbugbā, nō Farisi woo kɔ iné ña si wooda gɔ ña à ni, a kù yé taalei məkəu. Yooi í mà mà amaleka gɔi walakə hunde mmu qɔi í sɔ̄o ide.

10 N̄oi kakɔəu í la nt̄o nt̄o hee njo í mu inε ngboi igūu jiida a maà na a ga arai P̄olu. N̄o í ni sooge ηau a koo a qbā P̄olu wa a nyiðε inɔ ileu.

11 Idū ajo nnju Añ Lafée í naa í sõ Pəlu í ni, maà mõngø munya. Si bei i jëem seeda Zeruzalemu ih,

* **23:3** awə idī fūfū bi Zuifu ḥa arabui. Bi tu ḥa inə ilei à ya si inə ḥa nə à ya teese anyii ileui jiida. Amma inə ileu takae konkombii í ya maa nu. Bii à nia inə idī fūfū í ye bei ilu muafitii à waa kpoo.

bεεbε mɔi aa jεεm sεεdα Romu má.

À waa dε Pølu ku kpa

12 Iju kumáe daadaakɔ̄ nɔi Zuifu ηau à ce anu akā nɔ à ceekpe à ni aŋa a kaa je hee má je a mɔ bii kù je à kpa Pølu sisi.

13 Aŋa iyi à ce anu akāu à re baa aŋa ciiji.

14 Nɔi à koo à ba inε ngbo ηa do inε ngboi woo weeí Ilaañ ηau à sɔ̄ ηa à ni, à ceekpe iyi a kaa ka tiε ngɔgɔ̄ bii kù je à ba à kpa Pølu sisi.

15 Na nŋu, à bi inε do igbeí woo kiiti ηau i koo i sɔ̄ inε ngboi igūku naaò Pølu wa bi tu ηε, nɔ ku jo bεi ì waa bi i teese i cɔ̄ yaasei ideeu má ηa. Awaa ka ce sɔølu ka kpaa hee ku maa to wa be.

16 Amma ama inεmøkɔ̄i wecii Pølu í gbo à waa fɔ̄ idei zambau. Nɔi í koo í lɔ̄ idei sooge ηau nɔ í sɔ̄ Pølu ideu.

17 Nɔi Pølu í kpe inε akai inε ngboi sooge ηau í sɔ̄ ì ni, bøò ama awaasú ihε bi inε ngboi igū domi í ne ide gø iyi á sɔ̄.

18 Nɔi inε ngboi sooge ηau í bøò awaasúu bi inε ngboi igūu, nɔ í sɔ̄ ì ni, Pølu inεi piisɔøu í kpem nɔ í tøøm n naaò awaasúu ihε wa bi titεe, domi wa bi ku sɔ̄ ide gø.

19 Nɔi inε ngboi igūu í mu awɔi awaasúu í bøðε kɔkɔle í beeε ì ni, ide mii ì waa bi i sɔ̄m.

20 Nɔi í ni, Zuifu ηa à ce anu akā à tøøe ala i bøò Pølu bi igbeí woo kiiti ηau, nɔ ku jo bεi à waa bi a teese a cɔ̄ yaasei idee má.

21 Amma maà ti i gbo ide nŋau, domi à re baa aŋa ciiji inε ηa iyi à waa siaa kpaa ku ba a muu. Nɔ aŋa fei à ceekpe à ni aŋa a kaa je a kaa mɔ bii kù je à kpaa.

Baa nsei à tā səəlu a coo. Awə akāi à waa degbe i jò ku naa wa.

²² Nɔi ine ngboi igūu í ni, maà sɔ ine gɔ i ni ì sisiiim ideu ihē má. Nɔ i jò awaasūu í ne.

À bəò Pəlu bi Felisi ilu ile

²³ Nɔi ine ngboi igūu í kpe ine ngboi sooge minji gɔ ḥa í sɔ ḥa í ni, i tətəo sooge c̄iɔ minji a bə Sezaree do masa kitaò fεewa do ilu kakaa ḥa aŋa c̄iɔ minji i ce səəlu i dasi kpāa isɔ mεesāi ale ḥa.

²⁴ Nɔ i d̄ia ac̄i ḥa gaayi nɔ i so Pəlu i kooòe bi Felisi ilu ileu baani.

²⁵ Iyi i fɔ bεεbe í tā ḥɔi í kɔ tia má í ni,

²⁶ amu Kolodu Lisiasi, n̄ wa n cεe fɔo, awə Felisi ilu ile ilu bεεre nla nlau.

²⁷ Məkou ihē wee n̄ jò à naaðe wa bi tεe. Zuifu ḥa à muui à waa bi a kpaa. Iyi n̄ mà iyi inei Romui ḥɔi n̄ koo do soogem ḥa nɔ n̄ gbaa.

²⁸ N̄ bi n mà na mii í ce à waa ye taalee. Na n̄ju, n̄ bəðe si wajui igbeí woo kiiti nn̄ja.

²⁹ Hai beí n̄ yɔo iyi à waa ye taalee i na wooda nn̄ja amma kù ce ngəgə iyi í to a dasie piisðo məm hee ma je a kpaa.

³⁰ Si anyie n̄ gbɔ iyi Zuifu ḥau à ce anu akā ku ba aŋa a kpaa, ḥɔi gbakā n̄ jò à naaðe wa bi tεe. Nɔ n̄ sɔ ine ḥa iyi à waa ye taalee a naa a fɔ ide nn̄ja si wajue.

³¹ Iyi í kɔ tiau í tā nɔ í soo í na sooge ḥau. ḥɔi sooge ḥau à ce beí í sɔ ḥau fei, à so Pəlu idūu à bəðe hee Antipatisi.

³² Iju kumæs ḥɔi sooge ḥau à nyi bi ileu nɔ masa ḥau à waa bəò Pəlu bi Felisi ilu ileu.

³³ Iyi à to Sezaree gbakā ḥɔi à naa tiau nɔ à nyisie Pəlu.

34 Iyi í cio tiau í tā ñɔi í bee Pɔlu hai bii í naa. Ñɔi Pɔlu í ní hai ilei Silisii.

35 Nɔ Felisi í ni, awɔi aa sisiim idee bii woo yε taalee ñau à to wa. Nɔ í ni a dasi Pɔlu kpasɛi amanlu Herodu.

24

Zuifu ña à má Pɔlu ide

1 Iyi í ce ajɔ miu ñɔi Ananiasi woo wee nlai Ilaañu í bɔ Sezaree nnju do inε ngbo gɔ ña do woo mà wooda gɔ iyi à ya kpe Teetulu. Ñɔi à bɔ bi Felisi ilu ileu à koo à waa fɔ taalei Pɔlu.

2 Ñɔi à kpe Pɔlu wa nɔ Teetulu í lɔsi ide ku fɔ wa yεò taalee wa ni, awɔ Felisi ilu bεere nla, à nε laakai ku sū ntɔ ntɔ do baakae. Ilu ku yε jiidae í jɔ ì kpaasi mii nkpo na aranfānii ile nwa.

3 À jesi mii iyi ì waa ce fei bii fei si waati kāma fei do saabu jiida.

4 A kù bi ka kpa waatiε amma à waa tɔε i cɔ wa do iju jiida nɔ i gbɔ ide keeke iyi à neu ihε.

5 À yε iyi mɔkɔu ihε ilu naanauí, nɔ í nε kɔsi si aninii Zuifu ña si andunyau ihε fei. Nnui í je inε ngboi kpāai Aɔ ku tɔ gɔ iyi à ya kpe inei Nazareti ña.

6 Í dε kpāa mɔm ku riisiò kpasɛi Ilaañu. Nnui í jɔ à muu. [À bi ka kiitiε do wooda nwa.

7 Amma Lisiasi inε ngboi igūu í naa í gbaa hai si awɔ nwa do gbugbā.

8 Nɔ í ni woo yε taalee ñau a naa bi tεe.] Awɔ takae beeε ide, aa yɔkɔ i gbɔ ntɔi ideu si bii í jɔ à waa yε taaleeu.

9 Iyi Teetulu í fɔ bεebε í tā nɔ Zuifu ña iyi à wa beu fei à ni ideu ntɔi.

Pəlu í kəò arae si wajui Felisi

¹⁰ N̄oi Felisi ilu ileu í tosi P̄olu awɔ í ni ku fɔ ideɛ. N̄oi P̄olu í ni, n̄ mà iyi awɔi i je woo ce kiitii ileu ih̄ɛ hai ku kpe. Na nn̄u, an kɔò aram do laakai ku sū.

¹¹ Bii i bee aa sõe iyi kù re ajo maateeji wa iyi n bø
Zeruzalemu Ilaañ ku qulea.

12 Inε kāma kù yem bii n̄ wa n ce kakə do inε go titā hee má je n kòsi ḥa ija si kpasei Ilaaō walako ile bii à ya ce kutətə n̄ ḥa ḥa walakə si inə ilu n̄ ḥa.

¹³ Ide iyi à waa mám nəu bε nseɪ, nkāmə kù wεε
iyi wa nyisi iyi ntɔi.

¹⁴ Amma ide akāi an jesi si wajue, n̄ wa n̄ tɔo Ilaañ Lafœei balà nwa ḥa do kpāa iyi ine ihē ḥa à waa ni iboi. Do n̄ju fei, n̄ wa n̄ jirimà woodai Moizi ḥau do tiai walii ḥau fei.

15 Ñ dasi naane iyi Ilaañ á ji amane jiida ña do amane laalo ña hai si bale, bei aña mō à dasi naane.

16 N̄ui í j̄ amu m̄ n̄ wa n̄ hanya aj̄ fei ku ba id̄m
ku maà ye taalem si wajui Ilaañ do si wajui iné ña.

17 Adō nkpo nkpaí í lò n kù bø Zeruzalem. Si ajø gbeejiu ihëi ñ koo be ñ bø ku sobi inëi ilem ña do fia nø n cea Ilaañ amua.

18 Si njui à bam kpaséi Ilaa ñ be ñ wa n ce bukii ara
ku mám. Zamaa káma kù wa be, ija ku kòsi mo kù
wa be.

¹⁹ Amma Zuifui ilei Azii gó ña à wa bε. Á sña aña taka nnja a naa a jε seeda si wajue bii íjε à yε sim taale gó.

²⁰ Walakɔ jɔ inɛ ɳau ihɛ a fɔ taale iyi à yɛ sim si waati iyi à leekim si wajui igbe i woo kiiti ɳau.

21 A kù yε taalem si nkāma bii kù jε si ide ákāu ihε
iyi n̄ f̄ hee lele n̄ ni iku ηa aa na a j̄i hai si bale. Na
ηoi í j̄ò à waa kiitim si wajue nnyi má.

22 Wee Felisi í mà yaasei kpāai woo dasi Jesu naanε ña sāa sāa, ñɔi í sõ Zuifu ñau í ni, i jò Lisiiasi inε ngboi igūu ku to wa, ajø nñui an wūa ide nñeu.

23 Nõ í sõ inε ngboi sooge ñau í ni ku mu Pølu titā, amma ku jò ku ne arae keeke nõ kú ya jò kpaa sie ña a ya naa a cøø nõ a māa gbøaa.

Pølu í wa wajui Felisi do Dusila

24 Iyi waati í lø keeke ñɔi Felisi í naaò abo Zuifue gø wa, à ya kpoo Dusila. Ñɔi í ni a koo a kpe Pølu wa. Iyi í to wa nə à waa desie ifí si bei wa fø idei naanε ku dasi si Jesu Kirisi.

25 Amma si bei Pølu wa sisi nñia idei dee dee ku jø do gaya do kiiti iyi wa naa, zigii Felisi í da nõ í ni, aa yøkø i ne titā. Bii n̄ ba faya an kpeøe má.

26 Wee wa bi Pølu ku mua nñu fiai. Ñɔi í ce í ya maa kpoo kpaa kpaa aŋað a maa fø ide.

27 Iyi í ce bei adø minji ñɔi Pøsiu Fesitu í na í sāsi agbeí Felisi. Wee Felisi í jø Pølu ile piisøø bei si na iyi í jø wa bi nñu ku ne bøere bi Zuifu ñau.

25

Pølu í so kiitié í daa ilaalu nlai Romu si awø

1 Iyi Fesitu í to wa Sezaree, si ajø mæesiae í bø Zeruzalemwu.

2 Ñɔi inε ngboi woo weeil Ilaañ ñau do Zuifu inε ngbo ñau à koo à mā Pølu ide bi Fesitu.

3 Nõ à waa tøøe suuru ntø ntø ku ba kú jø Pølu ku naa Zeruzalemwu. À waa bi Pølu kù naa Zeruzalemui si na iyi í jø à dñi zamba nñia aŋa a ba a kpaa kpāa.

4 Amma Fesitu í jø nñia í ni Pølu í wa ile piisøø Sezaree nõ nñu takai nñu kaa kpøte ku nyi be.

5 Na nju, í ni a jò nju do inε ngbo nja ja a koo bε nə bii í je í ce taale goi á fə.

6 Fesitu kù re ajə mεεjə wala ajə mεεwa si inə nja nə í nyi Sezaree má. Iju kumáe nə í bə ile bi ku ce kiiti nə í ni a naaò Pəlu wə.

7 Iyi Pəlu í to wa njøi Zuifu ja iyi à naa hai Zeruzalemu à kaakoe à waa máa ide laalo kugaabu nkpo nkpo nə nkāma kù wεe iyi wa nyisi iyi ide nñau ntəi.

8 Njøi Pəlu wa kəò arae í ni, n kù ce kurara gə si woodai Zuifu ja hee má je si kpasəi Ilaañ hee má je bi ilaalu nlai Romu.

9 Amma Fesitu wa bi nju ku ne bεεrε bi Zuifu nəu. Na njøi í jò í bee Pəlu í ni, i bi i bə Zeruzalemu a ceeε kiiti si wajum na irii ideu ih̄e?

10 Njøi Pəlu í ni, aawo. Bi ku kiitii ilaalu nlai Romui ñ wa ih̄e, ih̄ei á sña a kiitiim. N kù cea Zuifu ja kurara kāma, nə awə takəs ì waa ne kumàsiε sña sña.

11 Bii ñ ce kurara walakə daa gə iyi í to a kpam n kaa n kə. Amma ide ja iyi à waa yε taalem siu ih̄e, bii kù je ntə inε gə kaa yəkə ku dasim awə. Na nju, ñ so kiitim ñ daa ilaalu nlau takəs si awə.

12 Iyi Fesitu do inεε ja à busi njε à tā, njøi í sñ Pəlu í ni, si bei ì so kiitie ì daa ilaalu nlau si awə, bi teei aa bə.

À bəò Pəlu si wajui Agiripa do Berenisi

13 Iyi waati í lə keeke má, njøi amanlu Agiripa do wecīε Berenisi à naa Sezaree Fesitu ku ce fəo.

14 Si bei à waa kpe be njøi Fesitu í sñ amanluu idei Pəluu í ni, inε gə í wa ih̄e, Felisi í jò à dasiε piisñə.

15 Iyi ñ bə Zeruzalemu njøi inε ngboi woo weeilaañ nəu do inε ngboi Zuifu nəu à naaò ideeε wa bi tom. Nə à təom n yε taalee ku ba aŋa a kpaa.

16 Amma n̄ j̄e n̄j̄a n̄ ni inε Romu ḥ̄a a ci ya j̄ò a kp̄a
inε bii kù j̄e à kiitiε. À ya muaa waatii nn̄u do woo
yε taalee ḥ̄au a f̄o ide titā ḡeleò ḡele.

17 N̄oi aŋ̄a fei à naa ilu ih̄e. Si bei n̄ kù bi ku kp̄e
má, n̄oi iju kumáe n̄ kpe ḥ̄a bi ku ce kiiti n̄o n̄ ni a
gb̄ā P̄olu wa.

18 N̄oi woo yε taalee ḥ̄au à dede siε amma a kù yε
taalee si ide laalō ḡo bei n̄ wa n̄ tamaau.

19 Idei kutɔɔi aŋ̄a tak̄a n̄j̄ai à waa ce si kak̄o, do
idei m̄ek̄o ḡo iyi í ku à ya kpoo Jesu. Amma P̄olu í ni
dim dim m̄ek̄ou í wεε.

20 Amu n̄ biti beirei an kiiti ideu ih̄e. Na n̄oi í j̄ò n̄
bee P̄olu bii í bi n̄ koo n̄ ceaa kiitii ideu Zeruzalem̄u.

21 Amma í so kiitiεu í na ilaaalu nl̄au. N̄o n̄ ni a
dasie piisɔɔ má titā hee n̄ maa n̄ j̄ò a kooøe bi tεε.

22 N̄oi Agiripa í sɔɔ Fesitu í ni, amu takam̄ n̄ bi n̄ gb̄o
ide hai si ḡelei m̄ek̄ou. N̄oi Fesitu í ni, ala aa gb̄o.

23 N̄oi iju kumáe Agiripa do Berenisi à naa bi ku
ce kiitiu do jirim̄a jiida, n̄oi inε ngboi sooge ḥ̄a do
ilu beerei ilu ḥ̄au à too ḥ̄a wa. N̄oi Fesitu í ni a naað
P̄olu wa, n̄o à naaæ wa.

24 Iyi P̄olu í to wa n̄oi Fesitu í ni, to, aw̄o amanlu
Agiripa do inε iyi í wa ih̄e fei ḥ̄a, P̄oluū wee. Na
iriei Zuifu ḥ̄au fei à naa bi tom waati iyi n̄ b̄o
Zeruzalem̄u, n̄o à nyi wa bitom ih̄e má, à waa la à
ni kù s̄ia a j̄ò si hunde.

25 Amu n̄ kù yε siε taale kāma iyi í to a kpaa.
Amma si bei n̄nu takae í so kiitiu í daa ilaaalu nl̄au
si aw̄o n̄oi í ce n̄ ni an j̄ò a kooøe bi tεε.

26 Do nn̄u fei, n̄ kù yε siε ide baa icu ak̄a iyi an
ceao ilaaalu nl̄au tia. Na n̄oi í j̄ò n̄ naaæ wa si wajui
inε fei. Iyi í re m̄om̄ n̄ naaæ wai si wajui aw̄o amanlu
Agiripa, i c̄o yaasei ideu ku ba n̄ ba iyi an k̄o.

27 Kù nεεm yaase n sambaa inei piisõo gø nø n kù sisiaa taale gø iyi í ce.

26

Pølu wa kòò arae si wajui Agiripa

1 Nøi Agiripa í sõ Pølu í ni, ì nε kpãa i fø ide i kòò arae. Nøi Pølu í wu awø lele nø í løsi ku kòò arae í ni,

2 awø amanlu Agiripa, inøm í dõ do bøi an fø ide nnyi n kòò aram si wajue si ide ña iyi Zuifu ñau à waq mám nøu fei.

3 N mà iyi ì mà dedembai Zuifu ña sãa sãa do idei kakøø nñø. Na ñøi í jø ñ wa n tøøe i gbø idem do lackai.

4 Zuifu ñau fei à mà kuwεem hai waati iyi ñ wεε awaasū. À mà iyi Zeruzalemu bøi ñ jø ama bi dimii inøm ña.

5 À mäm hai ku kpε. Na nnø, bii à bi aa yøkø a jøøem seøda iyi si kpãai Farisi ñai ñ la, anø iyi à re inø fei si kpãai Ilaañ ku tøø nwa.

6 Nø nseø à waa kiitiim si na iyi í jø ñ wa n cø kpãai kuwã iyi Ilaañ í cea bala nwa ña.

7 Kuwãui dimi maateeji nwa ñau mø fei à waa cø kpãaø. Na ñøi í jø à waa cea Ilaañ icø do himma aleðø daakø. Amanlu, kpãau bø iyi ñ wa n cø nñui í jø Zuifu ñau à waa mäm ide.

8 Beirei í ce inø Zuifu ña i ci ya yøkø i dasi naanø ña iyi Ilaañ á jø iku ña.

9 Amu takam ñ tamaa í sìai wo n døde kpãa baa yooma fei bøi an ce n ganjiò idei Jesu inø Nazaretiu.

10 Beεbeí ñ ce Zeruzalemu. Inø ngboi woo weeí Ilaañ ña à nam gbugbã n muò woo dasi Jesu naanø

nkpə n dasi nja piisəo. Bii à bi a kpa inε go məm amu takam n ya n wa sii.

11 Tuuba nkpə nkpə n ya n maa n kpā nja ijui ile bii Zuifu nja à ya ce kutətəo nŋja nja fei ku ba n tilasi nja a kəsi idei Jesu. N ya n maa n mu nja do idəəkə hee kaa kaa, n ya n bə hee do si ilu mmu nja fei n koo n kpā nja iju.

*Pəlu wa fə idei idə ku kpaasiε
(Cə IWB 9:1-19; 22:6-16)*

12 Nəi Pəlu í ni má, bεεbeí inε ngboi woo weeí Ilaañ nja à yəədaam n bə Damasi do yiiko nŋja.

13 Amanlu, zakai dasá si kpāau n yε inya kumá í naa hai lele í bii wa, amu do inε nja iyi à waa sim. Inya kumáu í re baa inya kumái inunu.

14 Nəi awa fei à cuku ile, nə n gbo imu go wa bam ide ku fə do feei Ebεε wa ni, Səlu, Səlu, na mii í ce ì ya maa kpām iju. Á gaabue i kə sim bei í ya gaabua kete kombo iyi wa jabu na goloi lafεε.

15 Nə n bee n ni, awəi yoo Lafεε. Nə í ni, amui Jesu iyi ì ya maa kpā ijuu.

16 Nseí, dede i leekí. N naa siεi n cicæi i jε woo ce icem, nə i jε seεdai mii nja iyi ì yε tā do iyi aa nyi i yε má waati iyi an naa siε.

17 N cicæi hai si inεi Izireli nja do hai bi dimi mmu nja nə n wa n bεε bi tu nja

18 i cí nnja iju. N wa n bεε bi tu nja ku ba a sinda hai si ilu kuku a lə si inya kumá, nə a sinda hai si gbugbäi Seetam a naa bi Ilaañ. An bεε bi tu nja ku ba a dasim naane nə Ilaañ ku kpa dulum du nja nə a na a jε tubu do inε nja iyi í cicæ à jε tεe.

Pəlu wa fə idei icεε

19 Nɔi Pɔlu í ni má, amanlu Agiripa, nà ɳɔi í ce ñ wa n jirimá kuyε iyi í naa hai bi Ilaaðu.

20 Sinte titā ñ ce waazo Damasi, si anyie nə ñ ce Zeruzalem̄ do si ilei Zudee fei do bi dimi mmu ɳa. Ñ sõ ɳa ñ ni a kpaasi idø a sinda si Ilaað, nə a ce icε iyi á jò a ye si ɳa iyi à kpaasi idø.

21 Na ɳɔi í ce Zuifu ɳau à mum hai kpas̄i Ilaað à waa dε ku kpam.

22 Amma Ilaaði í nyam hee do nnyi fei nə ñ wa ihε ñ wa n jε seeda si wajui amane ɳa hai keeke do nla fei. N kù wa n fø ide gø bii kù jε iyi Moizi do walii ɳa à ni á na ku ceu baasi.

23 Mii iyi à ni á na ku ceu nŋui í jε Kirisi á na ku ye ijuukpā nə kú jε inε sinte iyi á jì hai si bale nə ku sisi idei inya kumá bi Zuifu ɳa do bi dimi mmu ɳa.

Pɔlu í sõ Agiripa ku dasi Jesu naane

24 Si bei Pɔlu í sisi yaasei idee bεεbe ɳɔi Fesitu í la hee lele í ni, Pɔlu, ì waa sūmu. Mà cio nla ku ceεi í dasie sūmu.

25 Amma Pɔlu í ni, n kù jε sūmu Fesitu, awø ilu bεεreū. Ide iyi ñ wa n føu dei í jε ntø, nə wa too kpāa.

26 Amanlu Agiripa í nə í mà yaasei ideu. Nɔi í ce ñ wa n fø ideu do laakai ku sū si wajue si na iyi í jò ñ mà kāmae kù manjia, domi ideu kù ce si asii.

27 Awø amanlu Agiripa, ì dasi idei walii ɳau naanε mbε? Ñ mà sāa sāa iyi ì dasi naanε.

28 Nɔi Agiripa í sõ Pɔlu í ni, debεi, si waati keekeu ihε ì waa tamaa aa cem inε Kirisi?

29 Nɔi Pɔlu í jεaa í ni, ñ wa n tøø Ilaað ku jò i ye bei amu, bii á ce nseι, bii í nə í jε á kpe mɔi. Ku maà jε baa awø akā, amma hee do inε ɳa iyi à waa de ifi si

idem nnyiu ihẽ fei. Ñ bi inę mə i yε bεi amu amma ku maà jε a da nŋε si kpεnkpm̄ bεi à daam siu ihẽ.

³⁰ Iyi Pəlu í fə bεεbε í tã ɳɔi amanluu do ilu ilεu do Berenisi do inę ɳa iyi à wa bi tu ɳau fei à dede

³¹ à fita hai ino ileu. Iyi à waa fita ɳɔi à sɔ nŋε à waa ni, inεeu bε kù ce daa kãma iyi í to a muu piisɔ̄ hee má jε a kpaa.

³² ɳɔi Agiripa í sɔ Fesitu í ni, bii məkəu kù so kiitiu ku daa ilaalu nlai Romu si awə wo aa ka yɔkɔ ka jɔ̄.

27

À waa bəò Pəlu Romu

¹ Waati iyi à dasi idə ka bə ilei Itali do akɔi inyi ɳɔi à so Pəlu do inεi piisɔ̄ gə ɳa à daa inε ngboi sooge gə iyi à ya kpe Juliu si awə. Nju mə wa je inε ngbo si ino wuai soogei Romu ɳa iyi à ya kpe ti ilaalu Ogusitu.

² À lə akɔi inyii Adamiti gə iyi wa bə ikpa ilei Azii, nə à ne. Nə inεi Masedəni gə iyi í naa hai Tεsalonika í wa ino nwə à ya kpoo Aritaaki.

³ Iju kumáe nə à to Sidɔ̄. ɳɔi Zuliu í cea Pəlu jiida í jɔ̄ í koo í yε kpaasiε ɳa ku ba a muaa mii iyi í bi.

⁴ Iyi à ne hai bε ɳɔi fufu nla gə wa ko ɳa wa, nŋui í jɔ̄ à too do icei gungum gə iyi à ya kpe Sipu.

⁵ ɳɔi à kua inyi dūdū ikpa ilei Silisi do Panfili nə à to wa Mirə si ilei Lisi.

⁶ Ilu bεi, inε ngboi soogeū í yε akɔi inyii Alesandiri gə iyi wa bə ikpa ilei Itali nə í dasi wa bε.

⁷ Iyi à ne, ajə nkpa nkpa kpεle kpεlei à ce à waa koo do wahala nla nla nə à to kəkɔi ilu gə iyi à ya kpe Sinidi. Si bεi fufu nlau wa ganji wa waju ku bə, à yàa à bə ikpa gungum gə iyi à ya kpe Kεreti. Iyi à

waa koo, à tooi do ikpa icei gungum nəu kəkəi ilei Saməneei domi fufuu kù la do ikpa be.

⁸ Nə à lə bε do kookaaï nlə nlə nə à to bi ku leekii akəi inyi iyi à ya kpe Ku Sia kəkəi Lasee.

⁹ Waati sisəi à ce bε hee inε ɳa à d̄i anu à tā, nə waju ku bə nwa í jε mbirisi nlə nlə domi waatiu í ya gaabu do akəi inyi. Na ɳɔi í jò Pəlu í sɔ ɳa í ni,

¹⁰ inε kpaa sim ɳa, n̄ yε ilu ku bə nwau á gaabu, á nε mbirisi do muse. Aso nwa ɳa do akəi inyi takəs fei á ce nfe, nə awa taka nwa ka ku.

¹¹ Amma inε ngboi sooge ɳau wa gbə idei woo mu akəu do inε iyi í nε akəu takəs í re ti Pəlu.

¹² Wee bi ku leekii akəi inyi ɳau kù sia a leekí bε sukui kpaa. ɳɔi í jò inε nkpo nŋa í dasi idɔ í ni ka mɔsi waju ka to Fenisi tengi bii bi ku leekii akəi inyi gungum ndii Kəretiu í wa. Bi ku leekii akəi inyi do ikpa nunui ale cingaa do cingaaï wa cɔ. Bei à bi a wa sukui fufuu.

Fufu nla gə í dede si tenku

¹³ ɳɔi fufu fərefere gə í dede hai ikpa awə cangai kpāai inunu ɳɔi inε ɳau à tamaa bεi iseeñei aŋau á cei si bεi aŋa à bi. ɳɔi à fa mii ku leekí akəu wa hai inə inyi à bə waju nə à waa too kəkəi gungum ndii Kəreti.

¹⁴ Amma iyi í ce sãa fufu nla gə iyi à ya kpe Erakilɔ́ í dede do gbugbā hai geetei gungum nəu wa.

¹⁵ ɳɔi í tale akəu wa hee à mɔngə ku jò akəu ku nε dee dee nə à jòøe í nεø wa bii í bi.

¹⁶ Nə à koo à lə kəkəi gungum keeke gə bε iyi à ya kpe Koda. Gungum nəui í jò fufuu í tia. Do nŋu fei ka bεi ka so akəi inyi keeke iyi í jε ti faabau ka dasi inə akəi inyi nləu à wahala ntə ntə.

17 Iyi à dasi à tā nja wo ce ice si inoi akoi inyi njau à dī akoi inyiu do ikū nja. Nō à fū ikūi acœ, nō à jò fufuu í bōò nja bii í bi si na iyi í jò à waa ce njo a maa na a dasi sāai Libi.

18 Iju kumáe si bei fufuu wa cā wa do gbugbā nji à ləsi asoi akoi inyiu ku wà ku dasi ino inyi.

19 Iju kumáe má à wasi nyau akoi inyiu takæ ku wà ku səsi ino inyiu do awoi awa taka nwa.

20 Ajø nkpo nkpo à ce inunu kù fita hee má je andaiya nja nō fufu nla gə wa ce, a kù tamaa ma aa ka fita si.

21 Hai kukpe a kù je. Njai Pəlu í dede í leekí si anini nnja í ni, inje fei, bii í je idem nja wo a kaa ka ne hai Kereti nō a kaa ka ye mbirisi do museu ihé.

22 Amma nsei n wa n təo nje, i jò laakai nje ku sū domi kāma nje gə kaa ce nfe bii kù je akoi inyiu nju akā.

23 N mà bεebεi si na iyi í jò Ilaañ, nju iyi n je tεe, n wa n ceaa iceu, amalekæ í naa sim idū ana

24 í ni, Pəlu, maa ce njo. Kù ne bei aa ce iyi i kù leekí si wajui ilaalu nlai Romu. Nō wee, inje nja iyi injeò nja ì wa ino akou fei, Ilaañ í yəøda nja a baes ku wεe.

25 Na nju, inje fei, i fū ara nje, domi n wa n naanε idei Ilaañu. Bei í sñm nōu á cei.

26 Amma akoi inyiu á cuku kákoi gungum gə ku legε.

27 Si idūi ajø maatëesiaë nji fufu nla gə wa tale wa si antai tenku bii à wa iyi à ya kpe Mediteraneu. Njai zakai idū lajau woo ce icei akoi inyi njau à tamaa bei à maaí ilei.

28 Njai à dasi mii gə ino inyi à wā kujii isae nō à ba í to mεetu kuntaa do mεeje. Iyi í kɔøsi keeke nō à səsi má nō à ba í ce mεetu kɔnfia do mεejø.

29 À waa ce njo a maa na a gamə do kuta ɳa, na ɳoi í ce à səsi mii ku leekí akɔi inyi ara mεe do anyii akɔu ku ba ku leekíe nə à waa degbe iju ku má ɳya.

30 Nɔi woo ce icei akɔ ɳau gəgə ɳa à waa dε bei aa ce a sa do ile. Na ɳoi í jò à kita akɔi inyi keeke iyi í jε ti faabau si inyiu ku ba inε ɳa a tamaa bei à waa bə ku dí mii ku leekí akɔu si wajuei.

31 Amma Pəlu í sɔ sooge ɳau do inε ngbo nŋa í ni, bii inε ɳau ihε a kù buba sεe inε taka nŋe i kaa ba faaba ɳa.

32 Nɔi sooge ɳau à bu ikui akɔ keekeu nə à jò í mile si inyiu.

33 Si bei à waa degbe iju kumáu ɳoi Pəlu í təo aŋa fei a jε. Í ni, ajɔ maatεe wai ihε à waa dε kpāai faaba ɳa i kù nə i kù jε ngəgə ɳa.

34 N̄ wa n təo ɳe i jε na faaba nŋe. Ntə ntə n̄ wa n sɔ ɳei, baa ntoi irii inε akā nŋe kaa da ku nyɔ.

35 Iyi Pəlu í fɔ bεebe í tā ɳoi í so pεe í saabu Ilaañ si wajui aŋa fei nə í bububue í ləsi ku jε.

36 Nɔi aŋa fei à fū ara nŋa à wasi ku jε.

37 Awá iyi à wa si inɔi akɔi inyiu à wεe amanε cίo minji do kitaò fεewa do mεeфа.

38 Iyi aŋa fei à jε à yo ɳoi à wa iyafū nŋau à səsi inɔ inyiu ku ba akɔu ku fere.

Akɔi inyiu í legε

39 Iyi iju í má ɳoi à nyɔ. Woo ce ice si akɔi inyi ɳau a kù mà inyau, amma à ye waawaa gø í ne sãa, nə à dasi idɔ a bəò akɔu bε bii aa yəkɔ.

40 Nɔi à bu ikui ku leekí akɔu à jò í mile. Si waati akɔu nə inε gø ɳa à fū ikui iyi à ya diò falafili ɳau. Nə à dede acɔu lele ikpa wajui akɔu ku ba fufu ku taleε ikpa waawaa.

41 Amma à kāsi geetei sāa gō do gbugbā nō à mōngō ku lō. Nō wajui akou í gū ile si sāa à mōngō ku wue, nō kucāi inyī nlau í tale fitii akoi inyiu do gbugbā í leggee.

42 Nōi sooge ḥau à dasi ido aŋa a kpa inei piisəo ḥau fei ku ba a maà na a wà a sa.

43 Amma ine ngboi sooge ḥau í bi ku faaba Pəlu. Na ḥoi í ce í ganji ḥa. Í ni ine ḥa iyi à mà àwà a cua a kua ice.

44 Nō ine ḥa iyi à gbe a gū kpatakui akou walakə kpaloë ḥau a kuaò ice. Beεbeí ine ḥau fei à kuaò ice baani.

28

Pəlu í wa Malitu

1 Iyi awa fei à to gungum be baani à mà iyi inyau Malitui à ya kpoo.

2 Inei Malitui ḥau à mu wa do kubi jiida. À ko nwā ina nla nla awa fei à naa à nyia si na iyi í jò ijí wa rə nō tütü wa ce.

3 Nōi Pəlu í so jíi kambo í dasi ina. Asee njo wukuku gō í wa si be. Iyi í gbə inya gbāa ḥoi í fita í wenwee si awəe.

4 Iyi inei ilu ḥau à ye njou si awəi Pəlu ḥoi à sə nje à waa ni, kam kam məkou ihē woo kpa inei. Baa do iyi í fita hai si wahalai inyiu ihē fei, iwē ḥa aa kiitiə nō a kaa jò ku wəe.

5 Amma Pəlu í gbugbā njou si ina kù nō kù gbə ara kuro kāma.

6 Nōi ine ḥau à waa cəo mà arae á na ku wu walakə mà á na ku ku. Amma à kpe be nō nkāma kù ce nō à kpaasi ide à ni ineeu ihē iwē nla nla gəi.

7 Wee kɔkɔi inyau kpasɛi mɔkɔ gɔ í waa bε, mɔkɔui í jε ilaalui gungum nɔu, à ya kpoo Pubilusi. Í gba wai jiida jiida à ce ajɔ mɛeta si kpasɛe.

8 Wee baæs kù waa ne baani, wa ce ara gbãa do bambannu. Nɔi Pɔlu í bɔ ile bii wa sũu í koo í ceaa kutɔɔ í le sies awɔ nɔ í ba iri.

9 Si anyii nñu, à naað bɔɔ mmu gɔ ηa wa má nɔ à ba iri.

10 Nɔi inε ηau à jirimia wa ntɔ ntɔ. Iyi awaati í to à waa bi ka ne ηɔi andi bukaatai mii iyi à bi fei inε ηau à mu nwa.

Pɔlu í to Romu

11 Cukpa mɛetai à ce bε à bεi à lɔ akɔi inyii Alesandiri gɔ à ne. Nñu mɔ gungum bεi í leekí sukui kpaau. Akɔu í ne nyindai iwɛ Sika ηa *.

12 Nɔ à to ilu gɔ iyi à ya kpe Sirakusi nɔ à sũ bε idū mɛeta.

13 Si anyie ηɔi à dede hai bε má à bɔ Rezio. Iju kumáe nɔ fufu gɔ í dede wa hai ikpa awɔ cangai kpāai inunu wa tale wa í jò à to Puzəli si ajɔ min-jisiæ.

14 Nɔi à ye kpaasi woo dasi Jesu naanε gɔ ηa bε nɔ à ni ka ce azuma akã bi ti aŋa. Bεεbeí iseeenε nwau í ce à bεi à toò Romu.

15 Nɔi kpaasi woo dasi Jesu naanε ηa iyi à wa Romuu à gbo baau nwaa nɔ à naa kuko nwaa hee kɔkɔi ajai Apiusi. Nɔ inε gɔ ηa mɔ à kò wa bi ku soi inε njoo ηa iyi à ya kpe Ile Mɛeta. Iyi Pɔlu í ye ηa ηɔi laakae í sũ í wasi Ilaañ ku saabu.

* **28:11 iwɛ Sika ηa** Iwɛ Sika ηau à ya kpe Kasitɔɔ do Polusi. Nyinda nñai ilu akɔi inyi ηau à masi akɔ nñau ku ba ku jε woo degbe nñia.

16 Iyi à to Romu n̄oi à j̄ò P̄olu í ne ilee ikā. N̄o sooge ḡo í ya maa degbeε.

P̄olu í ce waazo Romu

17 Iyi í ce zakai ajo meεta n̄oi P̄olu í kpe inε ngboi Zuifui Romu n̄au. Iyi à t̄t̄oà à tā n̄oi í ni, inε kpaasim n̄a, Zuifu n̄a iyi à wa Zeruzalemu à mum à koo à na inεi Romu n̄a n kù b̄ei n kù raraa zamaau si nkāma, n kù n̄o n kù k̄osi dedembai bala nwa n̄a.

18 Inεi Romu n̄au à c̄o yaasei ideu n̄o à bi a j̄òm domi a kù ye sim kurara kāma iyi í to a kpam.

19 Amma Zuifu n̄au a kù je ideu n̄oi í ce n̄ so kiitiu n̄ daa ilaađu nlai Romu si aw̄, baă do iyi n kù bi n ye taalei inεi dimim n̄a.

20 Na n̄oi í j̄ò n̄ t̄t̄oà n̄e n s̄s̄ n̄e do yaasee. Inε n̄a à daam si kp̄enkp̄em nii na inε iyi inεi Izireli n̄a à waa c̄o kp̄aaεu.

21 N̄oi à s̄s̄ à ni, a kù ye tia kāma iyi à ce wa hai ilεi Zudee na irii ideε, a kù n̄o a kù ye inε kāma iyi í n̄aqq̄ ide laal̄o wa hai be na irie.

22 Amma awa taka nwa à bi ka gb̄o iyi í wa idøe, domi à mà bii feii à ya maa f̄o laal̄oi kp̄aa iyi ì waa toou.

23 N̄o à jile ajo iyi aa nyi wa bi teε má. Iyi ajøu í to inε nk̄p̄oi í n̄aa ile bii í wau. N̄oi í k̄o n̄n̄a si cio hai daak̄o hee ale í koo í leò. Wa sisi nn̄a yaasei bommai Ilaađ n̄o wa k̄o n̄n̄a si idei Jesu hai si woodai Moizi do si tiai walii n̄au ku ba a jesí.

24 N̄oi inε ḡo n̄a à je ideu, amma inε ḡo n̄a a kù jesí.

25 Si b̄ei a kù gb̄osi n̄je, n̄oi à fita hai bi P̄olu. Waati iyi à waa bi a ne n̄oi P̄olu í f̄o ide ḡo í ni, hai tako Hundei Ilaađ í ne nt̄o waati iyi í j̄ò walii Ezai í s̄s̄ bala n̄n̄e n̄a ide ḡo.

26 Í ni,

Bɔ bi inε ηau bε i sɔ ηa i ni,
 Aa ya de iti do laakai ηa amma i kaa gbɔ yaasei ide
 kāma ηa.

Aa ya cɔ ilu ηa jiida jiida amma i kaa ye ηa.
 27 Ntɔ ntɔ, idɔi inε ηau kù ne biti.

À dɔ iti nηa
 Ku ba a maà gbɔ ide.
 Nɔ à bii iju nηa
 Ku ba a maà ye ilu.

Bεεbeι à ce ku ba idɔ nηa ku maà mà ngəgə
 Nɔ a maà na a sinda wa bi tom n jɔ a ba iri.
 28 Nɔi Pɔlu í sɔ ηa má í ni, na nηu, i mà ηa iyi Ilaañ í
 jɔ idei faabæ í bɔ bi dimi mmu ηa. Aŋai aa gbɔɔ. [
 29 Iyi Pɔlu í fɔ ideu bεεbe í tã ηɔi Zuifu ηau à dede à
 waa ce kakɔɔ ntɔ ntɔ à waa neò.]

30 Adɔ minjii Pɔlu í ce si ile iyi í hayau. Nɔ inε ηa
 iyi à bɔ ku cɔ fei í ba ηa faaji ku ce do inɔ didɔ.

31 Wa waazzo idei bommai Ilaañ nɔ wa kɔ nηa
 si idei Lafɛɛ Jesu Kirisi do wɔɔkɔ nɔ inε kāma kù
 ganjiɛ.

Akabuu Titɔ̄i Idei Ilaaɔ Monkole New Testament

copyright © 2006 SIM International

Language: Monkole (Mokole)

Translation by: SIM International

Monkole, Akabuu Titɔ̄i Idei Ilaaɔ

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 2006.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

xcvi

596bf1bc-1348-53da-8787-98c1d2a18282